

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaljeemkuávlu
Lapin pue'rrvääjjamvu'vdd

Lapin hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös

2024 – 2025

Käsittely	
Pelastus- ja valmiuslautakunta	1.6.2023 ja 7.9.2023
Aluehallitus	15.11.2023
Aluevaltuusto	20.11.2023

JOHDANTO	4
1 KESKEISET LINJAUKSET	6
1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät	6
1.2 Palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen.....	9
1.3 Palvelujen tuottamistavan valinta	10
1.4 Palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta.....	10
1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät.....	11
1.6 Palvelujen tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa.....	12
1.7 Palvelujen tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	13
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIONTI.....	15
3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	18
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	21
4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta	21
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	22
4.1.2 Palontutkinta.....	26
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä.....	28
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta	30
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta.....	31
4.1.6 Valvontatehtävät.....	31
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen	33
4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut.....	34
4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	35
4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	35
4.2.2 Pelastustoiminta	36
4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet	36
4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit	38
4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa	40
4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	45
4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	47
4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toimintoittain alueen eri osissa	48
4.2.2.7 Pelastusasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet.....	49
4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	51
4.2.2.9 CBRNE-onnettomuusvalmiudet alueen eri osissa	56
4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet.....	58
4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet	60
4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta.....	61
4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista.....	62

4.2.2.14	Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen	63
4.2.3	Pelastustoiminnan johtaminen	65
4.2.4	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	67
4.2.5	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille.....	67
4.2.6	Osallistuminen ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	68
4.3	Pelastustoiminnan suunnitelmat.....	68
4.3.1	Hälytysohje.....	68
4.3.2	Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu.....	69
4.3.3	Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa.....	69
4.3.4	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	70
4.3.5	Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat	70
4.3.6	Muut pelastustoimen suunnitelmat.....	71
4.4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta.....	72
4.4.1	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa.....	72
4.4.2	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen.....	72
4.4.3	Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	73
4.4.4	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	74
4.5	Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	74
4.5.1	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu.....	74
4.5.2	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen.....	76
4.5.3	Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio.....	76
4.5.4	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	77
4.5.5	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	78
4.5.6	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen.....	78
4.5.7	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	79
4.6	Muut palvelut	80
5	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	81
5.1	Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet 2024 - 2025.....	81

JOHDANTO

Pelastustoimen järjestämislaissa (613/2021) on säädetty, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimen järjestämislaissa säädetään myös pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Valtioneuvosto vahvistaa valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle joka neljäs vuosi. Tavoitteissa huomioidaan pelastustoimen kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet sekä onnettomuusuhat. Tavoitteiden tarkoituksena on varmistaa pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti.

Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa yhdenvertaiset kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että riskeiltään samankaltaisilla alueilla on saman tasoiset ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset palvelut.

Lähipalvelujen lisäksi pelastustoimi on valtakunnallinen organisaatio. Pelastuslaitosten on oltava johdettavissa valtakunnallisesti ja niiden on kyettävä toimimaan yhteistyössä keskenään sekä muiden pelastustoimen tehtäviin osallistuvien viranomaisten kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämä edellyttää riittävän yhdenmukaisia toimintamalleja ja yhdenmukaisia palveluita koko maassa.

Pelastustoimen palvelutasosta päättää järjestämislain perusteella hyvinvointialueen aluevaltuusto. Pelastustoimen palvelutasopäätös on strategiatason asiakirja, jossa määritellään hyvinvointialueen pelastustoimen strategiset päämäärät ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi sekä esitetään suunnitelma palvelutason kehittämistä lain ja riskien edellyttämälle tasolle. Palvelutasopäätös on myös hyvinvointialueen päätös siitä, millaisia ja minkä tasoisia pelastustoimen palveluita hyvinvointialueella tuotetaan. Tältä osin hyväksytty palvelutasopäätös sitouttaa pelastuslaitoksen tuottamaan ja ylläpitämään palvelutasopäätöksen mukaiset palvelut ja hyvinvointialueen osoittamaan pelastuslaitokselle riittävät resurssit hyväksytyyn palvelutasopäätöksen toteuttamiseen.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen tavoitteena on tilanne, jossa pelastusviranomaisen aktiivinen asiantuntijarooli ohjauksessa, neuvonnassa, valvonnassa ja turvallisuusviestinnässä sekä pelastustoiminnan valmius yhdessä väestön, muiden turvallisuusviranomaisten, kuntien ja riskikohteiden turvallisuuteen liittyvän omatoimisen varautumisen kanssa muodostavat todellisia riskejä sekä onnettomuusuhkia vastaavan kokonaisuuden.

Palvelutasopäätös laaditaan sisäministeriön antaman pelastustoimen palvelutasopäätöstä koskevan asetuksen (1225/2023) mukaisesti. Hyvinvointialue pyytää palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä lausunnon aluehallintovirastolta. Lausunto huomioidaan palvelutasopäätöksessä.

Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös toimitetaan aluehallintovirastolle. Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhat, riskit tai valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialue laatii vuosittain selvityksen alueensa pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta sisäministeriön hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta antaman asetuksen (1213/2022) mukaisesti. Selvityksessä kuvataan ja arvioidaan, miten pelastustoimen

valtakunnalliset tavoitteet sekä mahdolliset sisäministeriön antamat toimenpidesuositukset on hyvinvointialueella huomioitu. Lisäksi selvityksessä on hyvinvointialueen alustava esitys pelastustoimea koskevasta investointisuunnitelmasta. Selvitys toimitetaan sisäministeriölle ja Lapin aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto valmistelee vuosittain asetuksen (1213/2022) mukaisesti asiantuntija-arvion alueensa pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan tehtäväkohtaisesti pelastustoimen palvelutasoa, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia. Asiantuntija-arvio toimitetaan sisäministeriölle ja se julkaistaan julkisessa tietoverkossa.

1 KESKEISET LINJAUKSET

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Valtioneuvosto on vahvistanut pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoiminnan järjestämiselle vuosille 2023 – 2026 siten, että käytävissä olevilla voimavaroilla pystytään kantamaan vastuu pelastuslain (379/2011) mukaisten palvelujen järjestämisestä. Strategisissa tavoitteissa esitetään hyvinvointialueiden pelastustoimen tavoitteita ja valtakunnallisesti merkittäviä palvelujen uudistus- ja kehittämistavoitteita sekä linjataan lainsäädännön ja suorituskyvyn kehittämisen suuntaviivoja. Tavoitteena on parantaa pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta sekä kustannuksia ja tuottavuutta.

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoiminnan järjestämiselle vuosille 2023 – 2026:

- Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
- Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
- Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
- Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
- Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
- Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.
- Pelastustoimen palvelujen ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.
- Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
- Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Hyvinvointialuestrategiassa päätetään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkänaikavälin tavoitteista. Strategiaa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittavia painopistemutoksia voidaan tehdä jo strategiakauden aikana. Lapin hyvinvointialueen strategiassa on hyväksytty painopisteet ja linjaukset vuosille 2023 - 2025. Strategiassa on linjattuna visio, missio sekä arvot:

- Meillä ihmiset ja palvelut kohtaavat oikeissa paikoissa oikeaan aikaan.
- Lapin hyvinvointialue on turvallinen kumppani läpi elämän.
- Hyvinvointialueen arvoja ovat yhdenvertaisuus, vastuullisuus, luotettavuus ja inhimillisyys.

Hyvinvointialueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja strategisten päämäärien määrittelyssä on huomioitu valtioneuvoston vahvistamat pelastustoimen järjestämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet, Lapin hyvinvointialuestrategia, pelastustoimen ja siviilivalmiuden toimintaympäristöanalyysi sekä kansallinen ja alueellinen riskiarvio.

Toiminnan painopisteiden ja strategisten päämäärien tarkoituksena on varmistaa pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti sekä ohjata pelastuslaitosta siihen, miten määritelty palvelutaso saavutetaan ja ylläpidetään. Toiminnan keskeinen lupaus on ”Mereltä tuntureille, kaupungeista erämaihin - turvanasi Lapissa!”

Hyvinvointialueen pelastustoimen toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät palvelutasokaudella:

1. Pelastustoimen palvelutaso

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso vastaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia kaikissa tilanteissa.

Pelastustoimen palvelut suunnitellaan, organisoidaan ja toteutetaan siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman kustannusvaikuttavasti palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen turvaten.

Pelastustoimen resurssit ovat tasapainossa hyväksytyin palvelutasopäätöksen kanssa.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan ja hyvinvointialueen riskeistä ja muista pelastustoimen palvelutarpeen muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä.

2. Pelastustoimen henkilöstöresurssit

Pelastustoimen yhdenvertaisten ja laadukkaiden palvelujen tuottamiseksi käytössä on riittävää määrää ammatillisesti pätevää päätoimista henkilöstöä ja sopimushenkilöstöä.

Lapin hyvinvointialue on veto- ja pitovoimainen ja arvostettu työnantaja huolehtien henkilöstön osaamisesta ja sen kehittymisestä, työhyvinvoinnista ja jaksamisesta, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta hyvällä henkilöstöpolitiikalla.

Henkilöstön osaaminen ja työkyky vastaavat tehtävien edellyttämiä vaatimuksia.

Pelastustoimen henkilöstön toimintakyvyn säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota koko työuran ajan. Johtaminen on ammattimaista, vuorovaikutteista ja pelastusalan arvojen mukaista: inhimillistä, ammatillista ja luotettavaa.

Sopimuspalokunnat ja muu pelastustoimen vapaaehtoistoiminta ovat tärkeä osa hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujärjestelmää. Sopimuspalokuntien nuoriso-osastojen aktiivinen toiminnan kehittäminen on merkittävä tekijä tulevaisuuden hälytysosastojen toiminnan varmistamisessa.

3. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Onnettomuuksien määrä ja niiden seurausvaikutukset vähenevät.

Turvallisuus on osa jokapäiväistä elämää kaikissa väestöryhmissä ja ihmisillä ja yhteisöillä on valmiudet omatoimiseen varautumiseen onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten vähentämiseksi.

Heikentyneen toimintakyvyn omaaviin henkilöihin kohdennetun onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuutta lisätään hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

4. Pelastustoimen suorituskyky

Pelastustoimella on kyky toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteen toimivana kokonaisuutena. Pelastuslaitos on joh-

dettavissa valtakunnallisesti ja se kykenee toimimaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten sekä muiden pelastustoimen tehtäviin osallistuvien viranomaisten kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksella on valmius tuottaa ensivastetehtäviä siten kuin hyvinvointialue siitä päättää.

Tuetaan sopimuspalokuntayhdistysten toimintaa ja pidetään yllä kattavaa pelastusasemaverkostoa, jotta pelastustoimi pysyy elinvoimaisena turvallisuuden lähipalveluna.

5. Pelastustoimen alueellinen valmius sekä varautuminen

Normaali- ja poikkeusolojen uhkamallien edellyttämiin väestön suojaamisjärjestelyihin on varauduttu realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Pelastustoimen oman toiminnan jatkuvuuden hallintaa kehitetään erityisesti tunnistetut alueelliset riskit huomioiden.

Väestöä kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisen pelastustoiminnan tai puutteellisten suojautumismahdollisuuksien vuoksi.

Uhkien arviointia toteutetaan säännöllisesti. Väestön varoittamisen, suojavaistöjen, väestön siirtojen sekä väestönsuojien käytön suunnittelu ja muut järjestelyt toteutetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoimintana.

Lapin hyvinvointialue, yhdessä sen eri toimialojen kanssa, sopii Suomen punaisen ristin koordinoiman vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) voimavarojen hyödyntämisestä hyvinvointialueen viranomaisten tukena.

6. Pelastustoimen kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen perustuvat kansallisiin pelastustoiminnan ja varautumisen suunnitelmiin ja järjestelyihin.

Pelastuslaitoksella on henkilöstön ja kaluston osalta valmius osallistua kansainvälisiin pelastustehtäviin yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.

7. Pelastustoimen palvelujen ja tehtävien suunnittelu, toteutus ja kehittäminen

Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä tukee pelastustoimen järjestämistä ja palvelutuotantoa.

Pelastustoimen tietojohdaminen on keskeinen tekijä pelastustoimen palvelujen ja tehtävien laadukasta ja tehokasta toteutusta sekä toiminnan ennakoimista, suunnittelua ja analysoimista.

Säännöllinen toimintaympäristön muutosten ja suorituskykyvaatimusten toteutumisen seuranta ja analyysi mahdollistavat ajantasaisen tiedolla johtamisen sekä palvelutarpeiden ennakoimista, suunnittelun ja kehittämisen.

Pelastustoimen ICT-järjestelmät perustuvat viranomaisten korkean varautumisen tietojärjestelmiin.

8. Pelastustoimen investoinnit

Pelastustoimen kaluston laatu, määrä ja suorituskyky perustuvat arvioituihin alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin sekä onnettomuusuhkiin. Kalustoinvestoinnit mahdollistavat ja parantavat pelastustoimen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Investoinneissa huomioidaan myös

häiriötilanteiden ja poikkeusolojen erityisvaatimukset ja toimintaa varmistavat järjestelmät.

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja ensihoitopalvelujen synergia huomioidaan pelastusasemainvestoinneissa. Pelastusasemat pidetään sellaisessa kunnossa, että ne ovat terveelliset, turvalliset sekä toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset.

Investoinneissa huomioidaan niiden koko elinkaari siten, että investoinnit tukevat osaltaan pelastustoimen ympäristövaikutusten vähentämistä.

1.2 Palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Pelastustoimen palvelujen tarve määrittyy pelastustoimen lakisääteisten palvelujen tuottamisen kautta. Onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, varautuminen ja väestönsuojelu muodostavat kokonaisuuden, joka kattaa kaikki onnettomuudet päivittäisistä onnettomuuksista suuronnettomuuksiin myös normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Toimintaympäristö- ja riskianalyysien sekä onnettomuuskehityksen seurannan kautta määritetään palvelutuotannon suorituskyky ja palvelujen määrälliset tavoitteet.

Onnettomuuksien ehkäisyllä pyritään pienentämään onnettomuuksien todennäköisyyttä ja vähentämään niistä aiheutuvia vahinkoja. Ihmisten, omaisuuden, toimeentulon ja ympäristön suojaaminen ennalta on yhteiskunnallisesti kustannustehokkain tapa turvallisuuden tuottamiseen. Turvallisuuspalvelujen onnettomuuksien ehkäisytavoitteena on lisätä ihmisten ja yhteisöjen valmiuksia tunnistaa vaaratilanteet, ehkäistä vaaroja ja toimia hätätilanteissa. Turvallisuuspalveluja tuotetaan valvonnan, asiantuntijapalvelujen ja turvallisuusviestinnän kautta. Onnettomuuksien ehkäisyssä tehdään yhteistyötä alueen muiden viranomaisten sekä asukkaiden ja yhteisöjen kanssa.

Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan sekä onnettomuuksien seurauksia rajoitetaan luotettavasti ja tehokkaasti. Pelastustoimen toimintavalmius ja suorituskyky mitoitetaan vastaamaan pelastustoimen alueen riskejä ja onnettomuusuhkia eri vuorokauden ja vuoden aikoina sekä eri turvallisuustilanteissa, mitkä ovat arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella todennäköisiä.

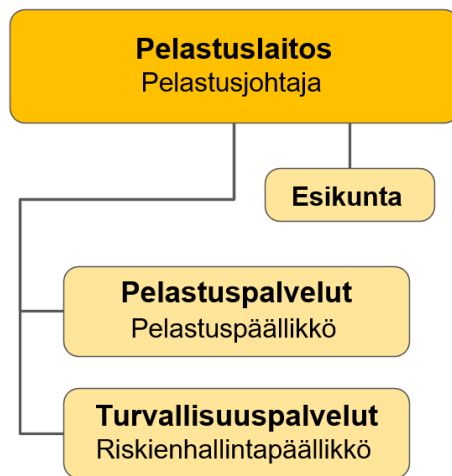
Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso vastaa riskianalyysin mukaisia kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia. Palvelutason määrittelyssä on otettu huomioon myös toiminta valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut suunnitellaan, organisoidaan ja toteutetaan siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman kustannusvaikuttavasti siten, että palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen on turvattu.

Palvelujen laatu määrittyy palvelutuotannon toteutumisen myötä. Laadukas palvelu on palvelutuotannon asianmukaista toteutumista. Sitä seurataan omavalvontaohjelman arviointimittareilla.

Pelastustoimen tehtävien suorittamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä sekä sopimushenkilöstöä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kielilain perustella Lapin hyvinvointialueella pelastusviranomaisen käyttää viranomaisen käsittelykielenä hallintoasiassa suomea. Jokaisella on oikeus käyttää suomea, saamea tai ruotsia ja tulla kuulluksi omalla kielellään.

1.3 Palvelujen tuottamistavan valinta

Kuva 1. Pelastuslaitoksen organisaatio

Pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuu on Lapin hyvinvointialueella. Palvelujen tuottajana toimii Lapin pelastuslaitos ja sen henkilöstö.

Pelastuslaitos vastaa pelastuslainsäädännössä pelastuslaitokselle ja pelastusviranomaiselle kuuluvien tehtävien tuottamisesta. Pelastusviranomaiselle kuuluvista tehtävistä vastaavat pelastusviranomaisiksi määrätyt viranhaltijat.

Onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvissa turvallisuusviestintätehtävissä palvelujen tuottamisessa hyödynnetään pelastuslaitoksen henkilöstön lisäksi alueen sopimuspalokuntia ja muita yhteisöjä.

Pelastuslaitos käyttää apunaan sopimuspalokuntia tai muita vapaaehtoisjärjestöä tuottamaan sellaisia pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tehtävät tuotetaan erillisten sopimusten mukaisesti

Hyvinvointialueiden välisellä yhteistyöllä pyritään yhteistyösopimuksin varmistamaan pelastustoimen palvelujen saatavuus sekä palvelujen kustannusvaikuttavuus ja tehokkuus tilanteissa, joissa pelastustoimen tehtävät on tarkoituksenmukaista tuottaa yhteistyössä niiden vaativuuden, harvinaisuuden, niiden edellyttämän ammattihenkilöstön erityisosaamisen tai niistä johtuvien kustannusten perusteella.

1.4 Palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta

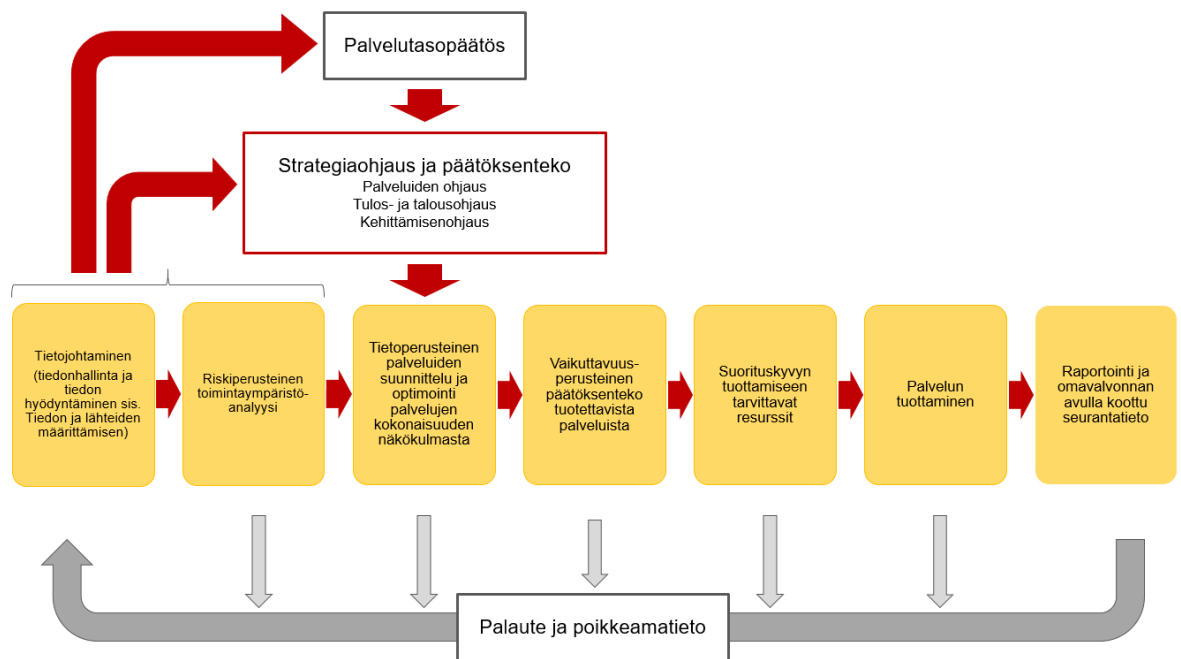
Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutuotantoa ohjaavat aluevaltuuston päättämät pelastustoimen palvelutasopäätös ja talousarvio. Asianomaisena monijäsenisenä toimielimenä toimii aluehallitus. Pelastus- ja valmiuslautakunta hyväksyy vuosittain valvontasuunnitelman sekä omavalvontaohjelman. Lisäksi lautakunta seuraa, arvioi ja raportoi aluehallitukselle tuottamisen toteutumisesta.

Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Pelastustoimen tuottamisen ohjaus ja valvonta perustuvat pelastuslaitokselle vahvistettuun omavalvontaohjelmaan. Omavalvonnalla tarkoitetaan laillisuus- ja ulkopuolisesta valvonnasta riippumatonta palvelujen tuottajatasolla toteutettavaa palvelujen laadun hallintaa sekä kehittämistä. Pelastus- ja valmiuslautakunnan vahvistama omavalvontaohjelma kuvaa, miten omavalvonta kokonaisuutena pelastuslaitoksella järjestetään ja raportoidaan.

Pelastustoimen omavalvonta kattaa hyvinvointialueen ja sen pelastuslaitoksen itsensä tuottamien, yhteistoiminnassa tuotettavien ja sopimusjärjestelyihin perustuvien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Lapin pelastuslaitoksen omavalvontaohjelma sisältää seuraavat määrittelyt sekä kuvaukset palveluista ja niiden tuottamiseen liittyvistä toimintatavoista

- omavalvonnin tarkoitus ja tavoitteet
- palvelujen suunnittelun kuvaus
- palvelujen toteutus ja saatavuus
- palvelujen laadun arviointi
- tiedon hyödyntäminen ja raportointi
- palvelujen laadun ja omavalvonnin kehittäminen.

Kuva 2. Pelastustoimen omavalvontamalli. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021 (muokattu alkuperäisestä)

Pelastustoimen omavalvontamalliin kytkeytyy omavalvontasuunnitelma, joka vahvistetaan vuoden 2024 aikana.

1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Palvelutuotannon laatua ja kokonaisvaltaista turvallisuuskulttuuria parannetaan riskien hallinnan avulla.

Kansallisesti ja alueellisesti arvioidut riskit sekä pelastustoimen riskianalyysi muodostavat perustan sille, millaisiin onnettomuuksiin ja riskeihin pelastuslaitoksen on oman palvelutuotantonsa osalta varauduttava.

Lapin alueellinen riskiarvio ennakoii Lapin maakuntaan kohdistuvia tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia. Alueellinen riskiarvio muodostaa yhdessä kansallisen riskiarvion kanssa riskiarviokokonaisuuden, jossa merkittävimmät riskit on tunnistettu ja arvioitu poikkihallinnollisesti. Tämä riskiarviokokonaisuus muo-

dostaa perustan sille, millaisiin riskeihin eri toimijoiden on hyvinvointialueella varauduttava. Lisäksi kukin toimija arvioi riskejään yksityiskohtaisemmin suhteessa tehtäviinsä ja toimintaansa hallinnonalaa ja toimialaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Riskianalyysissä pelastuslaitos on arvioinut onnettomuusuhkia yksityiskohtaisemmin suhteessa palvelutuotantonsa. Riskianalyysissä on kuvattuna toimintaympäristön keskeisiä piirteitä ja arvioitu merkityksellisiä onnettomuusriskejä, mihin käytettävissä olevilla riskienhallintakeinoilla ja palvelutuotannolla on mahdollista vaikuttaa.

Pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Niistä tehtävien johtopäätösten perusteella pelastuslaitos ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tekee esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Onnettomuusriskin arvioinnin ja vaikuttavuuden perusteella valitaan riskienhallintakeinot. Riskikohteissa onnettomuuksien omatoiminen ehkäiseminen ja valvonta sekä vahinkojen rajoittaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä.

1.6 Palvelujen tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2017) mukaisesti häiriötilanteen hallinnassa noudatetaan samoja periaatteita sekä normaali- että poikkeusoloissa. Myös pelastuslaitoksen johtamisjärjestelyt perustuvat kaikissa tilanteissa normaaliolojen johtamisjärjestelyihin.

Pelastuslaitos huolehtii varautumisellaan suorituskyvyn ja palvelujen jatkuvuuden turvaamisesta häiriötilanteissa. Häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanne voi koskea koko maata tai olla alueellinen tai paikallinen. Häiriötilanne voi myös liittyä ainoastaan johonkin toimintoon.

Pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja valmius perustuvat päivittäiseen valmiuteen, jota vahvennetaan ja laajennetaan häiriötilanteissa tarpeen mukaan. Häiriötilanteissa pelastuslaitos toimii valmiuden kohottamisen tasojen mukaisesti, missä täysvalmiuden organisaatio on käytössä vaativimmissa tilanteissa. Pelastustoiminnan johtamisohjeessa on määritetty toimenpiteet, henkilöt, roolit sekä järjestelmät tilannekuvan ylläpitoon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtävien johtamisen tukemiseksi. Johtamisohjeessa otetaan huomioon myös tilanteet, joiden johtaminen edellyttää yhteistyötä muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja tahojen kanssa.

Häiriötilanteissa ja olosuhteiden niin vaatiessa, pelastustoimen palvelujen tehtävät asetetaan seuraavaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen:

- Pelastustoiminta ja siihen varautuminen
  - A – kiireellisyysluokan tehtävä (edellyttää välitöntä ihmisen, ympäristön tai suurien omaisuusarvojen pelastamista)
  - B – kiireellisyysluokan tehtävä (varmentamaton, mahdollisesti henkeä pelastava tai suuria lisävahinkoja estävä tehtävä)
  - C – kiireellisyysluokan tehtävä (staattiset onnettomuudet, joista ei arvioida aiheutuvan välittömästi merkittäviä lisävahinkoja)
  - D – kiireellisyysluokan tehtävä (ei edellytä välittömiä toimia, mutta se on hoidettava toiminnallisesti sopivana tai asiakkaan kanssa erikseen sovittuna ajankohtana)

- Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta
  - valvontatehtävät kohteissa, joissa henkilö- ja paloturvallisuuden vaara on tavanomaista korkeampi
  - palontutkinta
  - turvallisuusviestintä
  - viranomaisohjaus- ja asiantuntijapalvelut

Yhtenäiset valmiuden asteet koko Lapin hyvinvointialueen valmiussuunnittelussa ja varautumisessa eri häiriötilanteiden varalta ovat:

- perusvalmius
- tehostettu seuranta
- tehostettu valmius
- täysvalmius.

Siirtyminen valmiusasteesta toiseen sekä valmiusasteeseen liittyvien toimintojen kuvaus perustuvat ennalta määriteltyyn kriteeristöön.

1.7 Palvelujen tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastuslaitos huolehtii varautumisellaan suorituskyvyn ja palvelujen jatkuvuuden turvaamisesta valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Valmiuslain 3 §:n perusteella poikkeusoloja ovat:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
- väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
- erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila
- vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti
- sellainen
  - julkisen vallan päätöksentekokykyyn
  - rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen
  - välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen
  - energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen
  - välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen
  - yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen
  - edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen

kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Poikkeusoloissa pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja valmius perustuvat vahvennettuun ja laajennettuun päivittäiseen valmiuteen. Pelastustoiminnan johtamisohjeessa on määritetty toimenpiteet, henkilöt, roolit sekä järjestelmät tilannekuvan ylläpitoon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtävien johtamisen tukemiseksi. Johtamisohjeessa otetaan huomioon myös tilanteet, joiden johtaminen edellyttää yhteistyötä muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja tahojen kanssa.

Poikkeusolojen pelastus- ja väestönsuojelutoimia koordinoidaan ja johdetaan pääasiallisesti pelastustoimen johtokeskuksesta, jos se uhkatilanne huomioiden on mahdollista. Poikkeusoloissa pelastusviranomaisen voi käyttää tehtävien hoitamisessa ja niiden asettamisessa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen sekä pelastuslain antamia valtuuksia että valmiuslain tuomia lisävaltuuksia.

Poikkeusolojen tehtävissä hyödynnetään henkilövarausten kautta sopimuspalokuntien henkilöstöä. Lisäksi varaudutaan hyödyntämään muun vapaaehtoissektorin tukemismahdollisuuksia (esim. Vapepa). Pelastuslaitos hankkii perustamisvastuullaan olevien väestönsuojelumuodostelmien tarvitseman erityisen tärkeän materiaalin. Materiaalin hankintasuunnitelma sisältyy pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaan.

Poikkeusoloissa tarvittavien vaativien suorituskykyjen perusvalmius tulee luoda jo normaalioloissa ja kriittisten sopimuskumppaneiden palvelut tulee varmistaa palvelusopimuksissa.

Pelastuspalveluissa huolehditaan erityisesti väestön suojaamisesta ja asetetaan etusijalle ihmishenkien pelastaminen sekä yhteiskunnan ydintoimintojen jatkuvuuden kannalta kriittiset kohteet (kiireellisyysluokat A ja B kohta 1.6).

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIONTI

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Palvelutasokauden aikana turvallisuuspalvelujen resursseja jouduttiin osin kohdentamaan pelastuspalvelujen turvaamiseen. Tämän seurauksena onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan resurssit olivat vakavasti alimitoitettut vuoteen 2022 asti.

Määräaikaisessa valvonnassa keskityttiin ympärivuorokautisessa käytössä olevien kohteiden valvontaan niiden suuren henkilöriskin takia. Resurssi tähän työhön järjestettiin ajamalla osittain alas asiantuntijapalvelujen ja turvallisuusviestinnän palvelutuotantoa. Muiden määräaikaisten valvontakohteiden valvontavelka kasvoi ja oli osin hallitsematonta, koska valvontaa ei pystytty toteuttamaan suunnitellusti. Lisäksi koronapandemia rajoitti ajoittain poikkeuksellisella tavalla valvonta- ja turvallisuusviestintätöitä. Näistä syistä johtuen palvelutasokaudella ei päästy palvelutasopäätöksessä päätettyyn 100 %:sti toteutettuun valvontasuunnitelman mukaiseen määräaikaiseen valvontaan. Määräaikaisen valvonnan toteuma jäi heikoksi vuosina 2020 (55 %) ja 2021 (67 %).

Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan henkilöstövaje huomioitiin poliittisessa päätöksenteossa vuoden 2021 organisaatiouudistuksessa. Turvallisuuspalvelut muodostivat uudistuksessa oman linjansa, jolla onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan resurssien rakenne saatiin hallintaan.

Vallitseva henkilöstövajaus huomioitiin vuoden 2022 valvontasuunnitelmassa, mikä mahdollisti suunnitelman mukaisten tavoitteiden saavuttamisen. Henkilöstövajaus huomioitiin myös päätettäessä talousarviota vuodelle 2023 ja turvallisuuspalvelujen organisaatio saatiin rekrytointien myötä täysilukaiseksi toukokuussa 2023. Palvelutuotannon suorituskyvyn rakentaminen aloitettiin välittömästi ja se jatkuu tulevilla palvelutasokaudella. Uudella virkarakenteella, sen mukaisella rahoituksella ja tasokkaalla suorituskyvyllä pystytään jatkossa tuottamaan lakisääteiset onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut.

Päätyneen palvelutasokauden aikana saavutettiin strategiset tavoitteet poliittisen päätöksenteon tasolla. Valvonta- ja kehittämissuunnitelman konkreettiset tavoitteet eivät toteutuneet.

2.2 Pelastustoiminta

Lapin pelastuslaitoksen pelastustoiminnan vastuualue on pinta-alaltaan (100 366 km²) Suomen suurin. Asukas pohja on 175 000 henkilöä. Vuosittain maakunnan alueella on yli 3,5 miljoonaa matkailijayöpymistä ja Lapin viidelle lentokentälle saapuu yli miljoona matkustajaa. Lapissa sattuu eniten vakavia henkilövahinkoja 100 000 asukasta kohti. Myös omaisuusvahinkoja tulipaloa kohti syntyy eniten, vahinkoja lisäävät pitkistä etäisyyksistä johtuvat tukiyksiköiden viiveet.

Pelastustehtävään lähtee pelastushenkilöstöä kalustoineen joko yhdeltä tai useammalta pelastusasemalta. Pelastustoiminnassa tarvittavat resurssit kootaan lähimmän yksikön tarkoituksenmukaisuusperiaatteella ja tarvittaessa koko maakunnan alueelta. Erityisesti rajaseutukunnissa lisäapua voidaan saada myös naapurivaltioiden (Ruotsin ja Norjan) alueilta tai maakunnan eteläisessä osassa Pohjois-Pohjamaan hyvinvointialueen pelastuslaitokselta. Vastavuoroisesti Lapin pelastuslaitos antaa tarvittaessa apua myös näiden rajanaapurien puolelle. Ukrainan sodan alettua yhteistyö Venäjän kanssa on keskeytynyt.

Hälytystehtäviä on vuodessa noin 4 300 kpl, mikä on eniten suhteutettuna asukas pohjaan. Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstömäärä on 160. Sopimuspalokuntalaisia on lähes 900. Hälytysosastoihin kuuluu 600 sopimuspalokuntalaista, joista 250 osallistuu vuodessa vähintään 10 pelastustehtävälle.

Palvelutasokaudelle 2020 – 2023 asetetut tavoitteet saavutettiin. Maakunnan pelastusasemaverkon perusparannus käynnistyi. Lapin pelastuslaitoksella on 35 pelastusasemaa ja 10 kalustotalia. Eteläisin asema on Simossa ja pohjoisin Nuorgamissa. Uudet asemat valmistuivat Muonioon, Vuotsoon, Utsjoelle, Ylläsjärvelle ja Äkäslompoloon. Pelastuslaitoksen organisaatio uudistui 1.5.2021. Sen myötä luovuttiin henkilöstön varallaolojärjestelmästä pelastustoiminnan ryhmänjohtajapalvelun tuottamisessa, yhtenäistettiin pelastustoiminnan johtamista pelastusasemaryhmittäin pelastuslain mukaiseksi sekä käynnistettiin suuronnettomuuksien ja vaativien johtamistilanteiden suorituskykyä parantavan tilannekeskuksen (nykyisin operaatiokeskus) toiminta.

Päätyneellä palvelutasokaudella tapahtui useita pelastustoimintaan vaikuttavia tapahtumia ja toimintaympäristön muutoksia. Vuoden 2020 keväällä alkaneella koronapandemialla oli pitkäkestoisia vaikutuksia henkilöstöresurssin hallintaan. Samana keväänä käynnistyi myös poikkeuksellisen suuri varautuminen jopa ennätyksellisiksi ennustettuihin tulviin. Resursseja vaativat myös lukuisat ja laajatkin maasto- ja turvetuotantoaluiden palot.

Pelastustoiminnan suurimmat haasteet ovat olleet sopimuspalokuntaisten riittävyys erityisesti maakunnan reuna-alueilla ja ajoneuvokaluston ikääntyminen. Palvelutasokaudella pelastustoiminnan suorituskyvyssä huomattiin puutteita erityisesti arkipäivisin, jolloin sopimuspalokuntalaiset eivät omista töistään johtuen ole käytettävissä pelastustoimintaan.

Pelastustoiminnan tavoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista ilman ammattitaitoista ja osaavaa vakinaista päätoimista ammattihenkilöstöä ja vapaaehtoista sopimuspalokuntien (31 kpl) henkilöstöä. Henkilöstö ylläpiti ammattitaitoaan säännöllisellä harjoittelulla sekä täydennyskoulutuksella. Tehokkaan suorituskyvyn ylläpitäminen koko maakunnan alueella oli haastava tehtävä. Suurimmat haasteet pelastustoiminnan suorituskyvyn ylläpitämisessä liittyivät pelastusasemaverkoston ylläpitoon, sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstön sekä toimintavarman hälytysajoneuvokaluston riittävyyden turvaamiseen. Jotta nykyisiin onnettomuusriskeihin voidaan vastata tehokkaasti ja laadukkaasti tulee pelastuslaitoksen pystyä parantamaan erityisesti II - IV riskiruutualueilla sijaitsevien pelastusasemaryhmien suorituskykyä.

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastustoimen suunnitelmista ja niiden sisällöstä on säädetty pelastuslaissa sekä sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista (1353/2018). Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden osalta suunnitteluelvoitteesta säädetään pelastuslain lisäksi sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019).

Päätyneellä palvelutasokaudella pelastuslaitoksessa on tapahtunut useita pelastustoimen suunnitelmien laatimiseen liittyviä muutoksia. Lapin pelastuslaitoksen organisaatiouudistuksen yhteydessä suunnitelmien laatimiseen kohdennettiin resursseja siirtämällä erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden suunnitelmavelvoitteet silloisen tilannekeskuksen, nykyisen operaatiokeskuksen henkilöstön vastuulle. Samassa yhteydessä myös muiden pelastustoiminnan suunnitelmien laatimisvastuu siirtyi operaatiokeskuksen tehtäväksi.

Pelastuslaitoksen organisaatiouudistus on aiheuttanut merkittäviä muutoksia pelastustoiminnan johtamisjärjestelmään vuosina 2021 - 2022, mikä on edellyttänyt pelastustoiminnan johtamiseen liittyvien suunnitelmien päivittämistä. Pelastustoiminnan johtamissuunnitelmien ohessa on laadittu johtamissuunnitelmaa täydentäviä ohjeita ja suunnitelmia sekä päivitetty olemassa olevia ohjeistuksia.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden suunnitelmille ja harjoituksille on vuodesta 2021 alkaen laadittu aluehallintovirastolle toimitettava vuosisuunnitelma. Suunnitelmassa on määritelty tulevan vuoden suunnitteluelvoitteet niiden aikataulu sekä nimetty suunnitelman laatimisesta tai päivittämisestä vastaava vastuuhenkilö. Suunnitelmien päivitys ja harjoitukset on toteutettu vuosisuunnitelman mukaisesti.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoinen palokuntayhdistys (VPK), jolla on sopimus hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa, toimii alueellaan sopimuspalokuntana ja osallistuu hälytystoimintaan tehdyn sopimuksen mukaisesti. Palvelutasokaudella käytiin suunnitellun mukaisesti palokuntasopimusten uusimisneuvottelut.

Sopimuspalokuntalaiset ovat mukana noin 50 %:ssa vuotuisista pelastustoimen hälytystehtävistä. Kemin, Rovaniemen ja Tornion kaupungeissa sopimuspalokunnat toimivat ensisijaisesti ammattihenkilöstön tukena ja reservinä laajojen tai päällekkäisten tilanteiden varalta.

Lapin pelastuslaitoksella on pelastusjohtajan päätöksellä perustettu sopimuspalokuntien yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on toimia pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien välisenä yhteistyöelimenä ja tehdä tarvittavia esityksiä vapaaehtoisen palokunta-toiminnan kehittämiseksi. Ryhmän puheenjohtajana toimii pelastusjohtaja ja siihen kuuluvat sopimuspalokuntien edustajat eri pelastusalueilta.

Palvelutasokauden tavoitteena ollut sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän uudistaminen aloitettiin yhteistyössä pelastusopiston kanssa. Sopimuspalokunnilla on valtakunnallinen koulutusjärjestelmä, joka jakautuu perus- ja täydennyskoulutuksiin. Lisäksi sopimuspalokuntalaiset ylläpitävät taitojaan säännöllisillä harjoituksilla. Lapin pelastuslaitos vastaa kalustosta, varusteista ja koulutuksesta yhdessä sopimuspalokuntien kanssa.

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Vuonna 2021 aloitettiin valmistelu hyvinvointialueelle siirtymiseen. Keväällä 2022 Ukrainan sodan alkaminen nosti valmiussuunnittelun, oman toiminnan jatkuvuuden turvaamisen sekä väestönsuojelun ja väestön varoitusjärjestelmät tarkempaan tarkasteluun. Pelastuslaitoksella käynnistettiin varautumisen kehittäminen pitkäkestoisiiin sähkökatkoksiin sekä omaan polttoainehuoltoon.

Palvelutasokauden aikana väestönsuojeluun liittyvää organisaatiota on tarkasteltu uuden johtamisjärjestelmän ja muuttuneiden uhkakuvien mukaisesti osana pelastuslaitoksen poikkeusolojen valmiussuunnittelua. Henkilöstö-, tila- ja kalustovaraukset ovat osin tehty ja päivitetty. Pelastuslaitoksen päällystö osallistui kevään 2023 aikana kaksi päivää pelastusopiston varautumiskoulutukseen, jossa toisen päivän teemana oli poikkeusolot ja väestönsuojeluun varautuminen.

Palvelutasokauden tavoitteena oli, että pelastuslaitoksen väestönsuojeluun ja varautumiseen liittyvät suunnitelmat päivitetään ja vahvistetaan ja, että organisaatio ja henkilöstö on koulutettu ja sijoitettu tehtäviinsä. Nämä tehtävät käynnistyivät osana Pohjoinen 23 –valmiusharjoitukseen valmistautumista, kun väestönsuojeluun varautumiseen oli saatu lisää voimavaroja valmiussuunnittelijan rekrytoinnin myötä.

3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia ja erityisten riskikohteiden asettamia vaatimuksia. Lisäksi pelastustoimintaa tulee olla mahdollista suorittaa myös häiriötilanteiden, suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen aikana.

Riskikohde on kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa määritetään onnettomuusriski, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja onnettomuuden mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisesti riskin poistaminen, riskin pienentäminen tai onnettomuuksien seurausvaikutusten pienentäminen. Riskikohteissa keskeisiä toimenpiteitä ovat onnettomuuksien omatoiminen ehkäiseminen, valvonta sekä vahinkojen rajoittaminen.

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja ryhtyä tarvittaessa osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Lapin pelastuslaitoksen toiminta-alueen laajuus, matkailun tuomat kausivaihtelut sekä toimintaympäristön monimuotoisuus mereltä tuntureille ja kaupungeista erämaihin asettavat erityisiä haasteita ja vaatimuksia pelastustoiminnalle, onnettomuuksien ehkäisylle sekä toiminnanharjoittajien omatoimiselle varautumiselle.

Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta on riskianalyyssissa nojaututtu asiantuntijayhteistyössä laadittuun Lapin alueelliseen riskiarvioon.

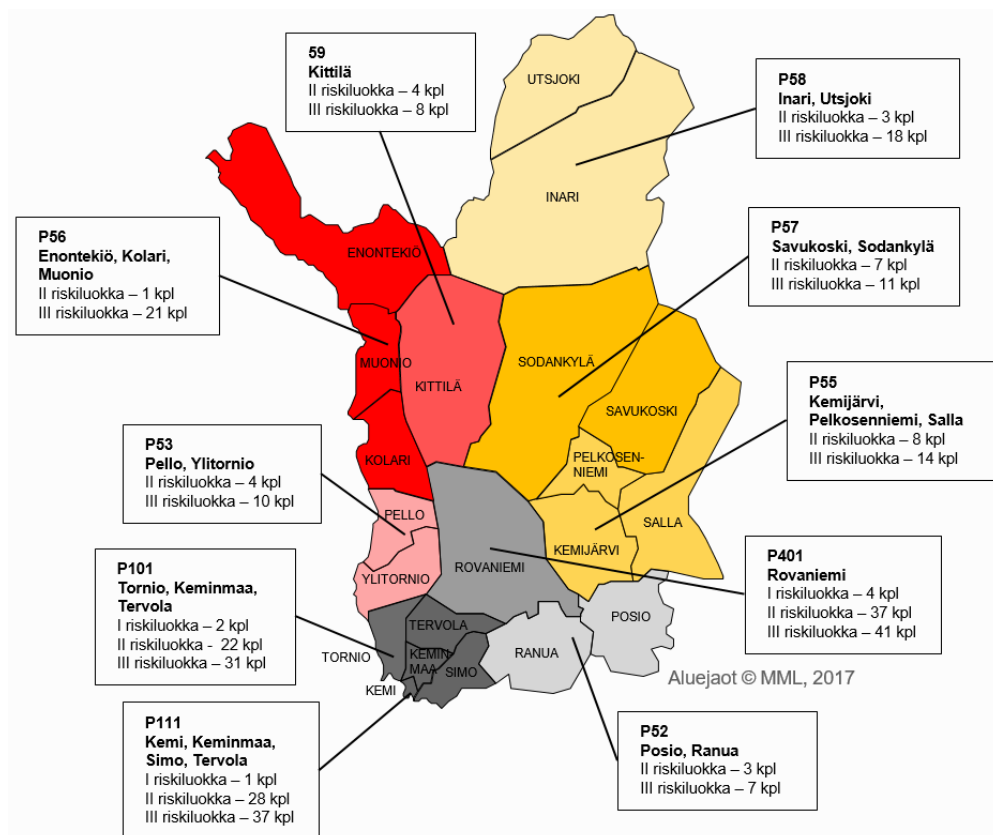
Pelastustoimintaa edellyttävien onnettomuuksien alueellista todennäköisyyttä ennakoidaan riskiluokituksella. Riskiluokka määräytyy riskiruuduille regressiomallin avulla arvioitun riskitason ja tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella. Regressiomallissa rakennuspalojen riskitasoa ennakoidaan asukasluvun, rakennusten kerrosalan sekä näiden yhteisvaikutuksen avulla. Malli on kehitetty toteutuneiden rakennuspalojen perusteella. Regressiomallin avulla määritellään riskitaso 1 km x 1 km ruuduille:

- I riskiluokka, riskitaso ≥ 1
- II riskiluokka, $0,25 \leq \text{riskitaso} < 1$
- III riskiluokka, $0,1 \leq \text{riskitaso} < 0,25$
- IV riskiluokka, riskitaso $< 0,1$.

Regressiomallilla määritellyn riskitason lisäksi pelastuslaitos arvioi ne riskiruudut, joissa on tapahtunut riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia viiden vuoden seuranta-jaksolla keskimäärin vähintään kaksi vuosittain.

Taulukko 1. Riskiluokkien I - IV jakautuminen kunnittain 1.1.2023 alkaen.

Kunta	RL I	RL II	RL III	RL IV	RL I - RL IV
Enontekiö			5	8 708	8 713
Inari		3	17	17 491	17 511
Kemi	1	20	17	727	765
Keminmaa		6	11	629	646
Kittilä		4	8	8 249	8 261
Kolari		1	9	2 657	2 667
Kemijärvi		6	11	3 912	3 929
Muonio			7	2 096	2 103
Pelkosenniemi			2	1 879	1 881
Pello		1	6	1 890	1 897
Posio		1	3	3 533	3 537
Ranua		2	4	3 684	3 690
Rovaniemi	4	37	41	7 935	8 017
Salla		2	1	5 994	5 997
Savukoski			3	6 535	6 538
Simo		1	3	2 082	2 086
Sodankylä		7	8	12 403	12 418
Tervola		1	6	1 582	1 589
Tornio	2	15	14	1 355	1 386
Utsjoki			1	5 517	5 518
Ylitornio		3	4	2 244	2 251
Yhteensä	7	110	181	101 102	101 400

Kuva 3. Riskiruutujen (1 km x 1 km) määrä (kpl) riskiluokittain pelastusasemaryhmissä vuonna 2023.

Pelastustoimen näkökulmasta merkittävimmät toimintaympäristöön liittyvät uhat ja riskit tulevat Lapissa teollisuudesta, liikenteestä, matkailusta, luonnonilmiöistä sekä erityisryhmien asumisesta. Lisäksi pelastuslaitoksen toiminnan kannalta merkittäviksi riskeiksi nousevat alueellisessa riskiarviossa esitetyt voimahuollon ja tietoliikenteen häiriöt. Riskianalyysin perusteella Lapin pelastuslaitos kykenee vastaamaan näihin toimintaympäristönsä riskeihin tyydyttävästi.

Toimintaympäristön riskien hallinta pelastustoimen palveluita tuottamalla nostaa esille uhkia ja riskejä pelastuslaitoksen omassa toiminnassa. Palvelutasossa havaittiin tarve sekä henkilöstö- ja kalustoresurssien lisäämiselle että palvelutuotannon kehittämiseksi.

Pelastuspalvelujen palvelutuotantoon uusia haasteita on tuonut varallaolojärjestelmästä luopuminen. Sen myötä erityisesti harva-alueille on muodostunut huomattava henkilöstön lisätarve. Myös päivähenkilöstön määrä on oleellisesti vähentynyt, millä on vaikutusta mm. hallinnollisten töiden sekä turvallisuusviestinnällisten koulutusten suorittamiseen.

Harva-alueilla sopimuspalokunnat ovat tärkeässä roolissa pelastuspalvelujen tuottamisessa. Vapaaehtoistoiminnan haasteena on kuitenkin tasalaatuisen suorituskyvyn tuottaminen. Tämä näkyy erityisesti vaativissa pelastustehtävissä kuten pelastussukeluksissa.

Turvallisuuspalveluissa on käynnissä uuden organisaation mukainen vastuuyksiköiden ammattitaidon ja asiantuntijuuksien rakentuminen. Tästä johtuen palvelutuotannon suorituskyky ei tällä hetkellä yllä lakisääteiselle riskiperusteiselle tasolle, mikä voi tulla esille mm. viranomaispäätösten viivästymisinä.

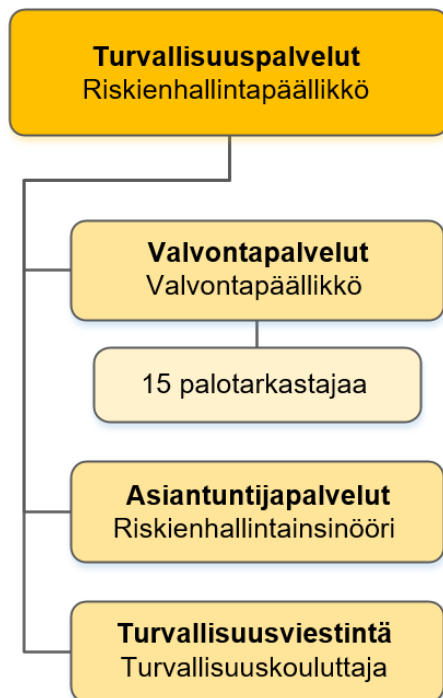
Erilasiin häiriö- ja poikkeusolojen uhkiin varautuminen on hyvinvointialueella eri toimijoiden yhteistyötä. Pelastuslaitoksen tulee omalta osaltaan valmistautua oman toiminnan riskiarvion mukaisesti häiriö- ja poikkeusolojen tehokkaaseen toimintaan tarvittavien valmiussuunnitelmien laatimisella, materiaalihankinnoin sekä kehittämällä yhteistoimintaa.

Riskianalyysin tuloksia ja oman toiminnan arviointia on käytetty perusteena laadittaessa palvelutasoon liittyviä päätöksiä ja tunnistettaessa palvelutuotannon kehitystarpeita.

Turvallisuustilanteen ja toimintaympäristön muutoksista johtuen vuonna 2021 laadittu riskianalyysi tulee päivittää seuraavan palvelutasopäätöksen laadintaa varten.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Kuva 4. Turvallisuuspalvelujen organisaatiokaavio

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteeseen pääsemiseksi pelastuslaki antaa velvoitteita sekä yksittäisille ihmisille, yrityksille ja yhteisöille että viranomaisille.

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä sekä valvontatehtävästä. Näillä onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan toimilla edistetään, tuetaan ja seurataan pelastuslain mukaisten lakisääteisten velvoitteiden noudattamista. Tavoitteena on onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Pelastusviranomaisten on huolehdittava myös muun lainsäädännön mukaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Näitä, yleisimmin valvonta- ja lupapäätöstehtäviä, tulee erityisesti vaarallisia aineita koskevasta lainsäädännöstä.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastuslaitos toimii yhteistyössä muiden viranomaisten, alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan lakisääteinen palvelutuotanto tuotetaan pääosin turvallisuuspalvelujen vastuualueella. Valvontatoiminta ja asiantuntijapalvelut tuotetaan turvallisuuspalvelujen resursseilla ja turvallisuusviestintä koko pelastuslaitoksen resursseilla.

Turvallisuuspalvelujen henkilöstöön kuuluvat riskienhallintapäällikkö, valvontapäällikkö, riskienhallintainsinööri, turvallisuuskouluttaja ja 15 palotarkastajaa. Palotarkastajien resurssit jakautuvat valvontatoiminnan (50%), asiantuntijapalvelujen (25 %) ja turvallisuusviestinnän (25 %) kesken.

Vastuualuetta on rakennettu uudistetun organisaation mukaiseksi rekrytoinnein. Palvelutuotannon suorituskyvyn muodostuminen on käynnissä ja sen arvioidaan jatkuvan koko palvelutasokauden painottuen jatkossa asiantuntijuuksien kehittämiseen.

Vastatakseen asetetun palvelutason tavoitteisiin, tuottaakseen vaikuttavaa onnettomuuksien ehkäisymistä sekä luodakseen yhteistyön mahdollisuuksia turvallisuuspalvelujen vastuualueen tulee kehittää prosesseja, toimintatapoja ja –menetelmiä. Kehitystyötä tehdään sekä omana työnä että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostoissa. Valvontatoimintaa, asiantuntijapalveluita ja turvallisuusviestintää yhtenäistämällä ja toiminnan laatua kehittämällä tuotetut palvelut ja niiden sisältö

näyttäytyvät asiakkaille vaikuttavina ja yhdenmukaisina menettelyinä. Palvelutuotantoa kehitetään myös kohdentamalla voimavaroja kaikille turvallisuuspalvelujen vastuuyksiköille onnettomuuksien ehkäisytyön palvelukentän laaja-alaiseksi kattamiseksi sekä palvelujen vaikuttavaksi ja tulokselliseksi tuottamiseksi.

Turvallisuuspalvelujen palvelutuotannon mitoitus säilyy ennallaan palvelutasokauden ajan:

- määräaikainen valvonta 7 henkilötyövuotta
- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä 5,5 henkilötyövuotta
- epäsäännöllinen valvonta 3 henkilötyövuotta
- paloturvallisuuden itsearviointi 2 henkilötyövuotta
- viranomaisyhteistyö 1,5 henkilötyövuotta.

Palvelutuotannon tavoitteiden toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton ja Merlot-palotarkastusohjelman tilastoista.

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Ohjaus

Ohjauksella pelastusviranomainen vaikuttaa oman alansa asiantuntijana henkilö-, poistumis- ja paloturvallisuuteen. Tätä tehdään viranomaisohjauksen, arviointien, erilaisten lausuntojen ja suositusten, sidosryhmien ohjauksen sekä eri yhteistyötahojen kanssa tapahtuvan yhteistyön kautta.

Palvelutuotantoa kohdennetaan

- kaavoitukseen sekä uudis- ja korjausrakentamisen ohjaamiseen
- palo- ja poistumisturvallisuuteen (pelastussuunnitelmat, poistumisturvallisuus selvitykset, paloriski-ilmoitukset)
- tapahtumaturvallisuuteen ja erikoistehosteiden käyttöön (yleisötapahtumien pelastussuunnitelmat)
- pelastustoimen laitteiden kunnossapitoon
- jatkuvuuden- ja riskienhallintaan (omatoimisen varautumisen tukeminen)
- kemikaaliturvallisuuteen.

Ohjausta annetaan turvallisuuspalvelujen asiantuntijapalveluina ja päivystävän palotarkastajan palveluna ilmoitusten, pyyntöjen ja muiden yhteydenottojen perusteella. Osa ohjauksesta toteutetaan myös valvonnan ja pelastustoiminnan yhteydessä sekä turvallisuusviestinnän keinoin.

Teknologian ja tuotantomenetelmien kehittyminen sekä toimintaympäristön muutokset ovat tuoneet uusia haasteita ja osaamisen tarpeita onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijuuteen. Turvallisuuspalvelut on uudistanut asiantuntijatoimintaa ja määritellyt palvelutuotantoon asiantuntijapalvelujen vastuualueet ja -henkilöt. Asiantuntijapalveluita toteutetaan sekä asiakasrajapinnassa että oman henkilöstön onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannon tukena.

Neuvonta

Pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja antaa asiakkaille neuvontaa ja ohjausta puhelimitse ja sähköpostilla onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen. Päivystävä palotarkastaja neuvoo mm. pelastussuunnitelmien ja ilmoituslomakkeiden laadinnassa ja kodin tai työpaikan turvallisuutta koskevissa kysymyksissä sekä käsittelee erilaisia

ilmoituksia ja antaa lausuntoja. Turvallisuuspalvelujen vastuualueen palotarkastajat ylläpitävät asiakaspalvelun tarjoamiseksi ja varmistamiseksi Päivystävä palotarkastaja -palvelua arkisin virka-aikana.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintää toteutetaan turvallisuusluentojen, alkusammutuskoulutusten, turvallisuuskävelyjen, poistumisharjoitusten, erilaisten kampanjoiden ja sosiaalisten kanavien kautta tapahtuvalla viestinnällä. Turvallisuusviestinnän tuottamiselle asetettuun määrälliseen tavoitteeseen ei ole tähän mennessä päästy. Tähän on aiempina vuosina ollut osittain syynä koronapandemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset ja osin turvallisuusviestintätyön suunnitelmallisuuden ja koordinoinnin puute.

Uuden turvallisuuskouluttajan johdolla turvallisuusviestintätyön maakunnallinen organisointi aloitettiin syksyllä 2022 tilannekuvan luomisella ja vuoden 2023 turvallisuusviestintäsuunnitelman laatimisella. Turvallisuusviestinnän tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi on myös muodostettu kolmen henkilön turvallisuusviestintätiimi.

Kaikki turvallisuusviestintätapahtumat kirjataan turvallisuusviestintäselosteina pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Prontoon. Pelastuslaitos viestii turvallisuudesta sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter, Instagram), omilla verkkosivuilla, tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä turvallisuuskoulutuksissa.

Turvallisuusviestintää toteuttavat kaikki pelastuslaitoksen työntekijät sekä sopimuspalokunnat. Yhteistyön kehittäminen muiden viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on aloitettu.

Tarpeet ja tavoitteet

Lapissa asukasmäärään suhteutetut rakennuspalojen ja palokuolemien määrät ovat Suomen keskiarvoja korkeampia. Yhtenä syynä ovat pitkät välimatkat, joista aiheutuu pelastustoimintaan tavanomaista suurempia toimintavalmiusaikoja. Vahinkoriskien hallinta edellyttääkin omatoimisen varautumisen osaamisen vahvistamista, mikä korostaa onnettomuuksien ehkäisyn ja valvontatyön merkitystä.

Toimintaympäristön muutostekijänä on huomioitava väestön ikääntyminen ja sen myötä seuraava väestörakenteen muutos. Ikäihmisten määrä kasvaa. Kotona asujien toimintakunnon heikentyminen ja asumisen palvelumuotojen monimuotoisuus haastavat onnettomuuksien ehkäisytöön. Asumisen turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä on tarpeen kehittää hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Turvallisuuspalvelujen uuden organisoinnin ja resursoinnin tavoitteena on, että onnettomuuksien ehkäisytyö vaikuttaa ihmisten turvallisuuskäyttäytymiseen ja työn tulokset alkavat näkyä onnettomuustilastoissa vuosikymmenen loppuun mennessä.

Ohjaus

Turvallisuuspalvelujen asiantuntijapalvelujen tavoitteena on edistää hyvää turvallisuuskulttuuria. Omatoimista varautumista tuetaan erityisesti pelastussuunnitelmiin kohdistetulla ohjauksella, neuvonnalla ja valvonnalla. Yleisötilaisuuksien turvallisuutta edistetään viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.

Viranomaisohjauksella ohjataan toiminnanharjoittajia pelastussuunnitelmien ja poistumisturvallisuusselvitysten laadinnassa omatoimisen varautumisen merkitystä painottaen. Kaavoituksen ja rakentamisen suunnittelun ohjauksella pyritään edistämään rakennusten käyttöturvallisuutta ja takaamaan pelastustoiminnan toimintaedellytykset.

Palvelutuotannon yhdenmukaisten toimintatapojen merkitys on noussut esille asiakaspalvelutilanteissa. Yhdenmukaisia toimintatapoja edistetään sekä palvelutilanteissa että viranomaisyhteistyössä.

Asiantuntijapalveluita tuotetaan ilmoitusten ja pyyntöjen perusteella. Tavoitteena on pystyä vastaamaan palvelutarpeeseen sekä kehittää palvelutuotantoa.

Asiantuntijapalvelujen palvelutuotannon vaikuttavuus edellyttää palvelurakenteen lisäksi vahvaa alan asiantuntijaosaamista. Osaamisen kehittäminen ja ylläpito vaativat henkilöstön ammattitaidon erikoistumista tunnistettuihin asiantuntijuuden vastuualueisiin. Asiantuntijuuksien kehittymiselle luodaan koulutuspolut. Henkilöstön osaamista ja suorituskkyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Kohteiden riskeistä ja turvallisuudesta kerätään tietoa ja sitä hyödynnetään maakunnan turvallisuuden suunnittelussa.

Ohjauksen kohdentaminen ja voimavarat määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa. Palvelutuotannon määrällistä toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronon ja Merlot-palotarkastusohjelman tilastoista. Omavalvonnan kehittämisen myötä tavoitellaan myös palvelutuotannon laadullista arviointia.

Neuvonta

Henkilöstön osaamista ja suorituskkyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Neuvonnan voimavarat määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa. Palvelutuotannon määrällistä toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronon ja Merlot-palotarkastusohjelman tilastoista. Omavalvonnan kehittämisen myötä tavoitellaan myös palvelutuotannon laadullista arviointia.

Turvallisuusviestintä

Ensisijainen tarve on luoda turvallisuusviestintätyölle tehokkaat ja yhdenmukaiset toimintatavat. Tämä mahdollistaa myös turvallisuusviestinnän laadullisen kehittämisen. Toimintatapojen luomiseen kytkeytyy tarve sisäisen viestinnän kehittämiseksi. Myös tarve henkilöstön kouluttamiselle ja turvallisuusviestinnän toteuttamiseen tarvittavan kaluston hankintaan on tunnistettu.

Turvallisuusviestintätyötä tehdään sosiaalisen median alustoilla. Some-viestintää kehitetään olemassa olevaan tietoon perustuen. Samoin kehitetään ja syvennetään suunnitelmallisesti yhteistyötä eri medioiden kanssa. Tavoitteena on lisätä turvallisuusviestinnän laatua ja määrää eri medioissa. Nuoremmat ikäpolvet ovat tavoitettavissa sosiaalisen median kanavilla, mutta varttuneemmat kansalaiset tavoitetaan paremmin perinteisemmässä mediassa.

Pelastuslaitos pyrkii lisäämään osallistumistaan erilaisiin yleisötapahtumiin. Lisäksi tapahtumia, esimerkiksi vierailupäiviä pelastusasemilla, pyritään järjestämään useammin.

Määrällinen tavoite on tavoittaa turvallisuusviestinnän erilaisin keinoin vuosittain 10 % (noin 18 000 henkilöä) Lapin väestöstä.

Turvallisuusviestinnälle ei ole määritelty laadullisia tavoitteita. Tämä on johtunut pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätyön organisoimisen keskeneräisyydestä sekä siitä, ettei laadun arvioimiseen ole ollut olemassa mittareita. Olettaessa laadun arviointi käyttöön, kohdentuu se koulustoitintaan. Muun turvallisuusviestinnän laatua voidaan arvioida lähinnä tavoitavuuden näkökulmasta. Sosiaalisen median kanavien osalta tämä tarkoittaa julkaisujen kattavuuden paranemista. Tavoitteena on parantaa erityisesti videopalveluissa tapahtuvan viestinnän laatua.

Turvallisuusviestinnän palvelujen tuottaminen on koko organisaation vastuulla. Turvallisuusviestintätyötä koordinoi turvallisuuskouluttaja yhdessä turvallisuusviestintätiimin kanssa. Palvelu tuotetaan pelastuspalvelujen, turvallisuuspalvelujen ja sopimuspalokuntien yhteistyönä. Turvallisuuskoulutuksen järjestämiseen tarvittava työvoimaresurssi koostuu pääasiassa pelastuspalvelujen henkilöstöstä. Turvallisuuspalvelujen

työvoimaresurssia käytetään koulutusten järjestämisessä muun onnettomuuksien ehkäisytyön asettamissa puitteissa.

Turvallisuusviestinnän palvelutuotanto määritellään vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelmassa. Palvelutason toteutumista seurataan turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisten toteutuneiden tapahtumien ja tilaisuuksien määrillä.

Päätös palvelutasosta

Ohjaus

Huomioidaan palvelutuotannon suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä pelastustoimen riskianalyysi, onnettomuuskehitys ja pelastuspalvelujen toimintavalmius.

Toteutetaan rakentamisen suunnittelun ohjausta yhteistyössä kuntien rakennusvalvontojen kanssa.

Lisätään erityisryhmien asumisen turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Osallistutaan alueelliseen turvallisuussuunnitteluun tarpeen mukaan.

Kehitetään suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja suorituskkyä.

Palvelutuotannon voimavara muodostuu riskienhallintainsinööriin ja palotarkastajien (25 %) resurssista.

Neuvonta

Tarjotaan neuvontaa päivystävän palotarkastajan palvelun kautta arkisin virka-aikana. Palvelun tuottavat palotarkastajat.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuodessa vähintään 10% Lapin maakunnan asukasmäärästä.

Turvallisuusviestinnän palveluita tuotetaan koko pelastuslaitoksen organisaation voimavaroin. Myös sopimuspalokunnat osallistuvat turvallisuusviestintätyöhön yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Turvallisuuspalvelujen osalta palvelutuotannon voimavara muodostuu turvallisuuskouluttajan ja palotarkastajien (25 %) resurssista.

Otetaan käyttöön turvallisuusviestintätyön laadun arvioimiseen soveltuva mittari. Laadun arviointi kohdentuu erityisesti koulutustoimintaan.

Kehittämistarve

Onnettomuuksien ehkäisy kuuluu jollain tapaa jokaisen pelastuslaitoksessa työskentelevän tehtäviin. Onnettomuuksien ehkäisyn merkittävyys osana pelastustoimen tehtäväkenttää kaippaa kuitenkin nostetta omassa organisaatiossa ja sen kulttuurissa.

Turvallisuuspalvelujen avainhenkilöillä on koko Lapin pelastuslaitosta palvelevia tehtäviä liittyen raportointiin, työsuojeluun ja turvallisuus selvityksiin. Nämä tehtävät häiritsevät palvelutuotannon toimeenpanoa ja kehittämistä. Tehtävät, jotka eivät palvele turvallisuuspalvelujen palvelutuotantoa, tulee keskittää esikuntaan.

Ohjaus

Palvelutuotannosta ei tällä hetkellä kerätä asiakaspalautetta. Laaditaan palvelutuotannon seurannan mittaristo ja asiakaspalautteen keräämisen järjestelmä palvelutuotannon kehittämiseksi ja tietojohdantamisen tukemiseksi.

Kehitetään asiantuntijuuden ja asiantuntijapalvelujen suorituskkyä, jotta niillä pystytään vastaamaan toimintaympäristön turvallisuustarpeeseen.

Neuvonta

Laaditaan palvelutuotannon seurannan mittaristo ja asiakaspalautteen keräämisen järjestelmä palvelutuotannon kehittämiseksi ja tietojohdamisen tukemiseksi.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnän kehittämisessä tärkeintä on turvallisuusviestintätöiden sujuvuuden turvaavien rakenteiden luominen ja vahvistaminen. Samaan aikaan kehitetään turvallisuusviestintään liittyvien palvelujen saatavuutta sekä niiden tuottamisen tehokkuutta paremman organisoinnin avulla.

Turvallisuusviestintään liittyvien koulutuksiin tarvitaan uutta kalustoa. Käytössä oleva kalusto on suurelta osin käyttöikänsä päässä. Jotta koulutukset ovat turvallisia sekä kouluttajille että koulutettaville, täytyy käytössä olevan koulutuskaluston olla ajan tasaisia ja toimivia. Koulutuskaluston kehittämisessä otetaan huomioon määrällinen ja laadullinen näkökulma.

Pelastuslaitoksella on hyvät mahdollisuudet olla merkittävä turvallisuusviestijä Lapin maakunnan alueella. Turvallisuusviestintää kehitetään systemaattisesti osana pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen viestintää.

4.1.2 Palontutkinta

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyys ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa tulipalojen sammutustyön yhteydessä. Lisäksi tarkempaa ja vaativampaa palontutkintaa suorittaa koulutettu ja nimetty pelastuslaitoksen palontutkintaryhmän henkilöstö. Ryhmän toiminnasta vastaa operaatiokeskuksen palomestari.

Tiedot palontutkinnasta tallennetaan toimenpiderekisteriin. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, ilmoitetaan asiasta poliisille. Poliisille ilmoitetaan myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

Palontutkinnan tuloksia ei ole vielä hyödynnetty järjestelmällisesti riskianalyysoissa eikä pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä.

Palontutkinnassa osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston valtakunnalliseen yhteistyöhön.

Tarpeet ja tavoitteet

Palontutkinnan tulee olla johdettua, suunnitelmallista ja tavoitteellista. Lisäksi tulee varmistaa riittävät voimavarat ja suorituskyky osaamisen, kaluston ja varusteiden osalta.

Palontutkinnan tuloksia voidaan hyödyntää vastaavien onnettomuuksien ehkäisyssä, vahinkojen rajoittamisessa sekä toimintavalmiuksien ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Tämä edellyttää, että palontutkinnassa tuotettu tieto tavoittaa organisaatiossa ne onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja turvallisuusviestinnän kehittämi-

sestä vastaavat henkilöt, jotka voivat tietoa omassa työssään hyödyntää. Edellytyksenä on myös palontutkijoiden ja tutkintatulosten käyttäjien välinen aktiivinen molempiin suuntiin toimiva tiedonvaihto.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos tekee palontutkintaa palontutkintaohjeensa mukaisesti.

Pelastuspalvelujen henkilöstö suorittaa I-tason palontutkintaa pelastustoiminnan johtajan johdolla tulipalojen sammutustyön yhteydessä. II-tason tutkinnat suorittaa pelastuslaitoksen palontutkintaryhmä. III-tason tutkintaan osallistutaan yhteistyöviranomaisen kutsusta.

Kehittämistarve

Kehitetään suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja suorituskkyä sekä hankitaan ja kehitetään varusteita ja kalustoa.

Kehitetään tutkintatiedon hyödyntämistä onnettomuuksien ehkäisyssä ja pelastustoitinnassa.

Kehitetään palontutkinnan viranomaisyhteistyötä.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Viranomaisyhteistyötä tehdään asiantuntijoina, lausunnonantajina ja yhteisvalvontakäynnerein. Näin pyritään mm. vaikuttamaan kaavoitus-, rakennus- ja korjaushankkeiden onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo suunnitteluvaiheessa sekä saamaan eri alojen asiantuntijoiden osaaminen käyttöön asiakkaan turvallisuuden edistämiseksi paloriskiasunnoissa. Asiantuntijaroolissa toimitaan myös paikallisessa ja alueellisessa riskiarvioinnissa ja turvallisuussuunnittelussa.

Toimivaa viranomaisyhteistyötä luodaan vakioimalla toimintatapoja säännöllisiksi ja suunnitelmallisiksi.

Taulukko 2. Viranomaisyhteistyön rajapintoja

VIRANOMAI SYHTEISTYÖ														
Yhteistoiminta- viranomaiset	Yhteistyön rajapinnat													
	Yhteisvalvontakäynnit	Yleisötapahtumat	Asumisturvallisuus	Palontutkinta	Patoturvallisuus	Paloilmoitinlaitteet	Sammutuslaitteistot	Nuohoojien vikailmoitukset	Kemikaaliturvallisuus	Öljysäiliön turvallisuus	Eläinten hyvinvointi	Sähköturvallisuus	Pelastustoiminnan edellytykset	Ilmoitusvelvollisuudet muille viranomaisille
AVI	x	x							x					x
ELY	x				x				x	x			x	x
Ensihoidosta vastaava	x	x	x											x
Hätäkeskuslaitos						x	x							
Kaavoittaja			x						x				x	
Kunnan eläinlääkäri	x		x								x			x
Muut pelastuslaitokset		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Nuohoojat	x		x					x						
OTKES				x										
Poliisi	x	x	x	x					x				x	x
Puolustusvoimat	x												x	
Rakennusvalvonta	x	x	x	x		x	x		x	x		x	x	x
Sosiaaliviranomainen	x		x											x
Tarkastuslaitokset	x					x	x		x	x		x	x	
Trafi	x								x				x	
Tukes	x	x				x	x		x			x	x	x
Tulli	x													
Ympäristöterveys	x	x	x						x		x			x
Ympäristönsuojelu	x	x	x						x	x				x

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on valtakunnallinen kaikkien pelastuslaitosten vapaaehtoinen yhteenliittymä. Sen tavoitteena on kehittää pelastuslaitosten toimintaa

siten, että tuotetut palvelut ovat laadukkaita, tehokkaita, taloudellisia ja perustuvat yhdenmukaiseen tulkintaan voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä. Onnettomuuksien ehkäisytyötä edistetään kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelut-ryhmässä, jossa ovat mukana onnettomuuksien ehkäisytyöstä pelastuslaitoksissa vastaavat päälliköt. Turvallisuuspalvelut-ryhmän alla on seitsemän pelastuslaitosten henkilöstöstä koostuvaa asiantuntijaverkostoa:

- kemikaaliasiantuntijat
- tapahtumaturvallisuuden asiantuntijat
- valvonnan asiantuntijat
- rakenteellisen paloturvallisuuden asiantuntijat
- palontutkinnan asiantuntijat
- riskiasumisen asiantuntijat
- turvallisuusviestinnän asiantuntijat.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastusviranomaisen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomaisen arvioivat tällaisen tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Tämä lisää tarvetta yhteistyölle rakennusvalvonnan kanssa. Palvelutuotannossa tavoitteena on lisätä rakennusalaan liittyvää pelastusalan asiantuntijuutta ja toimivaa yhteistyötä vaikuttaen rakennushankkeiden turvallisempaa käyttöön ja pelastustoimintaan.

Väestön ikääntyminen näkyy voimakkaasti väestörakenteessa tulevana vuosikymmeninä. Ikääntyvien ihmisten toimintakyvyn alentuessa kasvaa tarve tehdä yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa. Yhteistyön tarvetta sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa lisää myös pelastuslain 42 §:n mukaisten palonvaarasta ja onnettomuusriskeistä tehtyjen ilmoitusten määrän kasvu. Tavoitteena on hyödyntää palvelutuotannossa hyvinvointialueen sisäisiä yhteistyömahdollisuuksia ja varata voimavaroja moniviranomaisyhteistyön kehittämiseen.

Nuohoojat ilmoittavat nuohouksessa havaitsemansa viat pelastuslain 62 §:n mukaisesti pelastusviranomaiselle. Palotarkastajat käsittelevät nuohoojien tekemät vikailmoitukset.

Turvallisuuspalvelujen vastuualueelta osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostojen ja niiden työryhmien toimintaan. Verkostotyöhön saadaan uutta nostetta, kun asiantuntijapalvelujen vastuualueiden myötä verkostoihin on saatu nimettyä uudet yhteyshenkilöitä. Samalla verkostotyön vaatima resurssitarve jakautuu aiempaa tasaisemmin.

Päätös palvelutasosta

Käsitellään lakisääteiset ja muut pelastusviranomaiselle tulevat ilmoitukset ja lausuntopyyntö.

Kehitetään viranomaisyhteistyötä. Asiantuntijapalvelut tiivistää yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisien kanssa. Tehostetaan palonvaarasta ja onnettomuusriskeistä tehtyjen ilmoitusten käsittelyprosessia hakemalla yhteistyörajapintoja sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Viranomaisyhteistyötä tehdään koko turvallisuuspalvelujen vastuualueen voimavaroin.

Otetaan käyttöön valtakunnallinen sähköinen nuohoojien vikailmoitus sen valmistuttua.

Osallistutaan alueelliseen turvallisuussuunnitteluun tarpeen mukaan.

Osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkostotyöhön.

Henkilöstön osaamista vahvistetaan suunnitelmallisella koulutuksella.

Kehittämistarve

Asiantuntijatyössä tulee kiinnittää huomiota työnantajan veto- ja pitovoimaan.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitystä. Jos uhkissa ja määrissä tapahtuu merkittävää lisääntymistä ja onnettomuuksien syyt osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai systemaattisen virheen ihmisten käyttäytymisessä, on asia pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksia ehkäisevillä toimenpiteillä. Jos onnettomuuksien ehkäisy ei ole mahdollista tai riittävää, on parannettava pelastustoiminnan toimintavalmiutta.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Onnettomuuksien kehitystä seurataan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Prontosta. Lisäksi seurataan Onnettomuustutkintakeskuksen (OTKES) ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) turvallisuustutkintaa sekä median uutisointia.

Onnettomuuksista on seurattu ensisijaisesti niiden valtakunnallista kehitystä. Lapin alueella tapahtuneissa onnettomuuksissa on kiinnitetty huomiota palokuolemien määrään.

Tarpeet ja tavoitteet

Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien määrän, sijainnin ja syiden seurannan ja analysoinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia voidaan hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Tämä edellyttää, että onnettomuuskehityksestä tuotettu tieto tavoittaa organisaatiossa ne onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja turvallisuusviestinnän kehittämisestä vastaavat henkilöt, jotka voivat tietoa omassa työssään hyödyntää.

Tiedon kerääminen, analysointi ja hyödyntäminen ovat kehittyneet voimakkaasti sähköisten alustojen myötä. Pelastustoimen tietojohdamisen välineenä hyödynnettävää teknistä tiedonhallinnan alustaa kehitetään valtakunnallisesti.

Päätös palvelutasosta

Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä.

Onnettomuuskehityksen seuranta painottuu riskianalyysin havaintojen perusteella onnettomuuksiin, jotka koskevat matkailua ja yli 65-vuotiaiden ihmisten asumista.

Pelastuslaitos on mukana pelastuslaitosten kumppanuusverkoston yhteistyössä, jolla pyritään kehittämään sähköisten alustojen kautta tapahtuvaa tiedonhankintaa.

Onnettomuuskehityksen seuranta tehdään riskienhallintapäällikön, valvontapäällikön ja riskienhallintainsinöörin voimavaroin.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksella tulee olla käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä. Onnettomuustietojen analysointikyky on kehitettävä.

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

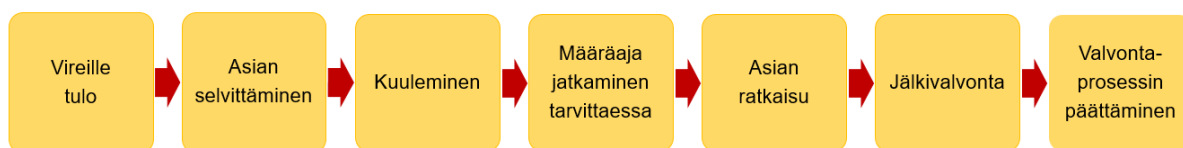
Hyvinvointialueet eivät tällä hetkellä hoida turvallisuuspalvelujen tehtäviä yhteistoiminnassa. Tarvetta järjestämisen valvonnalle ei siten ole.

Päätös

Turvallisuuspalvelujen tehtäviä ei hoideta yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Seurataan yhteistoimintatilanteen kehittymistä.

4.1.6 Valvontatehtävät

Valvontaa tehdään pelastuslaitoksen vuosittain laatiman palvelutasopäätökseen ja riskien arviointiin perustuvan valvontasuunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa määritellään tarkemmin valvonnan toteuttamisen toimenpiteet ja niiden kohdentaminen, eri kohteiden palotarkastusten keskimääräinen tarkastusväli ja siihen vaikuttavat tekijät, yhteistoiminta muiden valvontaviranomaisten kanssa sekä valvontatoiminnan voimavarat. Valvontasuunnitelmassa esitetään lisäksi, miten pelastuslaitos itse arvioi valvontasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta sekä kehittää toimintaansa.

Kuva 5. Valvontaprosessi. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto (muokattu alkuperäisestä)

Valvontatoimien maksullisuus perustuu sen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskuluihin. Maksullisuuden ja taksat vahvistaa aluehallitus aluevaltuuston vahvistamien hinnoitteluperiaatteiden mukaisesti.

Pelastuslaitos ylläpitää valvontatyöhön liittyvää valvontarekisteriä Merlot-palotarkastusohjelmassa. Valvontatoimenpiteet suoritetaan noudattaen voimassa olevaa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ohjeistusta.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain mukainen valvonta

Pelastuslain säädösten noudattamista valvotaan valvontakäynneillä eli palotarkastuksilla sekä asiakirjavalvonnalla ja paloturvallisuuden itsearviointilla korostaen kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa. Valvontakohteen turvallisuutta valvotaan asiakirjavalvonnassa dokumenttien avulla ja paloturvallisuuden itsearviointissa asiakkaan tekemällä paloturvallisuusarviointilla. Valvontakohteet ovat kiinteistöjä, rakennuksia, muita kohteita tai toimintaa, joka kuuluu pelastuslaitoksen valvonnan piiriin. Valvontaa suoritetaan, kohteen luonteesta riippuen, joko säännöllisin väliajoin määräaikaisesti tai epäsäännöllisesti.

Määräaikaiset valvontakohteet koostuvat yleisesti ottaen yrityksistä, laitoksista ja vastaavista toiminnanharjoittamiseen käytettävistä rakennuksista. Määräaikaisen yleisen

palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on noin 4 000, joista vuosittain valvotaan 750. Valvontakohteiden valvontaväli vaihtelee 6 – 120 kuukauden välillä. Määräaikainen valvonta toteutetaan valvontasuunnitelman mukaan 100 %:sti.

Pelastuslain veloitteet koskevat myös asuinrakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia. Valvontaa suoritetaan tarvittaessa asiakirjavalvontana asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointina ja valvontakäynnein. Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuinrakennusten osalta tarkoituksenmukaisimmaksi toimintamalliksi on todettu kohteiden vähäisen riskin vuoksi turvallisuusviestinnän tehostaminen viranomaisvalvonnan sijasta.

Kemikaalivalvonta

Valvontatoiminnassa huomioidaan pelastusviranomaista velvoittavan kemikaalilainsäädäntö. Pelastusviranomaisen valvoo vaarallisten kemikaalien vähäistä käsittelyä ja varastointia.

Kemikaaliturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säädösten valvontaa suoritetaan kohteiden tekemien ilmoitusten perusteella. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen johdosta päätöksen ja suorittaa käyttöönottotarkastuksen. Kohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisena valvontana.

Tarpeet ja tavoitteet

Valvonnan tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Lisäksi valvotaan annettujen korjausmääräysten toteutusta. Valvonnassa korostetaan kohteen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan toiminnan vastuuta turvallisuuden ylläpidossa ja parantamisessa. Valvontatoiminnalla pyritään myös varmistamaan pelastustoiminnan toimintaedellytykset onnettomuustilanteissa.

Valvonnan kohdemäärittelyjen, valvontatiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin. Valvontatoiminnan riskiperusteisuudessa ei kuitenkaan ole hyödynnetty palontutkiminnan eikä tilastollisen onnettomuuskehityksen seurantatietoja. Toimintaa tuleekin kehittää lisäämällä seurantatiedon analysointia ja siihen liittyvää tiedonvaihtoa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos valvoo alueellaan pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. 2 luku sisältää yleisiä jokaiselle asetettuja veloitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia hätätilanteissa ja 3 luku toiminnanharjoittajalle ja rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettuja veloitteita huolehtia rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautua onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Valvonnan keinoina käytetään valvontakäyntejä, asiakirjavalvontaa ja paloturvallisuuden itsearviointia. Valvontakeinot valitaan siten, että niillä saadaan aikaan tilanteeseen nähden paras mahdollinen vaikuttavuus.

Valvonta perustuu riskianalyysin havaintojen ja onnettomuuskehityksen seurantaan. Säännöllisesti suoritettavassa määräaikaisessa valvonnassa huomioidaan lisäksi Merlot-palotarkastusohjelman antamat ohjeelliset valvontavälit.

Määräaikaista valvontaa ei sovelleta seuraaviin eriteltyihin valvontakohteisiin:

- Ympärivuorokautisessa käytössä olevat valvontakohteet (A1)
  - Yksittäiset vuokrattavat lomamökit
- Kokoontumis- ja liikerakennus valvontakohteet (A3)
  - Alle 400 m²:n liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset

- Teollisuus- ja varastorakennus valvontakohteet (A4)
  - Alle 400 m²:n energiantuotannon rakennukset
  - Alle 400 m²:n teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset
  - Alle 400 m²:n varastorakennukset
- Maatalousrakennukset (A5)
  - Kohteet, jotka eivät ole kunnan ympäristöluvan alaisia
- Muut rakennukset (A6)
  - Alle 400 m²:n toimistot ja työpaikkatilat
  - Alle 400 m²:n palo- ja pelastustoimen rakennukset.

Valvontasuunnitelmassa määritellään valvontatoiminnan vuosittaiset painopisteet sekä tavoitteet ja keinot valvonnan toteuttamiseksi. Määräaikainen valvonta suoritetaan valvontasuunnitelman mukaan 100 %:sti.

Henkilöstön osaamista ja suorituskykyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Palvelutuotannon voimavara muodostuu valvontapäällikön ja palotarkastajien (50 %) resurssista.

Kehittämistarve

Valvontaprosessi pitää aina päättää ja tämän arvioidaan lisäävän tarvetta hallintopakkeinojen käyttöön. Hallintopakkeinoit eivät ole olleet käytössä, joten niiden ottaminen osaksi valvontaprosessia edellyttää toimintaohjeistusta.

Palvelutuotannosta ei tällä hetkellä kerätä asiakaspalautetta. Palvelutuotannon seuranta varten tulee laatia mittaristo ja asiakaspalautteen keräämisen järjestelmä. Seurantatietoa hyödynnetään palvelutuotannon kehittämisessä ja tietojohtamisen tukena.

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Turvallisuuspalveluissa ei tehdä tarkastuksia suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi.

Päätös

Tarkastuksia suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi ei tehdä.

4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut

Turvallisuuspalveluilla ei ole muita onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palveluita.

Päätös

Muita onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palveluja ei tehdä.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoiminnan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelu pohjautuu Sisäasiainministeriön pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen (21/2012).

4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan, että väestöä voidaan varoittaa yleisellä vaaramerkillä ja tilanteen edellyttämällä vaaratiedotteilla. Väestön varoittaminen toteutetaan taajamissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä kiinteiden väestöhälyttimien kautta. Väestöhälyttimien sijoittaminen määräytyy ensisijaisesti siten, että asutuskeskukset saadaan hälyttimien kuuluvalle alueelle.

Lapin maakunnan alueella on 70 väestöhälytintä. Näistä viimeisemmän kirjauksen mukaan toimii 26 kpl eli 37 %. Valtaosa Lapin asukkaista on siis kuuluvalle alueiden ulkopuolella. Esimerkiksi Rovaniemen kaupungin keskusta-alue on pelastusasemilla olevien hälyttimien varassa, joten kuuluvalle alueet ovat varsin vaatimattomat.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslain 27 §:n mukaan hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Huomioitavaksi tulee, että pelastustoimen viranomaisen on varauduttava väestönsuojelutehtäviensä hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta.

Tavoite on, että Lapin maakunnassa on toimiva väestöhälytintijärjestelmä isommissa asutuskeskuksissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä. Väestöhälyttimet ovat myös osa valtakunnallista järjestelmää, jolla varoitetaan väestöä ilmasta uhkaavasta vaarasta.

Päätös palvelutasosta

Uusitaan väestöhälytintijärjestelmää vuosittain investointisuunnitelman mukaisesti. Väestön varoittaminen toteutetaan taajamissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä osaksi kiinteiden väestöhälyttimien kautta. Hankinnoissa huomioidaan myös väestönsuojelun edellyttämät hälytysjärjestelmät.

Kehittämistarve

Selvitetään yhdessä muiden turvallisuusviranomaisten kanssa vaihtoehtoisia, myös toisia täydentäviä, tehokkaammin koko maakunnan väestön tavoitettavia varoitussjärjestelmiä.

4.2.2 Pelastustoiminta

Pelastuslain 32 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimintaan kuuluu:

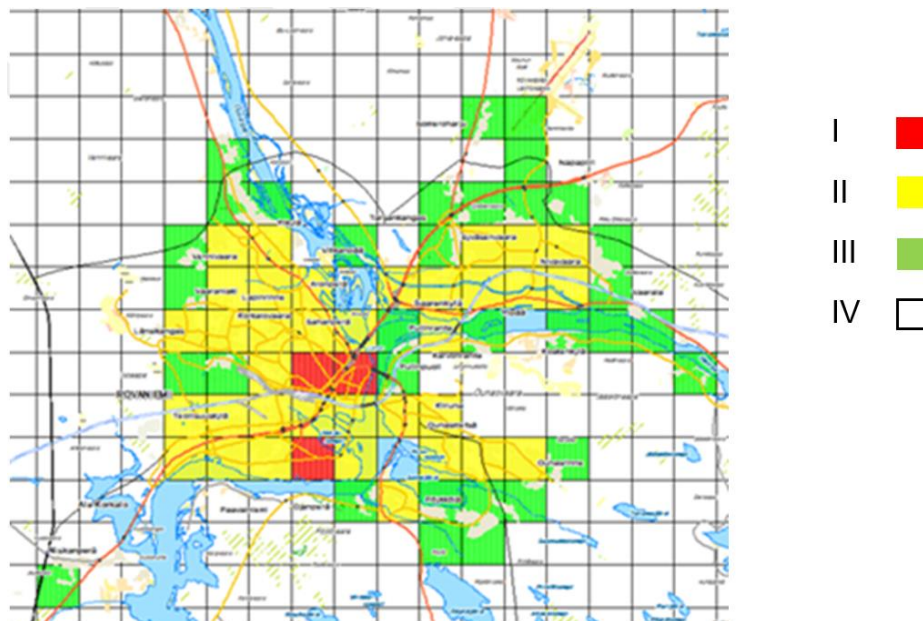
- hälytysten vastaanottaminen
- väestön varoittaminen
- uhkaavan onnettomuuden torjuminen
- onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
- tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen
- kohdissa 1 – 5 mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (Sisäministeriö 2012) mukaan Suomi on jaettu 1 km x 1 km kokoisiin riskiruutuihin. Jokaiselle riskiruudulle määritellään riskiluokka. Riskiluokka määräytyy kullekin ruudulle regressiomallin avulla arvioitujen riskitasojen ja tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien perusteella. Riskiluokan määrittävillä onnettomuuksilla tarkoitetaan rakennuspaloja ja -vaaroja, liikennevälinepaloja, muita tulipaloja, liikenneonnettomuuksia, sortumia / sortumavaaroja, räjähdysvaaroja, vaarallisten aineiden onnettomuuksia ja kiireelliseksi luokiteltuja ihmisen pelastamistehtäviä. Regressiomalli on kehitetty toteutuneiden rakennuspalojen perusteella. Mallissa rakennuspalojen riskitasoa ennakoidaan asukasluvun, rakennusten kerrosalan sekä näiden yhteisvaikutuksen avulla.

Riskitason tarkoituksena on osoittaa, missä ruuduissa A- ja B-kiireellisyysluokan pelastustoimintaa edellyttäviä onnettomuuksia tapahtuu kaikkein todennäköisimmin. Lappin maakunnan alue on harvaan asuttua ja koostuu pääosin IV-riskiluokan riskiruuduista.

Kuva 6. Riskiluokat riskiruuduissa

Toimintavalmiusaikojen toteutuminen

Taulukko 3. Riskiruudut ja toimintavalmiusaikojen toteutuminen vuonna 2022

Toimintavalmiusaikojen toteutuminen (kpl)	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Riskiruutujen kokonaismäärä riskiluokittain edellisen kalenterivuoden lopussa	6	108	176	101 110
Riskiruutujen lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana.	2	12	4	
Jatkuva puute: Riskiruutujen lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	2	3	1	
Riskiruutujen lukumäärä, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana.	2	11	3	
Jatkuva puute (neljänä vuotena peräkkäin): Riskiruutujen lukumäärä, joissa pelastustoiminnan toimintavalmiusaika ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	2	1		

Taulukko 4. Toimintavalmiusaikojen mediaanit

Toimintavalmiusaikojen mediaanit (mm:ss)	2020	2021	2022
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani	10:07	10:06	9:57
Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani	15:07	14:48	14:43
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani	15:46	17:35	19:31

Taulukko 5. Riskiruutujen määrä Lapin maakunnan alueella 1.1.2023 alkaen

Riskiluokka I	Riskiluokka II	Riskiluokka III	Riskiluokka IV	Yhteensä
7	110	181	101 102	101 400

Tarpeet ja tavoitteet

Riskiluokkiin liittyvät toimintavalmiusaikatavoitteet

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa määritellään riskiluokkakohtaiset toimintavalmiusaikatavoitteet. Riskiluokalle määritelty toimintavalmiusaika ohjaa pelastuslaitoksen toimintavalmiussuunnittelua ja toimii suuntaa antavana ohjeena esimerkiksi pelastusasemien sijoittelussa.

Päätös

Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet toteutuvat sisäministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti riskiluokittain vähintään 50 %:ssa kaikista kiireellisistä tehtävistä. Asetetut toimintavalmiusaikatavoitteet ovat oheisen taulukon mukaiset.

Taulukko 6. Lapin pelastuslaitoksen asettamat toimintavalmiusaikatavoitteet

Toimintavalmiusaikatavoitteet	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	6 min	10 min	20 min	-
Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	10:00 min			
Pelastustoiminnan riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina	11 min	14 min	22 min	-
Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	15:00 min			
Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	20 min	20 min	30 min	-

Palvelutason kehittämistarve

Turvataan ensimmäisen pelastusyksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajan toteutuminen vähintään 50 % kaikista kiireellisistä tehtävistä. Pelastusasemaverkostoa kehitetään siten, että tavoite voidaan saavuttaa.

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuspalvelujen toimintavalmiuden säätelyllä saatetaan suorituskyky vastaamaan vallitsevaa onnettomuusuhkaa tai turvallisuustilannetta. Valmiustasoiksi määritellään perus, tehostettu ja täysvalmius, joilla kuvataan tavoiteltavaa pelastustoiminnan valmiutta ja suorituskykyä suhteessa vallitsevaan uhkatason.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuspalvelut suunnitellaan ja toteutetaan siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät asetetaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Valmiuden perustasona on päivittäinen perusvalmius, jota muutetaan tarpeen mukaan. Valmiuden säätelyyn liittyvät toimenpiteet vahvistetaan pelastuslaitoksen johtamisohjeissa. Valmiutta voidaan muuttaa esimerkiksi

- määräämällä asemapaikalle lisävalmiutta tai muuttamalla aseman perusvalmiutta
- siirtämällä pelastuslaitoksen koko henkilöstöä eri valmiuden ylläpitotehtäviin
- hälyttämällä pelastusasemille lisähenkilöstöä suunnitellun perusvalmiuden lisäksi

- hälyttämällä sopimuspalokuntia asemavalmiuteen
- kohottamalla tilanne- ja johtokeskuksen valmiutta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuspalvelut suunnitellaan ja toteutetaan siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät asetetaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslaitoksella on käytössä vahvistetut valmiustasot, joiden avulla pelastustoimintavalmiutta voidaan muuttaa tarveperusteisesti erilaisissa häiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa. Valmiustasoiksi määritellään perus, tehostettu ja täysvalmius.

Eri valmiustasoilla pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista sekä sopimushenkilöstöä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Valmiuden sääntelyyn liittyvät tehtävät ja toimivalta vahvistetaan pelastuslaitoksen johtamisohjeessa.

Kehittämistarve

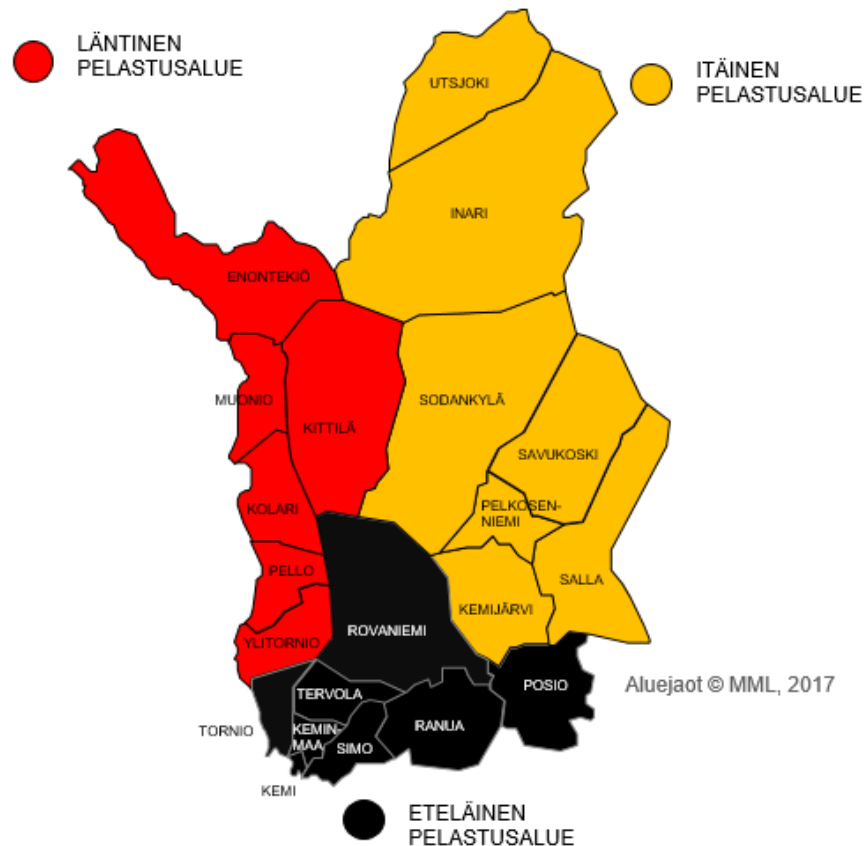
Huomioidaan valtakunnallisen tilannekeskus- ja kenttäjohtamistoiminnasta annettavan asetuksen vaatimukset ja mukautetaan pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä valtakunnallisten vaatimusten mukaisiksi palvelutasokauden 2024 - 2025 aikana.

Pelastustoimelle säädetään kansalliset valmiuden sääntelytasot häiriötilanteita, suuronnettomuuksia ja poikkeusoloja varten.

4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Lapin pelastuslaitoksen pelastuspalvelut ovat jaettu maantieteellisesti kolmeen pelastusalueeseen: eteläiseen, läntiseen ja itäiseen.

Kuva 7. Pelastusalueet

Pelastusalueet on jaettu pelastusasemaryhmiin, joiden määrä vaihtelee pelastusalueittain. Pelastusasemaryhmät koostuvat yhdestä tai useammasta pelastusasemasta. Pelastustoiminnan toimintavalmius tuotetaan pelastusasemaryhmistä. Pelastustoiminnan suorituskykyä tarkastellaan pelastusasemaryhmittäin.

Pelastusasemaryhmien henkilöstövoimavarat koostuvat päätoimisesta henkilöstöstä sekä sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstöstä. Päätoimista henkilöstöä on välittömässä valmiudessa pelastusasemaryhmittäin vähintään 1 henkilö, jolla alueelle tuotetaan pelastustoiminnan ryhmänjohtaja. Sopimuspalokuntien hälytysosastot tuottavat pelastusryhmän muun jäsenistön palokuntasopimusten mukaisesti. Kemissä, Rovaniemellä ja Torniossa sopimuspalokunnat toimivat pelastusasemien henkilöstön tukena.

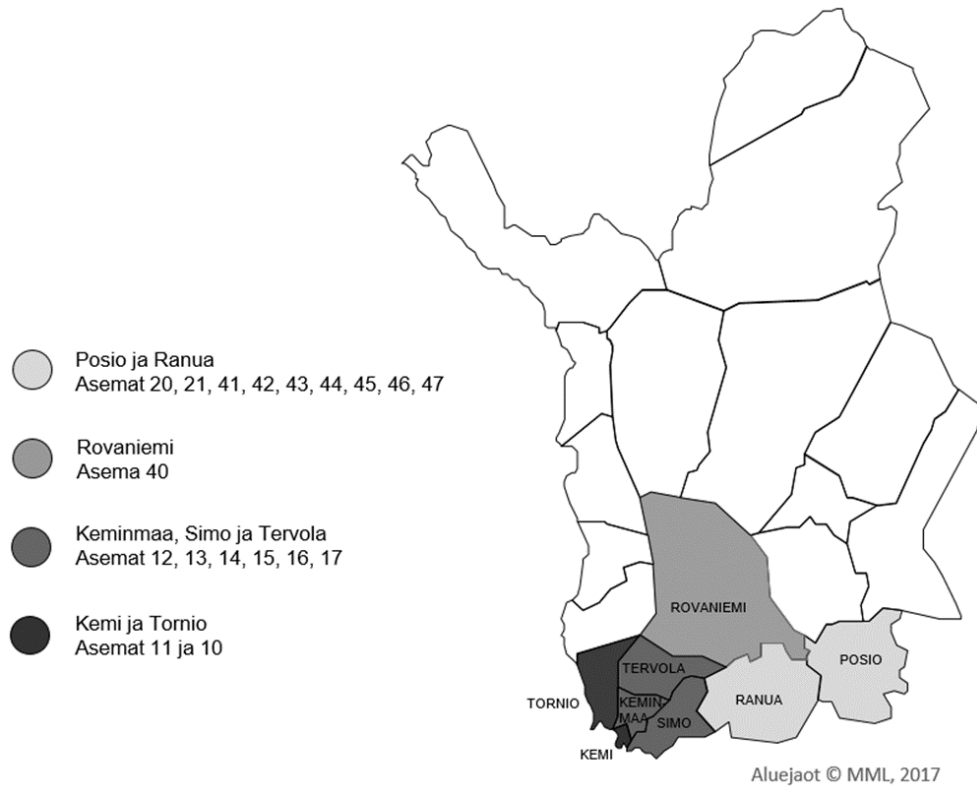
Palvelujen saatavuus toteutuu pääsääntöisesti toimintavalmiusaikojen puitteissa. Palvelujen laatu vaihtelee pelastusalueittain johtuen pelastusalueiden erilaisista pelastustoimen henkilöstörakenteista sekä pelastusalueiden erilaisista riskeistä.

Päätoimisen henkilöstön osalta osa viroista etenkin harva-alueilla on jouduttu täyttämään määräaikaikaisina, jos virkaan hakijoilla ei ole ollut asetuksen edellyttämää pätevyyttä.

Pelastusalueiden ja pelastusasemaryhmien henkilöstövoimavarat

Eteläinen pelastusalue

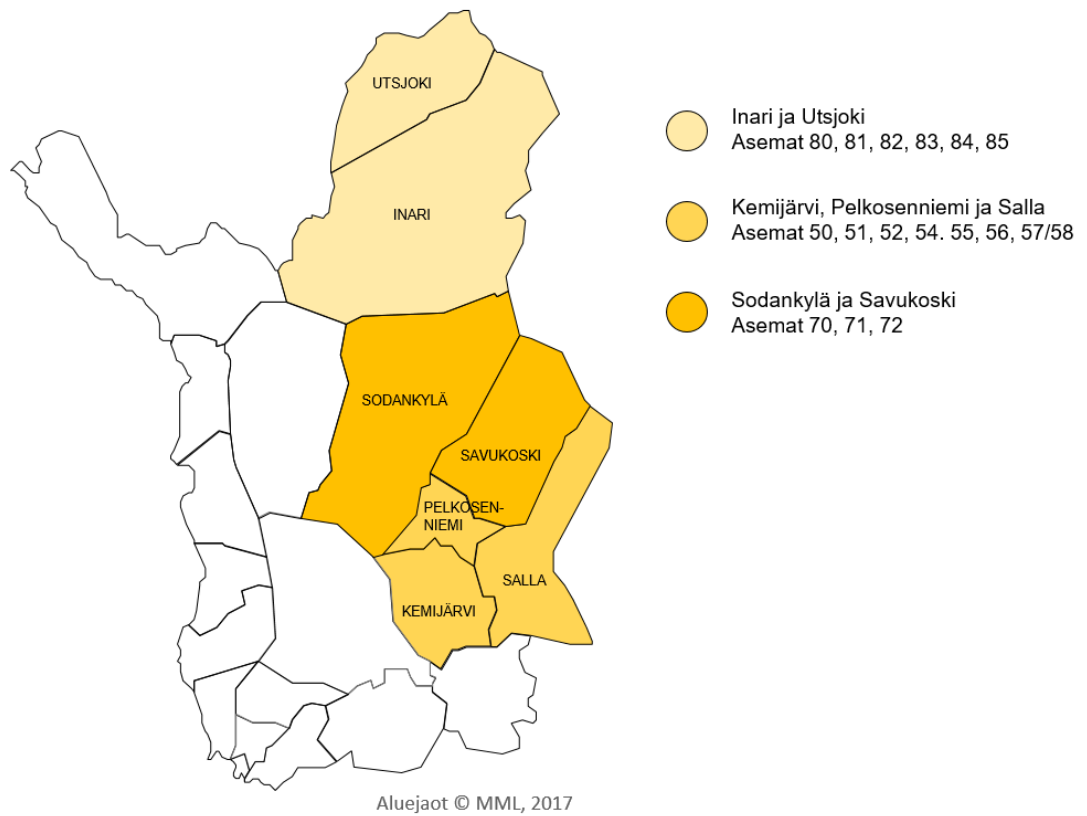

Kuva 8. Eteläinen pelastusalue

Taulukko 7. Eteläinen pelastusalue – vahvuudet

Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä
20	19	12	17	10	
21	15	13	17	11	
41	29	14	18	40	
42	8	15	16		
43	9	16	20		
44	19	17	13		
45	17				
46					
47	15				
Yhteensä	131	Yhteensä	101	Yhteensä	0
Yhteensä					232

Itäinen pelastusalue

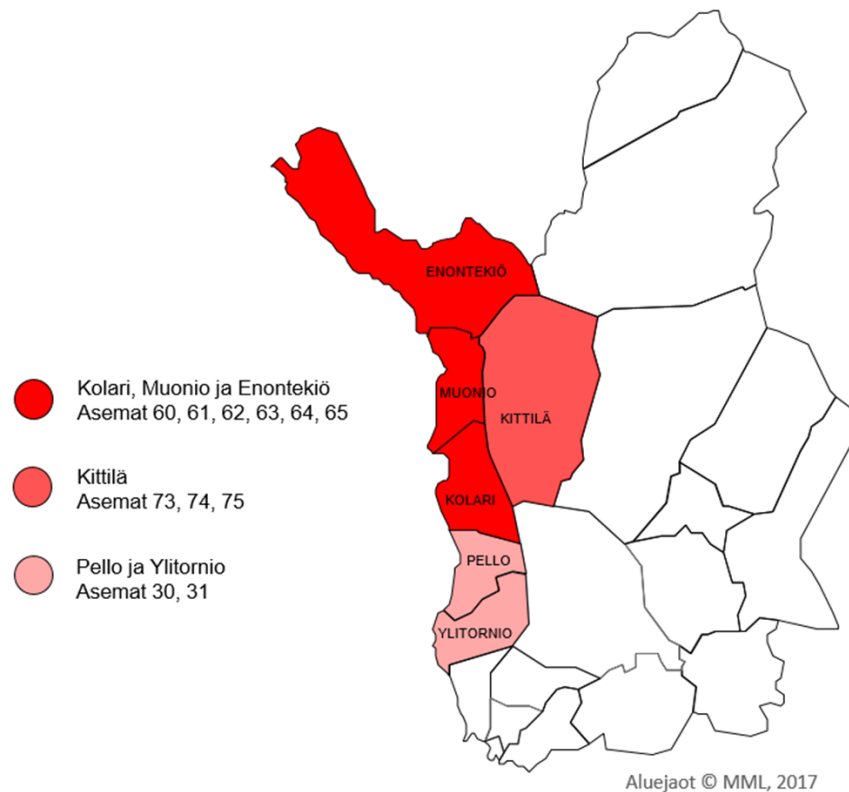

Kuva 9. Itäinen pelastusalue

Taulukko 8. Itäinen pelastusalue - vahvuudet

Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä
50	23	70	30	80	30
51	7	71	11	81	15
52	10	72	9	82	26
54	22			83	8
55	3			84	9
56	6			85	9
57 / 58	20				
Yhteensä	91	Yhteensä	50	Yhteensä	97
Yhteensä					238

Läntinen pelastusalue

Kuva 10. Läntinen pelastusalue

Taulukko 9. Läntinen pelastusalue – vahvuudet

Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä	Asema	Henkilöt PALO hälytysryhmässä
60	20	73	30	30	25
61	11	74	24	31	20
62	27	75	18		
63	17				
64	8				
65	9				
Yhteensä	92	Yhteensä	72	Yhteensä	45
Yhteensä					209

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoimen suorituskyky, varsinkin harva-alueilla, muodostuu pääosin pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien välisestä sopimuksesta ja sopimuspalokuntien henkilöstön koulutustasosta. Tarkasteltaessa sopimushenkilöstön koulutustasoa, on suorituskyky esimerkiksi pelastussukelluksen (savu-, kemikaali- ja vesisukellus) osalta hyvin vaihtelevaa. Pelastustoimen henkilöstömitoitusta laadittaessa tuleekin ottaa huomioon palokuntasopimusten kautta saatava suorituskyky yhdistettynä pelastuslaitoksen oman henkilöstön suorituskykyyn sekä alueella vallitseviin riskeihin.

Harva-alueiden henkilöstövoimavarat tulee mitoittaa siten, että pelastusasemaryhmäkohtaisesti selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta, sopimuksen mukaisesta sopimushenkilöstön koulutuksesta, väestönsuojeluun ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä sekä tarvittavista neuvonta- ja turvallisuusviestintätehtävistä.

Harva-alueiden henkilöstövoimavarojen tarpeiden määrittelyssä on otettava huomioon alueelliset riskit (mm. matkailu, lentoasemat ja teollisuus). Pelastusasemaryhmissä tulee olla kyky muodostaa minimivahvuinen sekä riskeihin nähden riittävän suorituskykyinen (pelastustoimikelpoisuustaso 1 – 2) pelastusryhmä toimintavalmiusaikojen puitteissa. Tällaisen pelastusasemaryhmän työvuoron minimivahvuuden tulee olla 0+1+3 ja kirjavahvuuden 0+1+4.

Rovaniemen pelastusaseman henkilöstömitoituksessa tulee huomioida työvuorojen minimivahvuustarve. Vuorovahvuuden korottaminen tasolle, jolla estetään välitön lisäresurssin tarve päivittäistehtävillä sekä niitä seuraavilla päällekkäisillä tehtävillä, on pitkällä tähtäimellä kestävä ratkaisu pelastustoimen valmiuden näkökulmasta. Lisäksi mitoituksessa tulee ottaa huomioon pelastustoimen eri muodostelmien toimintavalmiusaikojen täytyminen. Rovaniemen pelastusaseman työvuoron minimivahvuuden tulee olla 0+1+6 ja kirjavahvuuden 0+1+9.

Meri-Lapin alueella henkilöstömitoituksessa tulee kiinnittää huomiota ympäröivään suurteollisuuteen ja sen tuomiin vaatimuksiin, kuten kemikaalisukelluksen vaatimaan suorituskykyyn. Toimintaympäristön muutokset, tehtävien lukumäärien kasvu ja lisääntyneet tarve erikoiskalustolle luovat Meri-Lapissa tarpeen sijoittaa välittömässä lähtövalmiudessa olevaa henkilöstöä muuallekin kuin Kemin ja Tornion pelastusasemille. Lisäämällä henkilöstöä Keminmaan pelastusasemalle, voidaan sinne sijoittaa alueen erityiskalustoa, joka muutoin jouduttaisiin toimintavalmiuden kannalta hankkimaan kahteen paikkaan. Vahvuuden sijoittaminen Keminmaahan tuo nopean vasteen Kemi-Tornion moottoritiele sekä turvaa toiminta-alueen pohjoisen suuntaan. Lisäksi vahvuuden lisääminen Keminmaahan vähentää henkilöstön lisätarpeen hälyttämistä päällekkäisille tehtäville. Työvuoron minimivahvuuden (ja kirjavahvuuden) tulee olla Kemissä 0+1+4 (0+1+5), Torniossa 0+1+4 (0+1+5) ja Keminmaassa 0+0+2 (0+0+3).

Ensisijaisena tarpeena ja tavoitteena on riittävän päätoimisen henkilöstön saaminen jokaiseen pelastusasemaryhmään ja –asemalle. Henkilöstön vähäisyyden vuoksi esim. turvallisuusviestinnällisten koulutusten järjestäminen laitoksille, kouluille ja yrityksille on haasteellista. Henkilöstön työaika muodostuu pääosin työvuoron aikana tapahtuvien pelastustoimen tehtävien hoitamisesta ja niihin liittyvissä oheistoiminnoista. Henkilöstömäärän vähäisyys lisää ylityömäärää sekä vaikeuttaa lomasuunnittelua.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen sekä sisäministeriön pelastussukellusohjeen mukaisesti pelastusryhmän henkilöstön minimivaatimus on 0+1+3 (ryhmänjohtaja + henkilöstö). Pelastuslaitokselle laaditaan henkilöstösuunnitelma vuosille 2024 – 2025.

Pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen ja sopimushenkilöstön määrä sekä valmius mitoitetaan tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti. Riskeihin ja onnettomuusuhkiin voidaan eri vuoden ja vuorokauden aikoina vastata viivytyksettä ja tehokkaasti pelastusjoukkueen vahvuusella kokoonpanolla asetettujen toimintavalmiusaikatavoitteiden mukaisesti.

Päätoimisella henkilöstöllä miehitettyjen pelastusasemien työvuorojen minimivahvuudet ovat Meri-Lapissa 1+2+8 (palomestari + ryhmänjohtajat Kemissä ja Torniossa + 2 x 4 miehistö) ja Rovaniemellä 1+1+5 (palomestari + ryhmänjohtaja + miehistö). Henkilöstön kirjavahvuus on suurempi, jotta minimivahvuus voidaan turvata kustannustehokkaasti. Henkilöstön lisäystarve Meri-Lapin alueelle on kolme palomestaria. Tällöin päivystävän palomestarin palvelut voidaan tuottaa työvuorosta.

Läntisen ja itäisen pelastusalueen sekä Posio - Ranua pelastusasemaryhmän päätoimisen henkilöstön minimivuorovahvuus on 0+1+0 (ryhmänjohtajavalmius). Pelastusasemaryhmän työvuoron vahvuuden tulee olla suurempi, jotta pelastustoiminnan suunnitteluohjeen mukainen minimivahvuuden vaatimus 0+1+3 täyttyy 24/7.

Jokaista pelastusasemaryhmää johtaa ja kehittää yhdessä henkilöstön kanssa palomestari. Palomestari osallistuu vuorollaan ryhmänjohtajana pelastustehtävien johtamiseen sekä lisäksi tarvittaessa joukkue- ja komppaniatason tehtävien johtamiseen.

Läntisen ja itäisen pelastusalueen sekä Posio – Ranuan pelastusasemaryhmän työvuorojen henkilöstölisästarve palvelutasokaudella on yhteensä 48 virkaa:

- vuonna 2024 pelastusasemaryhmän työvuoron vahvuus 0+1+1 → 24 virkaa
- vuonna 2025 pelastusasemaryhmän työvuoron vahvuus 0+1+2 → 24 virkaa.

Pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti koko pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöresursseja.

Alueella ylläpidetään maantieteellisesti kattavaa sopimuspalokuntajärjestelmää, jota kehitetään yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa.

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan palvelutaso mitoitetaan vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia. Toiminta on tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sellaisissa muissa onnettomuuksissa, jotka ovat arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella todennäköisiä. Arkipäivisin, jolloin hälytystehtäviä on tilastollisesti eniten ja sopimuspalokuntalaisten käyttö rajallisempaa, tulee käytettävissä olla enemmän päätoimista henkilöstöä. Seuraavalla palvelutasokaudella pelastusasemaryhmän työvuoron henkilöstövahvuudeksi asetetaan 0+1+3.

4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoiminta on tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sellaisissa muissa onnettomuuksissa, jotka arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella ovat todennäköisiä. Pelastuspalvelujen koko henkilöstöresurssia kehitetäänkin tarkoituksenmukaisesti. Alueen sopimuspalokuntien toimintaa kehitetään yhteistyössä henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa. Tavoitteena on ammattitaitoinen, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Sopimuspalokuntien toiminnan edellytykset turvataan vuonna 2023 uusituilla palokuntasopimuksilla.

Koulutus

Pelastusopisto huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä siihen liittyvästä täydennyskoulutuksesta. Ammattihenkilöstön täydennyskoulutustarvetta ohjaa mm. OKA (osaamisen kartoitus), jonka pohjalta täydennyskoulutukset suunnitellaan siten, että koulutuksista saadaan tavoitteellisia ja järjestelmällisiä. Pelastuslaitoksen tehtävänä on huolehtia alueellaan siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä on riittävä koulutus. Sopimushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta on toteutettu voimassa olevan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstöstä koostuva koulutuksen kehitysryhmä on osa pelastuslaitoksen esikuntaan kuuluvaa toimintaa. Koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja

seurantaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen toimialajohtoryhmän, pelastustoiminnan ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön ja yhteistyöviranomaisten kanssa.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seurantaa arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken. Osaamisenkartoituksen tietoihin pohjautuen suunnitellaan toteutettavaksi pelastustoimen perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutukset. Suurin osa varsinkin peruskoulutukseen kuuluvista harjoituksista on pakollisia niin päätoimiselle kuin sopimushenkilöstöllekin. Koulutukset tuotetaan itse tai hankitaan ulkopuolisilta toimijoilta, mm. Pelastusopistolta. OKA-toimintaan kuuluvat henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat tarvekartoitukset sekä koulutusten ja harjoitusten toteutumisen seuranta.

Lapin pelastuslaitoksella on käytössään harjoittelualue, jossa pystytään täysipainoisesti toteuttamaan pelastustoimen harjoittelua. Harjoitusalue soveltuu hyvin myös sovellettujen harjoitusten, vaativien erityistilanteiden sekä viranomaisyhteistoiminnan harjoitteiden suorittamiseen. Lisäksi alueella on ajoharjoittelurata, joka soveltuu erinomaisesti raskaan kaluston käsittelyharjoituksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan perusvaatimuksena on määrältään riittävä henkilöstö, joka täyttää pelastustoiminnan edellyttämät kelpoisuusvaatimukset. Henkilöstön kokonaisuus, pelastusasemaryhmäkohtainen valmius ja hälytysohjeet määritellään siten, että valmius vastaa alueella esiintyviä onnettomuusriskejä. Toiminnallisena perusvaatimuksena on hälytystoiminnan luotettavuus ja riittävä toimintakyky.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä mitoitetaan siten, että onnettomuuksiin voidaan eri vuorokauden aikoina vastata viivytyksettä ja tehokkaasti pelastusjoukkueen vahvuisella kokoonpanolla asetettujen toimintavalmiusaikatavoitteiden mukaisesti.

Pelastustoiminta on tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sellaisissa muissa onnettomuuksissa, jotka arvioidun uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella ovat todennäköisiä.

Pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöresurssia mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Huolehditaan sopimuspalokuntien perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta siten, että henkilöstöllä on tarvittava osaaminen pelastustoiminnan tehtäviin ja työturvallisuusriskien minimointiin. Henkilöstön osaamisen ylläpito ja kehittäminen perustuvat jatkuvaan ja koko työuran pituiseen osaamisen kehittämiseen.

Alueella on maantieteellisesti kattava sopimuspalokuntajärjestelmä. Sitä ylläpidetään ja kehitetään yhteistyössä palokuntien kanssa siten, että riskien ja onnettomuusuhkien arvioinnin perusteella muodostettaviin vasteisiin saadaan toimintakykyiset ja tarvittavat pelastusmuodostelmat.

Pelastuslaitoksen koulutuksen kehitysryhmä toteuttaa osaamisen hallintaan liittyvää koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen toimialajohtoryhmän, pelastustoiminnan ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön ja yhteistyöviranomaisten kanssa.

Osaamisen hallinta dokumentoidaan pelastusasemittain ja sopimuspalokunnittain.

Kehittämistarve

Osaamisen ylläpito ja kehittäminen ovat jatkuva prosessi. Turvallisuusympäristön muutos aiheuttaa muutostarpeita osaamisen kehittämiseen.

Uusille harjoitusalueille on lisätarve maakunnan laajasta pinta-alasta johtuen.

Kelpoisuusvaatimuksista keskeisimpiä ovat henkilöstöryhmiltä edellytettävä peruskoulutus, tietoja ja taitoja ylläpitävä sekä kehittävä täydennyskoulutus, vastuualueiden mukainen erityisosaaminen sekä riittävä fyysinen ja psyykinen toimintakyky pelastustoimen tehtävissä (379/2011 39, 56 ja 57 §, 738/2002 8 ja 14 §).

4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Sisäministeriön ohje (SM 5/2016) määrittää pelastustyötä tekevän päätoimisen ja sopimushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn vähimmäistason.

Ohjeen mukaan pelastussukellusta tekevällä päätoimisella ja sopimushenkilöstöllä on fyysisen toimintakyvyn vähimmäistasona FireFit-taso 2 ja muulla operatiiviseen pelastustoimintaan osallistuvalla päätoimisella henkilöstöllä FireFit-taso 3. Sopimushenkilöstön vähimmäistaso määritellään työsuojelun kautta. Sopimushenkilöstön on hallittava henkilökohtaisten suojavälineiden käyttö mm. paineilmalaitteiden ja muun kaluston hallinnan osalta. Valvota suoritetaan koulutusseurannalla.

Tarpeet ja tavoitteet

Henkilöstön fyysisen toimintakyvyn tulee olla alueen riskeihin perustuen riittävä. Sen tulee myös vastata voimassa olevia ohjeita ja säännöksiä.

Päätös palvelutasosta

Henkilöstön ja sopimuspalokuntalaisten fyysisen toimintakyvyn tulee olla voimassa olevien ohjeiden ja säädösten mukainen.

Vaativia tehtäviä ja savusukellusta edellyttäviä perustehtäviä suorittavien henkilöiden fyysistä toimintakykyä arvioidaan ohjeella pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (SM 5/2016). Pelastussukeltajien hengitys- ja verenkiertoelimestön sekä lihasten toimintakyky mitataan sisäasiainministeriön antaman pelastussukellusohjeen (Pelastussukellusohje SM050:00/2006) liitteen 1 mukaisilla testeillä.

Fyysisen suorituskyvyn testaukseen ja seurantaan käytetään FireFit-ohjelmistoa.

Fyysisen suorituskyvyn vaatimukset eri tehtävissä:

- taso 1 - vaativat tehtävät
- taso 2 - savusukellusta edellyttävät perustehtävät
- taso 3 - perustehtävät

Testausmenetelmät ja –välit:

- lihaskuntotestaus joka vuosi
- lekatesti (Oulun malli) joka vuosi
- submaksimaalinen (85% Max) polkupyörätesti 1-3 vuotta

Kehittämistarve

Hyvinvointialueen pelastuslaitos kehittää henkilöstön ja sopimuspalokuntalaisten fyysisen toimintakyvyn ylläpidon mahdollisuuksia ja toimintakyvyn testausjärjestelmiä.

4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastusasemien peruskalustona on yleisimmin sammutusauto, sammutus- ja säiliö-auto tai säiliösammutusauto varusteineen. Tällä kalustolla kyetään suoriutumaan tehokkaasti päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän (kaksi tai useampi asema) kesken yhteistyönä myös suuremmista onnettomuuksista. Peruskaluston lisäksi asemien kalustoa on täydennetty maastopelastukseen soveltuvalla kalustolla (mönkijät, kelkat) tai riskiarvioon perustuen muulla onnettomuustyyppikohtaisella erityiskalustolla, kuten esimerkiksi puomitikasyksiköllä tai öljyntorjuntaveneellä (merialue).

Kalusto

Tehokas pelastustoiminta vaatii henkilöstön lisäksi määrältään ja laadultaan riittävän kaluston sekä varusteet. Kaluston ja varusteiden hankintamäärärahat tulee sovittaa suunnitellun määrän ja laadun ylläpitämiseksi sekä tavoiteltuun suorituskykyyn nähden oikein.

Keskisuurten ja sitä suurempien onnettomuustilanteiden edellyttämä erityiskalusto on keskitetty onnettomuusriskien mukaisesti. Erityiskalustoa ovat mm. nostolava- ja puomitikasautot sekä vaarallisten aineiden torjuntaan, kylmäsuojaukseen, metsäpalon sammuttamiseen, öljyntorjuntaan, vesipelastamiseen ja vesihuoltoon liittyvät kalustot.

Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitoksen investointisuunnitelma on laadittu vuosille 2023 – 2028. Vuosittainen investointitaso on n. 4,5 M€, joka kattaa investointisuunnitelman mukaiset hankinnat, kuten raskaat pelastusajoneuvot. Palosuojelurahaston sekä öljysuojarahaston avustusten pois jääminen on huomioitava investointimäärärahojen suunnittelussa. Näiden kustannusvaikutus edellä mainitusta summasta on arviolta 1 M€.

Ajoneuvokaluston, varusteiden ja muun erikoiskaluston hankinnat, ylläpito ja sijoittaminen

Jokaisella pelastusasemalla on toimintakunniltaan luotettava sammutusauto, sammutus- ja säiliöauto tai säiliösammutusauto varusteineen. Pelastusasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti uhkamallin osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän kesken yhteistyönä suuremmista onnettomuuksista.

Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasokaudella toiminnan nykytason ylläpitämisen edellyttämät välttämättömät kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kaluston hankinnassa ja ylläpidossa keskitytään ensilähdön kalustoon. Ikääntyneet ja kunnoltaan epäluotettavat ajoneuvot ja muu epäkuntoinen kalusto poistetaan käytöstä.

Ajoneuvokaluston uusimishelman tavoitteena on ylläpitää operatiivisessa käytössä olevan ajoneuvokaluston elinkaari enintään 25 vuodessa ja erityisajoneuvojen osalta (esim. nostolava-auto) 30 vuodessa. Ajoneuvojen elinkaaren aikainen kierrätys suunnitellaan siten, että siinä huomioidaan ajoneuvon iän lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät ja ajoneuvoille tuleva ajosuorite. Tällöin ajoneuvokohtainen elinkaaren aikainen käyttöaste on mahdollisimman tasainen ja asemapaikkakohtaiset hälytysmäärät tulevat huomioiduksi.

Pelastustoimen suojarusteet pidetään laadullisesti ja määrällisesti riittävinä työn vaatimukset ja varusteiden saatavuus huomioiden. Suojarusteiden laatua kehitetään

määrätietoisesti ajantasaista tietoa hyödyntäen, toiminnallisuus ja kustannustehokkuus huomioiden.

Tarpeet ja tavoitteet

Lapin pelastuslaitoksen käytössä olevan kaluston ja varusteiden määrä on suuri sekä toiminnallisuudeltaan monipuolinen. Raskaiden ajoneuvojen kokonaismäärä on noin 80 ajoneuvoa ja ajoneuvo-, vene-, perävaunu- ja konttikaluston kokonaismäärä on yli 500 yksikköä. Toimialan luonne edellyttää kalustolta ja tekniikalta suurta luotettavuutta. Teknisten laitteiden ylläpito ja huolto vaativat myös henkilöstöltä erityisosaamista.

Päätös palvelutasosta

Kalustohankinnoissa ja kaluston sijoittamisessa huomioidaan alueen riskiarvio, pelastustoimen riskianalyysi, onnettomuusuhat, toimintojen keskittämällä tai yhteiskäytöllä saatavat kustannussäästöt sekä kaluston kierrättäminen.

Pelastusasemilla on toimintakunnoltaan luotettavat pelastusvälineet ja ajoneuvot. Pelastusasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti uhkamallin osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän kesken yhteistyönä suuremmista onnettomuuksista.

Keskisuurten ja suurten onnettomuustilanteiden edellyttämä erityiskalusto keskitetään onnettomuusriskien mukaisesti. Puomitikas- tai nostolava-autojen sijoituspaikat ovat vuoden 2024 alkaessa Kemi, Rovaniemi, Tornio sekä Kittilä.

Ajoneuvoille on laadittu elinkaarisuunnitelma. Siinä huomioidaan ajoneuvon iän lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät ja ajoneuvoille tuleva ajosuorite. Ajoneuvojen elinkaaren aikaiset (raskaat pelastusajoneuvot 25 v) käyttöasteet pyritään saamaan mahdollisimman tasaisiksi.

Lapin hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää investointisuunnitelmasta vuosittain.

Kehittämistarve

Lapin hyvinvointialueen hankintapalvelut vastaa pelastustoimen käytössä olevien ajoneuvojen, kaluston ja varusteiden hankinnasta yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Palvelutuotannon tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen palveluita voidaan tuottaa nykyaikaisella, tehokkaalla, luotettavalla ja turvallisella kalustolla ja johtamistointaa sen edellyttämällä järjestelmillä ja laitteilla.

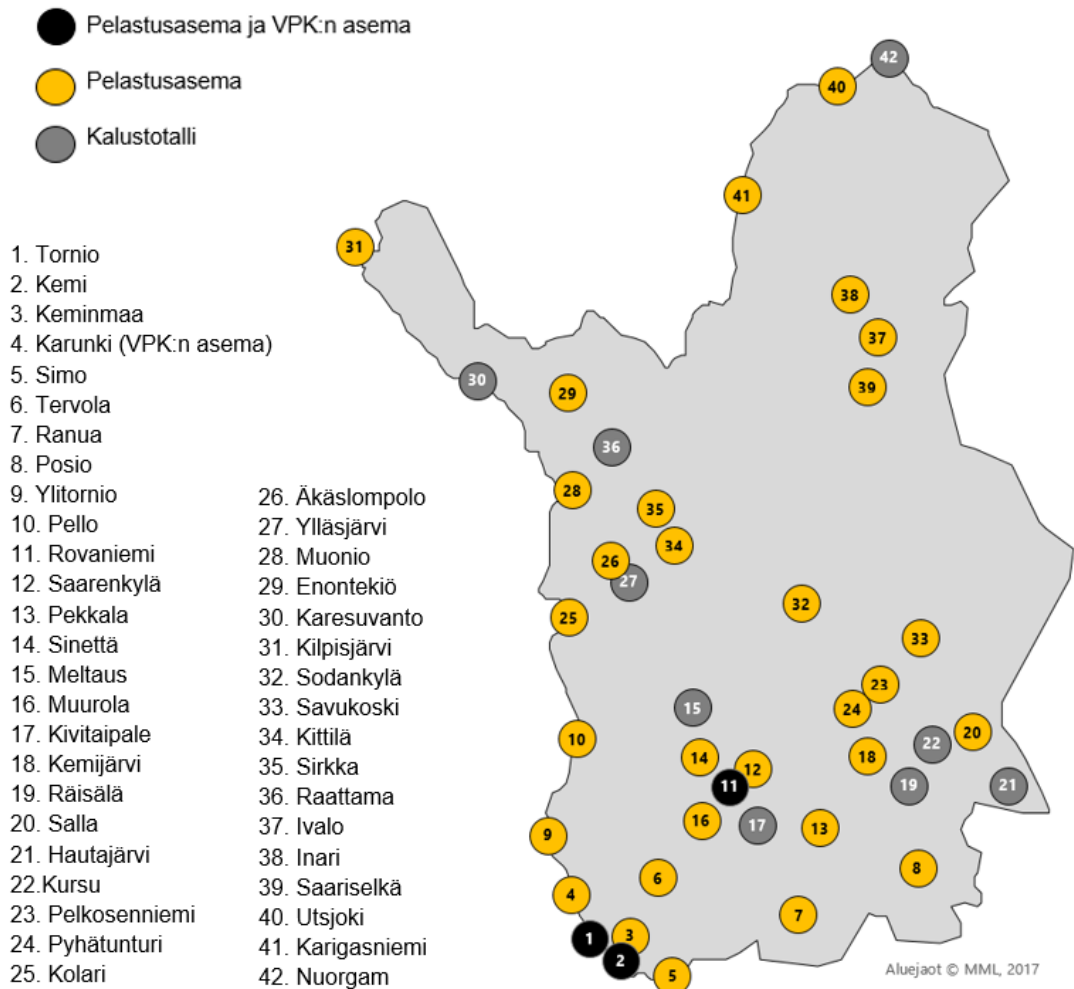
4.2.2.7 Pelastusasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos toimii vuokratiloissa. Vuokrasopimukset ovat siirtyneet hyvinvointialueelle. Pelastusasemat ja muut pelastustoimen käytössä olevat tilat (mm. öljyntorjunta- ja kausivarastot) ovat pääosin kuntien tai kuntien kiinteistöyhtiöiden omistuksessa. Nämä vuokrasopimukset ovat voimassa toistaiseksi ja niiden irtisanomisajat on määritelty sopimuksissa

Pelastustoimen käyttöön on viime vuosina rakennettu tiloja myös yksityisen sektorin toimesta, koska kunnat eivät ole voineet toteuttaa uusia pelastusasemahankkeita. Uusissa hankkeissa on huomioitu tilojen yhteiskäyttö ensihoidon kanssa. Toimintatapa on havaittu hyväksi.

Osa pelastusasemista on huonokuntoisia ja niiden korjaustarve on huomattava. Vanhoja pelastusasemia ei ole suunniteltu vuorotyön vaatimusten mukaisiksi, eivätkä ne sovellu työaikamalliin, jossa pelastushenkilöstö tekee työvuoronsa (24 h) asemapalvelussa. Pelastusasemien korjaustarpeesta ei ole tehty kokonaiskartoitusta.

Kuva 11. Pelastusasemat kartalla

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen laatiman riskianalyysin perustella Lapin alueen riskit edellyttävät nykyisen mukaisen pelastusasemaverkoston ylläpitämistä ja sen kehittämistä. Matkailun tulevaisuuden kasvunäkymät, Meri-Lapin alueen suurteollisuus, kaivannaisteollisuus, maantie-, raide-, meri- ja ilmailuliikenne tuovat mukanaan riskejä ja uhkia, joihin pelastustoimen on kyettävä vastamaan.

Tavoitteena on huonokuntoisten pelastusasemien peruskorjaus tai uudistaminen. Pelastusasemien kehittämisessä otetaan huomioon pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton tilastojen osoittama onnettomuustiheys sekä mahdolliset toimintaympäristön muutokset. Uudet pelastusasemahankkeet toteutetaan puhtaan pelastusaseman vaatimukset tilojen toiminnallisuus ja viihtyisyys huomioiden. Pelastusaseman toimivuudella, viihtyisyydellä ja terveellisyydellä (sisäilma, puhdas pelastusasema) on huomattava vaikutus pelastushenkilöstön hyvinvointiin ja sitä kautta pelastustoiminnan valmiuteen. Yhteistilojen käyttöä ensihoidon kanssa kehitetään synergiaetujen saavuttamiseksi.

Päätös palvelutasosta

Hyvinvointialue ylläpitää ja kehittää nykyistä vuoden 2023 mukaista pelastusasemaverkostoa riskien arviointiin perustuen. Uusien pelastusasemien suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan yhteistyötarve hyvinvointialueen muiden toimialojen, kuten ensihoidon kanssa. Pelastusasemien toimivuus mahdollistetaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos valmistelee pelastusasemien kehittämissuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen kiinteistö- ja tilapalvelujen kanssa. Suunnittelussa huomioidaan onnettomuuksien kehittyminen alueittain. Tilojen toimivuuteen, toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Pelastusasemien toimivuus mahdollistetaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojava-rusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen.

Savusukelluskelpoisuus tarkoittaa sitä, että pelastushenkilöstön pelastustoimikelpoisuustason tulee olla vähintään tasolla 1 tai 2 riippuen tehtävän vaativuudesta. Tämän hetken palvelutuotannolla savusukellustoiminta voidaan varmuudella aloittaa Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemien vastealueilla.

Lapin pelastuslaitoksen on kyettävä muodostamaan savusukellusvalmius kaikissa pelastusasemaryhmissä.

Taulukko 10. Eteläisen pelastusalueen pelastustoimikelpoisuudet pelastusasemittain

ETELÄINEN PELASTUSALUE					
ROVANIEMI					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	Taso 3	-	-
Alipäällystö	1		1		
Miehistö	28		2		
Yhteensä					
KEMI					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	Taso 3	-	-
Alipäällystö	4				
Miehistö	19		2		
Yhteensä					
TORNIO					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	Taso 3	-	-
Alipäällystö	3	1			
Miehistö	17	2	1		
Yhteensä					
RANUA - POSIO					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	Taso 3	-	-
Alipäällystö	1				
Miehistö	4				
Yhteensä					
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Ranua	4				
Posio	1	3			
Rovaniemi					
Alakemijoki			6		
Meltaus					
Sinettä					
Saarenkylä					
Yläkemijoki					
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					150
KEMINMAA - SIMO - TERVOLA					
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Keminmaa	5				18
Tervola	4				13
Simo	3				20
Tornio	3				14
Karunki	5				18
Kemi					15
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					80

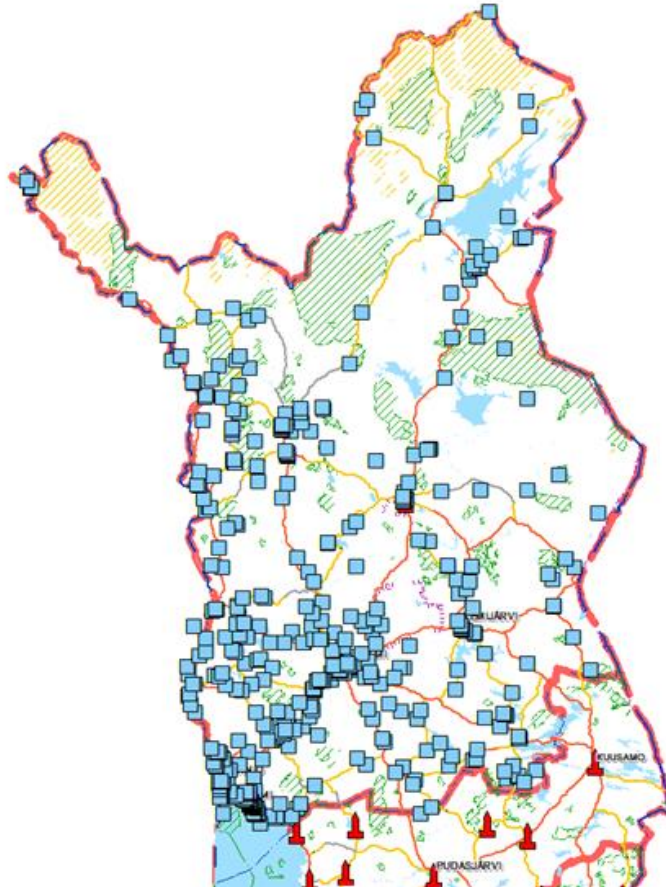
Taulukko 11. Itäinen pelastusalue – pelastustoimikelpoisuudet pelastusasemittain

ITÄINEN PELASTUSALUE					
KEMIJÄRVI - PELKOSENNIEMI - SALLA					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	-
Alipäällystä	1		1	1	
Miehistö	5		4	4	
Yhteensä					1+1+6
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Kemijärvi	3	1			
Salla	2	3	1		
Pelkosenniemi	3				
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					95
SODANKYLÄ - SAVUKOSKI					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	-
Alipäällystä	1		1	1	
Miehistö	7		7	7	
Yhteensä					1+1+8
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Sodankylä	3	1			
Savukoski	1				
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					50
INARI - UTSJOKI					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	-
Alipäällystä	1	1	1	1	
Miehistö	2		1	1	
Yhteensä					1+3+3
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Ivalo	2	2			
Inari		2			
Saariselkä					
Utsjoki					
Nuorgam					
Karigasniemi					
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					97

Taulukko 12. Läntinen pelastusalue – pelastustoimikelpoisuudet pelastusasemittain

LÄNTINEN PELASTUSALUE					
PELLO - YLITORNIO					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	-
Alipäällystö					
Miehistö	2				
Yhteensä					
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Pello	4				
Ylitornio	2	1			
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					
KITILÄ					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Alipäällystö					
Miehistö					
Yhteensä					
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Kittilä	2	1			
Raattama					
Sirkka	1				
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					
KOLARI - MUONIO - ENONTEKIÖ					
Päätoiminen henkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	-
Päällystö	1				
Alipäällystö					
Miehistö	5		5		
Yhteensä					
Sopimushenkilöstö	Taso 1	Taso 2	PIPE	KEMIKAALI	Hälytysosaston vahvuus
Kolari	3				
Ylläs	1				
Muonio	4	1	4		
Hetta					
Karesuvanto					
Kilpisjärvi					
Hälytysosastojen kokonaisvahvuus					

Riskianalysissä määritellyt riskikohteet luovat pelastuslaitokselle tarpeen vastata riskien aiheuttamiin suorituskykyvaatimuksiin. Mm. poistumisturvallisuusselvityskohteet muodostavat lähes jokaiseen kuntakeskukseen riskikohteen, joissa henkilöiden toimintakyky on oleellisesti alentunut. Kohteiden asukkaat eivät välttämättä pysty omatoimisesti poistumaan palavasta palo-osastosta, saati koko rakennuksesta. Näissä kohteissa vaaditaan kohonneen riskin vuoksi savusukellusvalmiutta.

Kuva 12. Rakennuspalot 1.1.2018 - 15.6.2023 kartalla.

Tarpeet ja tavoitteet

Lapin pelastuslaitoksen on kyettävä pelastusasemaryhmittäin muodostamaan riittävä suorituskky savusukellukseen. Pelastusasemaryhmien päätoimisen henkilöstön työvuoron minimivahvuuden tulee olla 1+3 (pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohje, savusukellusohje). Henkilöstöllä tulee olla pelastustoimikelpoisuustasona joko 1 tai 2 (ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä, SM 5/2016). Tämän lisäksi alueen sopimuspalokunnat tuottavat savusukellusvalmiutta alueelle omien palokuntasopimusten mukaisesti pelastusalueittain ja pelastusasemaryhmittäin.

Parannettu pelastusasemaryhmien suorituskky (1+3) mahdollistaa suurempien pelastusjoukkojen muodostamisen (pelastusjoukkue, pelastuskomppania), millä voidaan vastata nykyistä paremmin riskikohteiden muodostamiin onnettomuusuhkiin. Minimivahvuutta ei lasketa lomakausien aikana, vaan riittävän henkilöstön saatavuus on turvattava kaikissa tilanteissa.

Pelastusasemaryhmien minimivahvuudet tulee saattaa tasolle 1+3 palvelutasokauden aikana.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimen riskianalyysin mukaiset riskikohteet määrittelevät pelastuslaitoksen tarpeen vastata riskien aiheuttamiin suorituskkyvaatimuksiin.

Savusukellusvalmius ylläpidetään pelastusasemaryhmittäin Kemissä, Rovaniemen, ja Tornion pelastusasemilla. Näillä pelastusasemilla henkilöstön työvuoron minimivahvuuden tulee olla 1+3. Henkilöstöllä tulee olla pelastustoimikelpoisuustasona joka 1 tai 2. Muualla savusukellusvalmius tuotetaan pelastusasemaryhmittäin.

Kehittämistarve

Savusukellusvalmius tullaan saattamaan pelastussukellusohjeen, pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen sekä Lapin pelastuslaitoksen Firefit-ohjeen mukaiselle tasolle. Tarkasteltava aluekokonaisuus on pelastusasemaryhmä, joka voi muodostua yhdestä tai useammasta pelastusasemasta.

Tämän hetkellä palvelutuotantokyvylä ei savusukellustoiminnan edellytyksiä voida kehittää riittävästi. Toiminnan kehittäminen vaatii erityisesti päätoimisen henkilöstön lisäämistä sekä sopimushenkilöstön suorituskkyvyn parantamista nykyisestä tasosta.

4.2.2.9 CBRNE-onnettomuusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

CBRNE-onnettomuusuhkiin on varauduttu kemikaalisukellusvalmiuden ylläpidolla Kemissä, Rovaniemellä ja Torniossa. Kemikaalionnettomuuksien torjuntakalustoa on sijoitettuna eri pelastusasemille. Pelastuslaitoksella on lisäksi valmius erilaisten vaarallisten aineiden tunnistamiseen yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kanssa. Mittaukseen tarkoitettu kalusto ja käyttöosaaminen on sijoitettuna Ouluun.

Vaativa kemikaalisukellus edellyttää joukkuetaso pelastusmuodostelmaa sekä kaasu- ja kaasutiivissä kemikaalisuojapuvussa työskenteleviltä pelastusryhmän jäseniltä pelastustoimikelpoisuustasona 1. Kemikaalisukellusta vaativissa tehtävissä suorittavan pelastusryhmän vahvuus tulee olla 1+5.

Pelastuslaitos laatii jokaiseen erityistä suuronnettomuusvaaraa aiheuttavaan kohteeseen erilliset ulkoiset pelastussuunnitelmat. Toimintaa kohteissa harjoitellaan säännöllisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Riskianalyyseissä nousee esille vakava vaarallisten aineiden onnettomuus. Meri-Lapin suurteollisuus ja Lapin kaivannaisteollisuus käyttävät toiminnassaan huomattavia määriä vaarallisia kemikaaleja. Suurin osa teollisuuden tarvitsemista vaarallisista kemikaaleista saapuu Lappiin maantiekuljetuksina. Lisäksi niitä saapuu rautateitse sekä meriteitse Kemin ja Tornion satamiin. Osa kemikaaleista syntyy toiminnanharjoittajan omien prosessien tuotteena. Kemikaaleja käytetään uudelleen tuotantolaitoksen prosessissa tai kuljetetaan eteenpäin maantiekuljetuksina jatkojalostukseen.

Pelastuslaitoksen tulee varautua riittävällä suorituskyvyllä eli henkilömitoituksella ja kalustolla vallitseviin riskeihin ja uhkaskenaarioihin. Mitoituksessa tulee ottaa huomioon toiminnan jatkuvuus. Kalusto ja henkilöstö tulee sijoittaa riskeihin nähden oikein, jotta toiminta on turvallista ja tehokasta.

Teollisuuden tuotantolaitokset, teollisuusalueet sekä maantiekuljetukset aiheuttavat vakavan vaarallisten aineiden onnettomuusriskin koko pelastuslaitoksen alueella. Riskeihin tulee varautua yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Maantiekuljetusten osalta pelastuslaitoksen tulee tuottaa koko suorituskyky vaarallisten aineiden onnettomuuksien torjuntaan.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kehittää ja ylläpitää pelastussukellusohjeen edellyttämää valmiutta ja suorituskykyä huomioiden riskianalyysin osoittamat kemikaali- ja CBRNE-onnettomuusuhat.

Vaativa kemikaalisukellus edellyttää joukkuetason pelastusmuodostelmaa sekä kaasutiiviissä kemikaalisuojapuvussa työskenteleviltä pelastusryhmän jäseniltä pelastustoimikelpoisuustasoa 1. Kemikaalisukellusta vaativissa tehtävissä suorittavan pelastusryhmän vahvuus tulee olla 1+5.

CBRNE-onnettomuusuhkiin varaudutaan kemikaalisukellusvalmiuden ylläpidolla Kemin, Rovaniemellä ja Torniossa.

Kehittämistarve

Muuttunut maailmantilanne huomioiden tulee pelastuslaitoksen pystyä tuottamaan itsenäisesti erilaisten aineiden tunnistuskyky. Pitkät välimatkat ja mahdollisesti nopeasti tarvittava aineen tunnistaminen eivät puolla yhteistoimintana toteutettavaa tunnistuskykyä. CBRNE-uhkiin varautumista tulee kehittää hankkimalla siihen tarkoitettua koulutusta. Kyky liikuteltavaan säteilynmittaukseen tulee löytyä jokaisesta pelastusasemaryhmästä.

CBRNE-uhkiin varautumisessa tulee kehittää yhteistyötä ja yhteen sovittaa toiminta- valmiutta eri viranomaisten kanssa.

Henkilöstötarpeen mitoitus tulee suunnitella riskiperusteisesti siten, että harva-alueilla suorituskyky kemikaalisukellukseen saadaan pelastusasemaryhmistä. Vaativan kemikaalisukelluksen suorituskyky harva-alueilla kootaan niiltä pelastusasemilta, joilta riittävä suorituskyky löytyy. Suorituskyvyn kehityssuunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapin kaivannaisteollisuus.

Vaarallisten aineiden torjuntaan käytettävää kalustoa ja sitä kautta suorituskykyä tulee kehittää Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla, jotta vaativa kemikaalisukellus voidaan aloittaa toimintavalmiuseräiden puitteissa. Meri-Lapin alueella teollisuuslaitokset ovat sijoitettuna väestökeskittymien välittömään läheisyyteen, jolloin tehokkaan pelastustoiminnan aloittaminen sekä väestön varoittaminen ovat äärimmäisen tärkeitä toimia.

Aineen tunnistukseen tarvittava suorituskyyky tulee rakentaa hankkimalla siihen käytettävää kalustoa.

CBRNE-koulutusta tulee antaa pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstölle, jotta suorituskyyky eri tilanteiden vaatimiin toimenpiteisiin säilyy.

4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Palvelutason nykytilan kuvaus

Vesipelastuksen valmius vaihtelee pelastuslaitoksen alueella. Pintapelastukseen edellytetään henkilöltä koulutuksen lisäksi vähintään tason 1 toimintakykyä sekä vähintään kahta vuosittaista harjoitusta. Harjoituksista toinen suoritetaan talviolosuhteissa. Vesisukeltamiseen edellytetään henkilöltä sukelluskoulutuksen lisäksi vähintään tason 1 toimintakykyä sekä vähintään 10 avovesisukellusharjoitusta ja kaksi uimahallisukellusharjoitusta. Avovesisukellusharjoituksista kaksi suoritetaan talviolosuhteissa ja yksi koulutussyvyteen ja uimahallisukellusharjoituksista toinen on vesisukeltajan allas-testi.

Välitöntä pelastussukellusohjeen mukaista pintapelastusvalmiutta voidaan henkilöstöresurssien takia ylläpitää vain Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Pintapelastusvalmiutta pyritään ylläpitämään myös harva-alueella. Harva-alueen henkilöstöresurssissa on liian vähän pintapelastuskelpoista henkilöstöä, jotta valmiuden ylläpito olisi jatkuvaa. Kelpoisuuden tuottavaa sopimuspalokuntien pintapelastuskurssia ei ole saatu toteutettua viime vuosina, koska kurssiedellytykset täyttäviä henkilöitä ei ole löytynyt. Harva-alueilta voidaan suorittaa pelastamista rannalta sekä veneellä suoritettavaa pelastamista vedenpinnalta. Virtaavan veden pelastamisen erityispiirteisiin on perehtynyt pelastuslaitoksen henkilöstöstä muutama henkilö.

I tason vesisukellusvalmiutta pyritään ylläpitämään Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Vesisukellustoimintaa voidaan suorittaa, jos tehtävällä on vähintään kaksi vesisukelluskelpoisuuden omaavaa henkilöä.

Pelastuslaitoksen alueella on uusittu ja kehitetty sekä venekalustoa että vesipelastukseen käytettävää erikoisvälineistöä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Uudistus- ja lisätarpeita on edelleen.

Tarpeet ja tavoitteet

Vesisukelluksen osalta tulee pyrkiä varmistamaan tarvittavan henkilöstön riittävyys Kemissä, Rovaniemellä ja Torniossa. Henkilöstön hakeutumista vesisukelluskurssille tulee kannustaa. Toimintaa tulee kehittää hankkimalla nykyaikaista vesisukellustoimintaan käytettävää kalustoa. Vesisukellukseen käytettävän paineilmalaitteiden huoltotoiminta pitää varmistaa kouluttamalla lisää henkilöstöä huoltojen tekemiseen.

Sopimushenkilöstöä tulee kannustaa hakeutumaan pintapelastuskurssille, jotta harva-alueiden suorituskyykyä saadaan parannettua. Tavoitteena on toteuttaa yksi sopimuspalokuntien pintapelastuskurssi kalenterivuodessa sekä ylläpitää nykyisen henkilöstön vesipelastustason kelpoisuuksia. Tätä seurataan koulutusten ja harjoitusten toteutumisella.

Vesipelastuksen suorituskyykyä tulee parantaa kehittämällä vesipelastuksen toimintamalleja, täydentäviä pelastusmenetelmiä, välineitä ja ajoneuvokalustoa. Virtaavan veden erityispiirteisiin liittyvää koulutusta ja harjoittelua on lisättävä niillä paikkakunnilla, missä riskiarvion perusteella voidaan joutua pelastustehtäviin esimerkiksi koskialueilla.

Venekaluston hankinnassa tulee kiinnittää huomiota paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin. Venehankinnat tulee toteuttaa yhteistyössä pelastusalueiden kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta Kemlin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Muualla valmiutta ylläpidetään pelastusasemaryhmittäin.

Tarvittaessa pelastusasemien pintapelastuskelpoista henkilöstöä käytetään koko pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitos ylläpitää vesisukellusvalmiutta siten, että välittömässä lähtövalmiudessa on sukellusryhmän johtaja, kaksi 1-tason vesisukeltajaa sekä sukellusavustaja Rovaniemen pelastusasemalla sekä edellä mainittu henkilöstövahvuus yhteensä Kemlin ja Tornion pelastusasemilla.

Vesisukelluskelpoisuuden omaavien henkilöiden jakautuminen tasaisesti työvuorojen kesken huomioidaan työvuorojen henkilöstösuunnittelussa. Tarvittaessa voidaan tehdä valmiussirtoja asemien välillä. Valmiutta ei voida kuitenkaan varmistaa vuoden jokaiselle päivälle.

Pintapelastus- ja vesisukellusosaamista ylläpidetään koulutuksilla ja vuosittaisella harjoittelulla.

Pelastuslaitos ylläpitää venekaluston valmiutta vesipelastustehtäviin alueellaan sekä osallistuu merialueella tapahtuviin vesipelastustehtäviin käytävissä olevalla kalustolla.

Kehittämistarve

Pintapelastusvalmiuden parantamiseksi palvelutasokauden aikana tulee kouluttaa riittävä määrä pintapelastuskelpoista henkilöstöä vastaamaan vesipelastustehtäviin. Vuodessa tulee järjestää vähintään yksi pintapelastuskurssi.

Haastavinta on ollut saada kurssille edellytykset täyttäviä henkilöitä erityisesti uimataidon osalta. Uimataidon kehittämiseksi pintapelastajalta edellytetylle tasolle on alueen sopimuspalokuntien henkilöstölle järjestettävä uimataitoa kehittävää harjoittelua.

Vuosittaisessa harjoittelussa ja koulutuksissa tulee käsitellä virtaavan veden erityispiirteitä. Henkilöstölle järjestetään koulutusta vaihtoehtoisista pelastustekniikoista sekä veneellä tapahtuvasta pelastamisesta, joissa pelastajan ei tarvitse mennä veteen.

Pintapelastukseen liittyvää pelastuskalustoa tulee kehittää.

4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Kuvaus ja palvelutasontason nykytila

Pelastuslaitos vastaa alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta omalla vastuumerialueellaan (saaristo ja rannikkoalue). Rajavartiolaitos vastaa edellä mainituista toiminnoista omalla vastuumerialueellaan (aava merialue, Suomen talousalue). Rajavartiolaitoksen kanssa on kansallisesti sovittu, että johtovastuunraja on kotimaanliikennealueen II ulkoraja. Johtovastuuraja ei ole kuitenkaan toimintaan varautumisen raja. Pelastuslaitoksen vastuualueella olevalle merialue on ympäristövahinkojen torjunnan näkökulmasta haastava merialueen mataluudesta johtuen. Alueella on myös Perämeren luonnonpuisto erittäin herkkine luontoarvoineen.

Pelastuslaitoksen merellistä ympäristövahinkojen torjuntavalmiutta on viimeisen 10 vuoden aikana kehitetty huomattavasti. Merialueelle on hankittu useita öljyntorjuntaluksia sekä koulutettu henkilöstöä merellisen ympäristön eri tehtäviin. Pelastuslaitoksen öljyntorjunnan tarpeisiin on hankittu puomi-, keräys- ja imeytyskalustoa. Merellisen ympäristövahinkojen torjuntatoiminnan henkilöstöresurssi koostuu pääasiassa Kemin ja Tornion pelastusasemien henkilöstöstä. Alueen sopimuspalokunnat toimivat toiminnan tukena.

Pelastuslaitoksella on voimassa oleva öljyntorjunnan palvelusopimus Arctia Karhu Oy:n kanssa. Palvelusopimuksella hankitaan pelastuslaitoksen vastuumerialueelle öljyn jäistä keräämiskyky palvelusopimukseen osoitetulla satamajäänmurtajalla. Keräämiseen tarkoitetun kerääjäkaluston omistaa pelastuslaitos. Palvelusopimus kattaa tarvittaessa myös kesäkeräysjärjestelmän käytön palveluntuottajan aluksilla. Palvelusopimus on voimassa talvikauden 2024 loppuun saakka.

Pelastuslaitos vastaa alueensa sisävesillä tapahtuvien ympäristövahinkojen sekä maaöljyvahinkojen torjunnasta. Näihin liittyvät toimenpiteet ovat osa pelastustoimen päivittäistehtäviin varautumista.

Pelastuslaitoksella on tällä hetkellä voimassa oleva ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma. Suunnitelma on päivitetty viimeksi vuonna 2022. Lapin aluehallintovirasto on arvioinut pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen ja tarkemmin öljyntorjunnan valmiustasoa vuonna 2022. Lapin pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämä torjuntataso on B. Arvioinnissa merkittävimmät puutteet ovat talous- ja korvaushallinnon suunnittelussa sekä lainsäädäntöperustan ja ohjeiden mukaisuudessa. Aluehallintoviraston arvioinnin mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingontorjunta olisi vakavasti uhattuna.

Tarpeet ja tavoitteet

Ympäristövahinkojen torjuntaa, siihen tarvittavaa kalustoa sekä sen suunnitelmallisuutta tulee jatkossakin kehittää. Pelastuslaitoksen merellisen ympäristövahingon torjuntaan käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on pieni verrattuna siihen, mitä tosiasiallisesti vähänkään laajemmassa onnettomuudessa oikeasti tarvitaan.

Jotta olemassa olevalla henkilöstöresurssilla pystytään vastaamaan merellä tapahtuviin ympäristövahinkoihin, tulee käytettävissä olevaa merellistä alus- ja kerääjäkalustoa kehittää. Jatkossa tulee pyrkiä hankkimaan sellaista kalustoa, jonka käyttö ei sido liikaa henkilöstöresursseja. Nopealla ja riittävällä vasteella voidaan rajoittaa ympäristövahinkoja sekä torjuntakustannuksia. Vastesuunnittelussa otetaan huomioon Perämeren alueen pelastuslaitosten resurssit.

Osaan pelastuslaitoksen öljyntorjunta-aluksista vaaditaan niiden kuljettamiseen kotimaanliikenteen laivurikirja. Tämän suorituskyvyn ylläpidossa on ensiarvoisen tärkeää, että koulutustarpeet huomioidaan etupainotteisesti. Aluksen kuljettamiseen vaadittava

lupakirja edellyttää erityistä koulutusta ja ohjattua harjoittelua pelastuslaitoksen aluksilla. Keskimäärin kotimaanliikenteen koulutuksen saanut henkilö saa aluksen kuljettamiseen tarvittavan lupakirjan noin neljässä vuodessa.

Maaöljyvahinkoihin varautumisessa tulee huolehtia siitä, että tarvittava määrä imeytyskalustoa on sijoitettuna alueen keskusvarastoihin. Henkilöstöllä tulee olla myös ympäristövahinkojen torjunnan tietotaito. Tämä tulee varmistaa koulutuksen kautta.

Päätös palvelutasosta

Lapin pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa B.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma tulee päivittää vuoden 2024 aikana vastaamaan Lapin hyvinvointialueen organisaatiota. Suunnitelmassa on otettava huomioon kalustolliset ja koulutukselliset tarpeet, jotta saavutetaan ympäristövahinkojen torjuntataso B.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valmius korkealta pelastamiseen ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn (PVAT) vaihtelee pelastuslaitoksen alueella. Yleisesti pelastuslaitoksella PVAT-toimintaan välittömän vaaran alueella osallistuvalla henkilöltä edellytetään vähintään tason 2 toimintakykyä sekä vähintään kolmea vuosittaista harjoitusta. Toimintaan vaara-alueella edellytetään tilanteenmukaisten putoamisvaarallisella alueella työskentelemisen turvaamiseksi tarvittavien suojausmenetelmien osaamista.

Pelastuslaitokselle on tuotettu vuonna 2023 erillinen putoamisvaarallisella alueella työskentelyn riskikartoitus. Tässä osa-aluekohtaisessa riskikartoituksessa on kartoitettu PVAT-toiminnan näkökulmasta pelastuslaitoksen alueella sijaitsevia riskikohteita, niiden sijaintia, määrää ja tyyppiä sekä arvioitu niiden muodostamaa kokonaisriskiä kunnittain. Lisäksi riskikartoituksessa on kartoitettu pelastusasemittain PVAT-toimintaan liittyvistä työtehtävistä savusukellusta ja henkilönostimen käyttöä.

Pelastuslaitoksen alueella on lähes jokaisella pelastusasemalla käytettävissä vähintään yksi tekniikka putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaamiseksi. Suorituskyky painottuu niille pelastusasemille, joilla toteutetaan savusukellusta, koska putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaaminen linkittyy keskeisesti savusukellukseen hätäpoistumismahdollisuuden edellytyksen vuoksi. Ihmisen pelastamiseen ylhäältä tai alhaalta on pelastuslaitoksen alueen pelastusasemilla hyvin vaihteleva valmius. Pelastusvalmiutta on viime vuosina eniten kehitetty Kemin, Kittilän, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemille, joista löytyy tekniseen köysipelastustoimintaan tarvittavaa välineistöä. Muilla alueen pelastusasemilla on vaihtelevasti perusköysipelastustekniikoihin tarvittavaa välineistöä.

Köysipelastustoimintaan liittyvää erikoisosaamista on pelastuslaitoksen henkilöstössä nimetyillä kouluttajilla, joille järjestetään vuosittain täydennyskoulutusta. Kouluttajat on pyritty jakamaan tasaisesti eri työvuoroille, jotta pelastustehtävälle saataisiin varmistettua ainakin yksi tai useampi köysipelastustoiminnan asiantuntija. Lisäksi läntisellä pelastusalueella toimii köysipelastustoiminnan erikoisryhmä, joka koostuu alueen viranhaltijoista ja sopimuspalokuntalaisista, jotka on erikoiskoulutettu tekniseen köysipelastustoimintaan. Köysipelastustoiminnan erikoisryhmälle järjestetään vuosittain täydennyskoulutusta.

Tarpeet ja tavoitteet

PVAT-riskikartoituksessa on tunnistettu ne pelastuslaitoksen alueet, joissa on suurimmat riskit PVAT-toimintaa vaativille pelastustehtäville. Pelastuslaitoksen alueella tulee suunnitella köysipelastustoiminnan valmius siten, että riskikartoituksen mukaisille riskialueille kyetään tehokkaimmalla mahdollisella tavalla tuottamaan korkealta pelastamisen palvelut. Valmius köysipelastamiseen tulee kattaa koko pelastuslaitoksen alue. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaamiseen vaadittavat tekniikat, välineistö ja koulutus on varmistettava vähintään kaikille savusukellusta suorittaville pelastusasemaryhmille.

Päätös palvelutasosta

Pelastusasemilla, joilla suoritetaan savusukellusta tai henkilönostimen käyttöä edellyttäviä työtehtäviä, ylläpidetään henkilöstön osaamista ja välineistöä turvata työskentely putoamisvaarallisella alueella eri menetelmin.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn välittömän vaaran alueella osallistuvilta henkilöiltä edellytetään vähintään tason 2 toimintakykyä, vähintään kolmea vuosittaista harjoitusta sekä työskentelemisen turvaamiseksi tarvittavien suojaamismenetelmien osaamista.

Valmius köysipelastustoimintaan järjestetään PVAT-riskikartoituksen mukaisesti eri osaamisen tasoihin. Vaativin tekninen köysipelastustoiminta keskittyy niille alueille, missä on todettu sijaitsevan suurimmat riskit.

Kehittämistarve

PVAT-toimintaan liittyvästä välineistöstä ja kalustosta tehdään suunnitelma, joka perustuu PVAT-riskikartoitukseen. Suunnitelmassa määritellään, mitä välineistöä ja osaamista on tarve kultakin alueen pelastusasemalta löytyä. Suunnitelmaan pohjautuen tehdään palvelutasokauden aikana tarvittavat kalustohankinnat ja koulutukset. Lisäksi tulee suunnitella sekä toteuttaa, miten ja millaisella vasteella vastataan tehokkaasti ihmisen pelastaminen ylhäältä ja alhaalta -tehtäviin.

Vaativimman teknisen köysipelastustoiminnan asiantuntijamäärää on lisättävä perustamalla itäiselle pelastusalueelle vastaava köysipelastustoiminnan erikoisryhmä kuin läntisellä alueella jo on toiminnassa.

Arktisen pelastusjoukkueen henkilöstöä tulee kouluttaa tekniseen köysipelastustoimintaan.

Koko henkilöstön osaamisen takaamiseksi on palvelutasokauden aikana varmistettava, että alueelta löytyy tarvittava määrä nimettyjä PVAT-kouluttajia, joiden vastuulla on pelastusasemakohtaisesti vuosittaisten harjoitusten toteuttaminen. Tarvittaessa kouluttajia on koulutettava lisää pelastusasemille, joissa vuosittaisten harjoitusten järjestäminen ei toteudu. Uuden henkilöstön kouluttamiseksi on vuosittain järjestettävä vähintään yksi PVAT-perustoimintaan kouluttava kurssi sekä tarpeen mukaan köysipelastustoimintaan liittyvää kurssitusta.

4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Riittäväällä sammutusveden saannilla sekä luodaan edellytykset turvalliseen ja tehokkaaseen sammutustoimintaan, palon rajoittamiseen ja leviämisen estämiseen että varmistetaan tehokas sammutustoiminta.

Sammutusveden saanti on turvattu pelastusasemilla ja pelastusasemaryhmissä säiliöautoilla ns. säiliövuoroajona. Suurimassa osassa Lappia eivät kuntien vesilaitokset

pysty toimittamaan riittävää määrää sammutusvettä pelastustoimen käyttöön. Matkailukeskusten sammutusvesijärjestelyistä on annettu lausunnot kaavalausuntojen yhteydessä. Sammutusvesijärjestelyjä on toteutettu vaihtelevasti.

Meri-Lapin suurteollisuusalueella on toiminnan harjoittajien toimesta rakennettu kohteissa kiinteitä sammutusvesijärjestelyjä teollisuuden riskit ja erityispiirteet sekä riittävä sammutusveden tarve huomioiden.

Laajoissa metsä ja maastopalotilanteissa turvaututaan lähinnä luonnonvesipaikkoihin sekä pumppu- ja letkukalustoon. Säiliöautokalustoa käytetään silloin, kun palo sijaitsee raskaalla ajoneuvokalustolla kuljettavan tiestön läheisyydessä.

Pelastuslaitoksella on yhteisesti hankittuna Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun pelastuslaitosten kanssa suurtehopumppu (HCP), joka on käytettävissä suurien sammutusvesimäärien siirtoon ja veden pumppaukseen esim. tulva- ja metsäpalotilanteissa.

Sammutusvesisuunnitelma on laadittu vuonna 2022. Suunnitelmassa on esitetty olemassa olevat resurssit sammutusveden toimittamiseen pelastuslaitoksen toiminta-alueella ja siihen liittyvät kehitystarpeet. Tarkemmat tiedot käyvät ilmi sammutusvesisuunnitelmasta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen riskianalyysissä on lueteltu riskejä, joiden perusteella sammutusveden turvaaminen riskikohteissa on suunniteltava. Matkailukeskusten kaavoituksessa tulee ottaa huomioon sammutusveden saanti rakentamalla vesijohtoverkoston yhteyteen riittävä määrä vesiasemia pelastustoimen käyttöön. Pelastuslaitoksen säiliöautokalustoa tulee kehittää suunnitelman mukaisesti, jotta sammutusveden saanti voidaan turvata myös niillä alueilla missä vesijohtoverkostoa ei ole.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää sammutusvesisuunnitelman mukaisesti resursseja sammutusveden toimittamiseen pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Pelastuslaitos ylläpitää riittävää pumppu- ja letkukalustovalmiutta koko maakunnan alueella.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen säiliöautokalustoa kehitetään suunnitelman mukaisesti, jotta sammutusveden saanti voidaan turvata myös niillä alueilla, jossa vesijohtoverkostoa ei ole.

4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Lapin pelastuslaitoksen toimintaympäristössä maastopelastustehtävät ovat yksi suurimmista tehtäväluokista. Erityisesti matkailukausi aiheuttaa tehtävämäärien voimakasta nousua niin matkailukeskuksissa kuin kansallispuistoissa.

Maastopelastustehtävät kohdistuvat yleensä IV riskiluokan alueille, joissa toimintavalmiusaikaa ei ole määritetty. Erityisesti kansallispuistoihin sijoittuvien tehtävien hoitamisessa tukeudutaan ilma-aluskalustoon. Lapin pelastuslaitoksella on käytössä pelastushelikopteri ASLAK, jossa miehistön jäsenenä työskentelee pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä. Muuna kalustona toimii pelastusasemille sijoitettu maastopelastusvälineistö.

Maastopelastustehtävät kuormittavat pelastushenkilöstöä varsinkin sesonkiaikoina. Suuret matkailukeskukset majoittavat useita kymmeniä tuhansia henkilöitä. Esimerkiksi Levin ja Ylläksen alueella majoituskapasiteetti on noin 50 000 majoituspaikkaa. Tämän seurauksena myös onnettomuuksien ja vahinkojen todennäköisyys kasvaa huomattavasti, mikä näkyy maastopelastustehtävien taajuuden tihentymisellä. Matkailukeskuksia sekä kansallispuistoja on ympäri Lapin maakunnan aluetta, minkä vuoksi Lapin pelastuslaitos joutuu varautumaan näihin tehtäviin koko toiminta-alueellaan.

Vaikka maastopelastustehtävät sijoittuvat pääosin IV riskialueille, pelastustoimi joutuu hoitamaan tehtävät viivytyksettä ja mahdollisimman tehokkaasti. Useasti maastopelastustehtävät välitetään pelastuslaitokselle avunantotehtävänä ensihoidolle, vaikka tosiasiallisesti tehtävän piirteet täyttävät maastopelastustehtävän kriteerit.

Laajat maastopalot nousevat esiin Lapin pelastuslaitoksen riskianalyyssissä. Ilmastonmuutoksen myötä pitkien kuivuus- ja hellejaksojen arvioidaan kasvavan, jolloin myös laaja-alaiset maastopalot yleistyvät. Maastopalojen määrän arvioidaan lisääntyvän myös Lapin pelastuslaitoksen alueella. Laajat maastopalot sitovat paljon henkilöstöä, jolloin muiden päällekkäisten tehtävien hoitaminen saattaa vaarantua. Lisäksi laajat maastopalot sitovat paljon sekä kalustoon että huoltoon liittyvää resurssia.

Kalustollisesti Lapin pelastuslaitos on varautunut maastopaloihin lähes jokaisella pelastusasemalla. Kuitenkaan laajojen yhtäaikaisten maastopalojen sammuttamiseen ei tällä hetkellä ole riittävästi kalusto- tai henkilöstöresursseja. Näissä tilanteissa on tukeuduttava virka-apupyynnöihin. Virka-apupyynnöt kohdistetaan ensisijaisesti Puolustusvoimille sekä muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitoksille.

Riskianalyyssin mukaan toimintaympäristön riskeihin nousevat myös kaivoksiin liittyvät maanalaiset tehtävät Keminmaan, Kittilän ja Sodankylän alueella.

Tarpeet ja tavoitteet

Laajat maastopalot nousevat esille riskianalyyssissä. Pelastuslaitoksen on jatkossa varauduttava entistä paremmin pitkäkestoisiin laajoihin maastopaloihin, joiden todennäköisyys kasvaa ilmaston muuttuessa. Maastopaloihin liittyvää torjuntakalustoa tulee hankkia etupainotteisesti eri pelastusasemaryhmien alueelle. Myös suurempaa maastokykkyistä kalustoa tulee lisätä, sillä sitä tarvitaan erityisesti henkilöstön ja kaluston kuljettamiseen erämaa-alueilla sekä huoltotoimintaan.

Pelastuslaitoksen on huomioitava pitkä yhteinen rajalinja Venäjän kanssa. Venäjän laajoilla erämaa-alueilla syttyy vuosittain laajoja maastopaloja, joita ei etupainotteisesti pyritä sammuttamaan. Nämä maastopalot voivat levitä valtion rajojen yli, kuten tapahtui vuonna 2018.

Tieverkosto on Lapin maakunnan alueella kohtalainen. Kansallispuistoalueet eivät ole kuitenkaan mahdollistaneet esimerkiksi metsäautoteiden rakentamista. Tämän vuoksi ilma-alusten tehokas käyttö palojen rajaamiseen tulee jatkossakin olla mahdollista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos varautuu maastopelastustehtäviin ja maastopaloihin riittävin henkilöstö- ja kalustoresurssein. Metsäpalojen torjuntaan laaditaan torjuntasuunnitelma, jossa huomioidaan yhteistyöviranomaiset, Pohjois-Suomen muut pelastuslaitokset sekä Ruotsin ja Norjan resurssit.

Maanalaisten tilojen pelastustehtäviin varaudutaan yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa.

Kehittämistarve

Maastopelastustehtäviin varautumista kehittää yhdessä yhteistyöviranomaisten sekä muiden kumppaneiden kanssa.

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 34 §:n mukaan pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. (Pelastuslaki 35 §)

Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitoksen johtamisvalmiutta on kehitetty aktiivisesti vuodesta 2018 alkaen ja valmius on kokonaisuutena arvioiden hyvällä tasolla. Tällä hetkellä pelastuslaitoksella on käytössä 3-portainen johtamisjärjestelmä, jossa jokaisella portaalla on oma tehtävänsä (ryhmäjohtaja - päivystävä palomestari - päällikköpäivystäjä). Johtamisjärjestelmän kokonaisuutta koordinoidaan operaatiokeskuksesta.

Päivystävät ryhmäjohtajat (10 päivystysaluetta) vastaavat pienten pelastustehtävien johtamisesta. Lisäksi heillä on valmius käynnistää johtamistoimet pelastusjoukkueetason tehtävissä.

Päivystävät palomestarit (Lappi P30 ja P31) vastaavat pääosin keskisuurten ja suurten onnettomuustilanteiden johtamisesta. Lapin maakunnan pitkistä välimatkoista johtuen itäisellä ja läntisellä pelastusalueella päivystävä palomestari Lappi P32 voidaan määrittää tilannekohtaisesti onnettomuuspaikka ja henkilöstön sen hetkinen saatavuus huomioiden. Keskisuurissa ja suurissa onnettomuustilanteissa päivystävän palomestarin tehtävään voidaan määrätä vuorossa oleva P5-ryhmäjohtaja tai hälyttää pelastusasemilla työskentelevää päällystöhenkilöstöä.

Rovaniemen tai Kemin (varalla) pelastusasemalla toimiva operaatiokeskus valvoo ja ohjaa pelastustoimintaa sekä ylläpitää tilannekuvaa Lapin maakunnan alueella. Operaatiokeskuksen toiminnoista vastaa vuorossa oleva päivystävä palomestari, joka vastaa myös joukkue- ja komppaniatason pelastustehtävien johtamisesta sekä tarpeen vaatiessa myös pienten tehtävien johtamisesta.

Varallaolossa toimiva päällikköpäivystäjä vastaa tiedottamisesta suuronnettomuustilanteissa, käynnistää toimenpiteet pelastustoimen johtokeskuksen perustamiseksi sekä osallistuu muiden viranomaisten johtoryhmätehtäviin pelastustoimen edustajana. Tarvittaessa päällikköpäivystävä voi myös johtaa suuria onnettomuustilanteita.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä johtamisjärjestelmää, jonka avulla selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen vaatimasta viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksen on kyettävä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus, jossa koordinoidaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen resurssien tehokasta käyttöä. Onnettomuustilanteissa johtamistoimintoja varten voi olla tarpeen perustaa johtamispaikkoja usealle eri johtamistasolle, tällöin johtokeskus koordinoi kokonaisuutta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää 3-portaista johtamisjärjestelmää (ryhmäjohtaja - päivystävä palomestari - päällikköpäivystäjä). Johtamisjärjestelmän koordinoimiseksi ja

tilannekuvan ylläpitämiseksi pelastuslaitoksella on Rovaniemen ja Kemmin pelastusasemilla operaatiokeskustilat, joista toinen on aina välittömässä toimintavalmiudessa.

Pienten pelastustehtävien johtamiseen ylläpidetään päivystävien ryhmänjohtajien järjestelmää (10 päivystysaluetta). Tilapäisesti tehtävässä voi toimia myös sopimuspalokunnan henkilöstöä, jolloin pelastustoiminnan johtajana toimii päivystävä palomestari.

Keskisuuria ja suuria tehtäviä varten Lapin maakunnassa on välittömässä johtamisvalmiudessa (24/7) vähintään kaksi (2) päivystävää palomestaria.

Suuronnettomuus- sekä häiriötilanteiden edellyttämiä tiedotus ja johtokeskustoimintoja varten ylläpidetään varallaolossa toimivaa päällikköpäivystysjärjestelmää.

Johtamisjärjestelmä suunnitellaan kokonaisuutena siten, että suuronnettomuusvalmius kytetään perustamaan kahden tunnin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

Kehittämistarve

Tulevaisuuden kehittämistarpeena huomioidaan valtakunnallisen tilannekeskus- ja kenttäjohtamistoiminnasta annettavan asetuksen vaatimukset ja mukautetaan pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä valtakunnallisten vaatimusten mukaisiksi vuosien 2024 - 2025 aikana.

Kahden päivystävän palomestarin välittömän johtamisvalmiuden ylläpitämiseksi pelastuslaitoksen tavoitteena on siirtyä Meri-Lapin alueella kokonaisuudessaan päivystävien palomestareiden varallaolojärjestelmästä aktiiviyöaikaan. Päivystävien palomestarien varallaolosta luovutaan vuosina 2024 - 2025. Tästä aiheutuu lisätarve kolmelle uudelle palomestarille.

4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Yhteistyöstä pelastustoiminnassa on sovittu Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kanssa pitkäkestoisissa ja vaativissa tehtävissä sekä tarkemmin Posion ja Simon alueilla suoraan vastesuunnittelussa (Erica- hätäkeskustietojärjestelmä). Arktinen pelastusjoukkue ja HCP-moduuli (suurtehopumppausyksikkö) ovat yhteisesti järjestetyt pelastusmuodostelmat.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteistyörakenteista sovitaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueella. Pelastuspalvelujen yhteistyötä kehitetään lisäksi valtakunnallisesti pelastuslaitosten kumppanuusverkoston avulla.

Päätös palvelutasosta

Yhteistyörakenteista sovitaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueella. Yhteistyötä jatketaan arktisen pelastusjoukkueen ja suurtehopumppumoduulin (HCP) osalta Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa sekä osallistutaan valtakunnalliseen pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan. Valvonnasta vastaavat yhteistyöalueen hyvinvointialueet omavalvontana.

Kehittämistarve

Selvitetään Pohjois-Suomen yhteisen tilannekeskuksen tuottamat palvelut.

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille sitä pyydettyäessä, mikäli virkaavun antaminen ei vaaranna omaa palvelutuotantoa. Virkaavun antamisen periaatteista sovitaan tarvittaessa tapauskohtaisesti yhteistyöviranomaisten kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteistyötarpeiden määrittäminen muiden viranomaisten kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille sitä pyydettyäessä, mikäli virkaavun antaminen ei vaaranna omaa palvelutuotantoa. Virkaavun antamisesta voidaan tarvittaessa laskuttaa.

Kehittämistarve

Virkaavun antamisen periaatteista sovitaan yhteistyöviranomaisten kanssa. Yhteistyösopimuksia on tehty Finavian ja Puolustusvoimien kanssa. Sopimukset tulee päivittää palvelutasokauden aikana.

4.2.6 Osallistuminen ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin alueen raja-alueyhteistyö perustuu Pohjoismaiden (Nordred) ja Barentsin alueen pelastuspalvelujen yhteistyösopimuksiin, jotka ovat valtiosopimuksia. Lapin hyvinvointialue on sopinut yhteistyöasioista tarkemmin joidenkin Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Lapin pelastuslaitoksen raja-alueiden pelastusasemaryhmät vastaavat päivittäisestä yhteistoiminnasta päivystävän palomestarin johdolla. Lisäksi valmiudessa on laajoja, pitkäkestoisia tai erityisosaamista vaativia tehtäviä varten (rauniopelastaminen, metsäpalo- ja tulvantorjunta) Pohjois-Suomen yhteinen arktinen pelastusjoukkue ja HCP – moduuli (suurtehopumppumoduuli).

Tarpeet ja tavoitteet

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän avun vastaanottamisen valmiuden kehittäminen yhdessä Sisäministeriön kanssa.

Päätös palvelutasosta

Lapin pelastuslaitoksen raja-alueiden pelastusasemaryhmät vastaavat päivittäisestä yhteistoiminnasta päivystävän palomestarin johdolla.

Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen yhteisen arktinen pelastusjoukkueen ja HCP – moduulin (suurtehopumppumoduuli) toimintaan.

Kehittämistarve

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen valmiuden kehittäminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1 Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hätäkeskuksen Erica-hätäkeskustietojärjestelmä hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos huolehtii hälytysohjeiden laadinnasta ja yhteensovittamisesta Hätäkeskuslaitoksen ja Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos huolehtii hälytysohjeiden laadinnasta siten, että pelastustehtävään lähtee pelastushenkilöstöä kalustoineen joko yhdeltä tai useammalta pelastusasemalta. Pelastustoiminnassa tarvittavat resurssit kootaan lähimmän yksikön tarkoituksenmukaisuusperiaatteella ja tarvittaessa koko maakunnan pelastusresurssit ovat käytettävissä.

Erityisesti rajaseutukunnissa lisäapua voidaan saada myös naapurivaltioiden, Ruotsin ja Norjan, alueelta tai maakunnan eteläisessä osassa Pohjois-Pohjamaan hyvinvointialueen pelastuslaitokselta. Vastavuoroisesti Lapin pelastuslaitos antaa tarvittaessa apua näiden rajanaapurien puolelle.

Hälytysohjetta ylläpidetään pelastuspalvelujen ohjausryhmässä kuukausittain.

Kehittämistarve

Kehittämistarpeita tunnistetaan yhdessä Hätäkeskuslaitoksen kanssa.

Pelastuslaitoksen operaatiokeskuksen henkilöstön tulee hallita Erica-hätäkeskustietojärjestelmän (Client) käyttö.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keskinäisestä avunannosta on sovittu Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken sekä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Jatketaan yhteistyötarpeiden ja mahdollisuuksien selvittämistä Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken sekä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Kehitetään yhteistyötä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa sovitaan vuosittain alueellisen tilannekeskuksen palveluista, kemiallisten ja säteilytilanteiden erityisvalmiuksista, merellisestä pelastustoiminnasta, öljyvahinkojen torjunnasta merialueen rannikolla ja saaristossa, kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen erityisvalmiuksista sekä poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmistelujen alueellisesta koordinaatiosta.

Kehittämistarve

Yhteistyösopimusten päivittäminen Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken sekä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Yhteistyötä tehdään eri viranomaisten kesken alueellisen riskiarvion perusteella mm. yhteistyökokousten kautta.

Tarpeet ja tavoitteet

Eryteisesti Lapin harvaan asutuilla alueilla yhteistyön tärkeys korostuu pelastustoiminnassa. Eri toimijoiden, kuten kaivoksien omatoimisen varautumisen tärkeys korostuu pitkien toimintavalmiusaikojen vuoksi.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Pelastuslaitos osallistuu aluehallintoviraston vetämään valmiustoimikunnan sekä sen sihteeristön toimintaan. Mahdolliset sopimukset ja suunnitelmat päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Tarvittavien yhteistyösuunnitelmien laatiminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa.

4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos on laatinut johtamissuunnitelmat päivittäisten pienten ja suurten onnettomuuksien varalta. Pitkäkestoisten ja laaja-alaisten onnettomuuksien varalta pelastuslaitokselle on laadittu suunnitelma johtokeskuksen perustamisesta. Johtamissuunnitelmien tueksi on laadittu tarvittavia huolto- ja viestiliikenne suunnitelmia.

Erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin on laadittu ulkoiset pelastussuunnitelmat, joissa huomioidaan kohteiden vaikutusalueella vaadittavat suojaväistö- ja suojautumistoimet.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoimintaan liittyvien suunnitelmien täytyy vastata onnettomuusuhkia sekä olla yhteensopivia hyvinvointialueen kriisijohtamisjärjestelmän ja valtakunnallisten pelastustoiminnan johtamismallien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaisia johtamissuunnitelmia päivittäisten pienten ja suurten onnettomuuksien varalta. Suunnitelmia ylläpitää pelastuslaitoksen operaatiokeskus.

Kehittämistarve

Pelastustoimintaan liittyvissä suunnitelmissa tulee huomioida hyvinvointialueen kriisijohtaminen sekä tulevan tilannekeskus- ja kenttäjohtamiseen liittyvän asetuksen tuomat muutokset.

Pelastustoimintaa liittyvät suunnitteluvuorotteet, yhteistyöalueiden suunnittelutehtävät ja edellisiin liittyvä raportoinnin kasvu tulee huomioida pelastuslaitoksen henkilöstön tehtävissä ja henkilöstösuunnittelussa. Suunnittelutehtäviä varten on tarve asiantuntijahenkilöstölle.

4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin maakunnan alueella toimii 18 pelastuslain 48 §:n mukaista erityistä vaaraa aiheuttavaa kohdetta, joihin pelastuslaitos on laatinut ulkoisen pelastussuunnitelman. Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitos on kuullut vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä ollut yhteistyössä oman alueen ja Ruotsin viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos ja toiminnanharjoittaja huolehtivat yhteistyössä suunnitelman tiedottamisesta sekä järjestävät harjoituksia ulkoisen pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi vähintään joka kolmas vuosi.

Ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvistä vaatimuksista on säädetty tarkemmin ulkoisista pelastussuunnitelmista annetussa asetuksessa (1286/2019).

Tarpeet ja tavoitteet

Lapin maakunnan alueella toimivien erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden lukumäärä sekä tehtävään liittyvät velvoitteet edellyttävät riittävästi tehtävään erikoistunutta henkilöstöä. Henkilöstöressin ja osaamisen turvaamiseksi vastuuhenkilöiden tehtävänkuvissa tulee varmistaa velvoitteiden edellyttämän työajan huomiointi ja säännöllinen koulutus.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii ja päivittää ulkoiset pelastussuunnitelmat sekä järjestää suuronnettomuusharjoitukset ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun asetuksen mukaisesti. Tehtävät toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain laatiman ennakkosuunnitelman mukaisesti. Ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvistä tehtävistä vastaa pelastuslaitoksen operaatiokeskuksen henkilöstö. Pelastuslaitoksen muu henkilöstö osallistuu tehtävien hoitamiseen niiltä osin, kun henkilön osaaminen tai tehtäväkuva katsotaan tarpeelliseksi.

Kehittämistarve

Teollisuus- ja kaivostoiminnassa tapahtuvat muutokset edellyttävät henkilöressien vuosittaista arviointia. Tehtäviin liittyvän työmäärän ja osaamistarpeen kehitys tulee tarvittaessa huomioida pelastuslaitoksen henkilöstön tehtävänkuvissa ja virkarakenteessa.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos on laatinut pelastustoiminnan yleisjärjestelyistä pelastustoimintaa tukevia suunnitelmia. Sammutusvesisuunnitelma on päivitetty palvelutasokaudella 2020 - 2023.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee laatia toiminnan kannalta tarpeelliset suunnitelmat.

Päätös palvelutasosta

Palvelutasokauden aikana laaditaan suunnitelmat metsäpalojen ja tulvatilanteiden varalta ja päivitetään tarvittaessa muut suunnitelmat. Lisäksi laaditaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueelle tarvittavat yhtenäiset pelastustoiminnan johtamissuunnitelmat ja HNS-suunnitelma (kansainvälisen avun vastaanottaminen).

Kehittämistarve

Päivitetään nykyisiä suunnitelmia sekä laaditaan oman toiminnan arvioinnin perusteella tarpeelliseksi katsottuja lisäsuunnitelmia. Pelastustoimeen liittyvien suunnitteluvelvoitteiden ja niihin liittyvän raportoinnin kasvu tulee huomioida pelastuslaitoksen tulevien vuosien henkilöstösuunnittelussa.

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueella on voimassa olevat palokuntasopimukset 31 sopimuspalokunnan kanssa.

Sopimuspalokunnat (pelastusasemat) tuottavat sopimusten mukaisesti pelastustoimintaan ensilähdön minimivalmiuden, joka on 0+0+2.

Tarpeet ja tavoitteet

Ylläpitää ja kehittää sopimuspalokuntatoimintaa.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä 31 sopimuspalokunnan kanssa.

Sopimuspalokunnat (pelastusasemat) tuottavat sopimusten mukaisesti pelastustoimintaan ensilähdön minimivalmiuden, joka on 0+0+2.

Kehittämistarve

Sovitaan yhteistyöstä muiden vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimuspalokuntatoimintaa tuetaan pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta pelastusasemaryhmissä pelastusasema ja sopimuspalokunta kohtaisesti.

Vapaaehtoistoimintaa edistetään sopimuspalokuntien yhteistyöryhmän kautta. Lisäksi vapaaehtoistoimintaa edistetään mm. järjestämällä vuosittain sopimuspalokuntapäivät.

Tarpeet ja tavoitteet

Kehitetään nuoriso-osastotoimintaa ja -koulutusta hälytysosastojen henkilöstöjatkuvuuden turvaamiseksi.

Päätös palvelutasosta

Vapaaehtoistoimintaa edistetään henkilöstöjatkuvuuden turvaamiseksi sopimuspalokuntien yhteistyöryhmän kautta. Sopimuspalokuntatoimintaa tuetaan pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta pelastusasemaryhmissä pelastusasema ja sopimuspalokunta kohtaisesti.

Kehittämistarve

Pelastusasemaryhmien ryhmänjohtajien ja muun pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta tuetaan ja edistetään sopimuspalokuntatoimintaa paikallisten tarpeiden mukaisesti. Nuoriso-osastotoiminnan kehittämällä turvataan sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstön jatkuvuutta. Muita vapaaehtoistoimijaorganisaatioita ovat pelastustoiminnassa käytettävät meri- ja järvipelastusyhdistykset sekä vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiot. Heidän kanssaan toimintaa tulee kehittää mm yhteistoimintaharjoitusten kautta.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos vastaa sopimuspalokuntaan liittyvän henkilön terveystarkastuksista sopimuspalokuntien ja pelastuslaitoksen välisen sopimuksen mukaisesti. Henkilön liittyessä sopimuspalokuntaan terveydentilan sopivuus hälytysosastoon arvioidaan viimeistään henkilön hakeutuessa Pelastusopiston koulutussuunnitelman mukaiselle pelastustoiminnan peruskurssille. Riittävä terveydentila on edellytys hälytysosastoon kulumiselle. Terveydentilan vaatimukset ovat erilaiset riippuen kelpoisuuden antavista koulutuksista (esim. savusukellus- ja pintapelastuskurssi). Sopimushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnissa noudatetaan Sisäministeriön ohjetta pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä (5/2016).

Sopimuspalokuntien terveystarkastuskäytännöissä sovelletaan erityistä vaaraa aiheuttavan työn terveystarkastuskäytäntöjä. Tarkastussisällöt määräytyvät sen mukaan, mitä tehtävää henkilö hälytysosastossa suorittaa (savusukeltaja, pintapelastaja, sammutusmies jne.). Terveystarkastussisällöt ovat kuitenkin voineet vaihdella palvelujen tarjoajan mukaan.

Määräaikaiset terveystarkastukset suoritetaan hälytysosaston henkilöstölle ikäryhmän mukaisessa rytmissä (alle 40 v kolmen vuoden välein, 40 – 50 v kahden vuoden ja yli 50 v yhden vuoden välein). Työterveyslääkäri arvio henkilön terveydentilan sopivuuden hälytysosastossa toimimiseen.

Pelastuslaitos osoittaa kulloinkin sopimusosapuolena olevan terveystarkastusten tarjoajan.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön työterveyspalvelut tulee olla saatavilla lähipalveluna. Pääosa sopimushenkilöstön henkilöstöstä on ns. siviilityössä, jolloin palvelujen saatavuus esim. määräaikaistarkastusten osalta tulee olla saatavilla joustavasti. Tavoitteena on mahdollistaa sopimushenkilöstön mahdollisimman hyvä terveydentila ja kannustaa hälytysosastoon kuuluvia henkilöitä ylläpitämään terveydentilaa omaehtoisesti sekä luoda uusia malleja hyvän terveydentilan ylläpitoon, jotta hälytysosaston suorituskyky voidaan tältä osin ylläpitää mahdollisimman hyvänä.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos vastaa sopimuspalokuntaan liittyvän henkilön terveystarkastuksista sopimuspalokuntien ja pelastuslaitoksen välisen sopimuksen mukaisesti. Henkilön liittyessä sopimuspalokuntaan terveydentilan sopivuus hälytysosastoon arvioidaan viimeistään henkilön hakeutuessa Pelastusopiston koulutussuunnitelman mukaiselle pelastustoiminnan peruskurssille.

Hyvinvointialue ylläpitää riittävän kattavaa ja pelastustyön vaatimukset tietävää työterveyshuollon palveluverkostoa, jotta pelastustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää työterveyshuollon palveluita lähipalveluna. Hyvinvointialue mahdollistaa paikallisten liikuntapalvelujen käytön sopimushenkilöstölle.

Kehittämistarve

Pelastustyön vaatimukset huomioivan työterveyshuollon saatavuutta tulee parantaa. Hyvinvointialueelle tulee luoda pelastushenkilöstölle yhtenäiset terveystarkastussisällöt.

Selvitetään henkilöstön mahdollisuutta käyttää oman alueen liikuntapalveluita kunnon ylläpitämiseen.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos huolehtii siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä on riittävä koulutus. Sopimushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta on toteutettu voimassa olevan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstöstä koostuva koulutuksen kehitysryhmä on osa pelastuslaitoksen esikuntaan kuuluvaa toimintaa. Koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja seuranta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen toimialajohtoryhmän, pelastuspalvelujen ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön ja yhteistyöviranomaisten kanssa.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seuranta arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken. Osaamisen kartoitustietoihin pohjautuen suunnitellaan toteutettavaksi pelastustoimen perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutukset. Koulutukset tuotetaan itse tai hankitaan ulkopuolisilta toimijoilta mm. Pelastusopistolta. OKA-toimintaan kuuluu henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat tarvekartoitukset sekä koulutusten ja harjoitusten toteutumisen seuranta. Tavoitteena on ammattitaitoinen, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Tarpeet ja tavoitteet

Sivutoimisen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteena on ylläpitää ja kehittää pelastustoiminnassa vaadittavia tietoja sekä taitoja, jotta alueen pelastustoiminnan valmius on hyvällä tasolla paikasta riippumatta. Alueen tarpeet pelastustehtäviin vaadittavien tietojen ja taitojen osalta ovat varsin samanlaiset. Sivutoiminen sekä sopimushenkilöstö hoitavat itsenäisesti noin 2 000 tehtävää vuosittain, jolloin osaamisen taso sekä suorituskyky eri pelastustoiminnan tehtäviin tulee olla hyvällä tasolla.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kouluttaa koulutustarveselvityksen pohjalta sopimushenkilöstöä vuosisuunnitelmien mukaisesti. Koulutustarveselvitys laaditaan sopimuspalokunnittain.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seuranta arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen alueella on kohtalaisesti tarvetta vuosikellon mukaisesti järjestettävälle peruskoulutukselle. Toimintaympäristön muutos tehtäväkentässä vaikuttaa siihen, mitkä ovat osaamisen ylläpidon ja kehittämisen toimintasuunnitelmat ja toteutus. Perus- ja täydennyskoulutusta tulee kehittää toimintaympäristön ja tehtäväkentän mukaisesti.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueuudistuksen edellyttämää poikkeusolojen johtamistoimintaa on suunniteltu uudelta pohjalta alustavasti jo vuoden 2022 lopusta huomioiden hyvinvointialueen palvelualueet ja pelastuslaitoksen uusi johtamisjärjestelmä pelastusasemaryhmineen. Tarvittavat väestönsuojelun suorituskyvyt ja muodostelmat ovat vaatineet uudelleen-

arviointia. Suunnittelua on häirinnyt pelastuslaitoksen ja yhteistoimintatahojen suunnittelun resurssipula sekä valtakunnallisten väestönsuojeluun liittyvien ajantasaisten ohjeiden puute. Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmissa otettiin huomioon syksyn 2023 SM:n poikkihallinnollinen ohje evakuointien suunnittelusta ja toteutuksesta sekä väestönsuojelun selvityshankkeen aineisto.

Tarpeet ja tavoitteet

Väestönsuojeluun varautumisessa tulee jatkaa keskeisten viranomaistahojen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden sekä kuntien väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien yhteensovittamista. Keskeisiä pelastuslaitoksen vastuulla olevia suunnitelmia ovat valmiussuunnitelman poikkeusoloja oloja koskevat suunnitelmat sekä evakuointisuunnitelma.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma ja poikkeusolojen suunnitelmakokonaisuus sisältäen sodanajan suunnitelmat ja tarvittavat yhteistyösopimukset vahvistetaan palvelutasokauden aikana ja päivitetään vuosittain. Suunnitelmat yhteen sovitetaan pelastustoimen riskianalyysin, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimien, kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

Väestönsuojeluun varautumisen voimavarat muodostuvat valmiuspäällikön ja valmiussuunnittelijan ja pelastuslaitoksen muun henkilöstön (1 htv) resurssista sekä hyvinvointialueen varautumisen resurssista.

Kehittämistarve

Koko väestönsuojelujärjestelmän jatkuvan arvioinnin kehittäminen on tarpeellista mm. valmiusharjoituksin. Suunnitelmia tulee tarkastella vuosittain huomioiden myös väestönsuojelutilannetta edeltävä ja aseellisen hyökkäyksen aikainen laajamittainen vaikuttaminen. Sodan ajan uhkien arviointi -hankkeen linjaukset sekä Puolustusvoimien uhka-arviopäivitykset huomioidaan suunnitelmien päivityksessä.

Lapin maakunnan väestönsuojien tehokas hyödyntäminen väestön suojaamisessa sekä evakuointisuunnitteluun liittyvät yksityiskohdat vaativat suunnitteluresurssien lisäämistä. Erityisesti paikallistason suunnitelmien laadintaan tarvitaan paikallista pelastuslaitoksen ja kuntien lisäpanostusta.

Valmiussuunnittelun yksi henkilötyövuosi koostuu muun henkilöstön osallistumisesta valmiussuunnitteluun. Tämä vaatii resurssinohjausta erityisesti oman toiminnan jatkuvuuden hallinnan kehittämiseksi.

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin hyvinvointialueuudistuksen käynnistyessä havaittiin eri toimijoiden ja yhteistyötahojen valmiussuunnittelun suuri suunnitteluvälä ja vähäiset resurssit. Vuonna 2023 on jatkettu pelastuslaitoksen vastuulla olevien väestönsuojelun toimintojen ja suunnitelmien laatimista sekä yhteensovittamista. Alustavat yhteen sovitettavat suunnitelmat testattiin vuoden 2023 syksyn Pohjoinen 23 -valmiusharjoituksessa.

Tarpeet ja tavoitteet

Väestönsuojeluun liittyvän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen vaatii laajaa yhteistyötä ja eri toimijoiden parempaa sitouttamista suunnitteluun.

Päätös palvelutasosta

Keskeiset yhteistyökumppanit ja tarvittavat suunnitelmat vahvistetaan palvelutason aikana ja päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Erityinen kehittämistarve on selkeyttää eri toimijoiden johtamisjärjestelmien yhteen sovitamista sekä yhteisen tilannekuvan tuottamista ja jakamista niin normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa. Kuntatasolla ja hyvinvointialueen palvelualueiden tasolla suunnitelmien toimivuutta tulee arvioida vuosittain.

Suunnitelmien tarkempaa paikallista yhteensovittamista jatketaan sisäministeriön uusien ohjeiden ja Pohjoinen 23 –valmiusharjoituksen kehitysesitysten pohjalta. Suunnitelmien päivitetty versio saadaan pelastuslain 65 § edellyttämälle tasolle palvelutason ensimmäisen vuoden aikana. Evakuoitus suunnitelmat yhteen sovitetaan myös Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kanssa.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastustoimen vastuulla olevien väestönsuojelumuodostelmien tarkempi suunnittelu ja tarvittava suorituskyvyn arviointi jäivät mm. resurssipulan vuoksi vuoteen 2023.

Väestönsuojelutilanteessa pelastustehtävien arvioidaan lisääntyvän laajamittaisen vaikuttamisen vuoksi ja toiminnan vaikeutuvan monesta eri syystä. Jo normaaliajan päivittäistehtävissä on ollut resurssipulaa. Uusien muodostelmien perustaminen on haasteellista erityisesti pitkittyneissä aseellisten vaikuttamisen tilanteissa.

Väestönsuojelun muodostelmien edellyttämien tilojen ja materiaalin hallinnan suunnittelu on vielä puutteellista. Oman toiminnan jatkuvuuden hallinnan suunnittelu eri häiriötilanteiden varalle on tehostunut vuoden 2023 aikana, mistä on hyötyä myös eri väestönsuojelumuodostelmien varustamiseen.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen päätoimisen operatiivisen henkilöstön sekä sopimuspalontien henkilöstön lisäksi väestönsuojeluorganisaatioon tulee varata ja kouluttaa myös turvallisuuspalvelujen ja hallinnon koko henkilöstö sekä mahdollisuuksien mukaan aiemmin palveluksessa ollut vakinainen ja sopimushenkilöstö.

Väestönsuojeluorganisaation tukitehtäviin tulisi sopimuksin varata ja kouluttaa myös eri vapaaehtoisjärjestöjen ja esimerkiksi harva-alueen kylien tehtäviin soveltuvaa henkilöstöä.

Päätös palvelutasosta

Väestönsuojelun henkilöstö-, materiaali- ja tilatarve vahvistetaan vuoden 2024 aikana. Vahvistetut suunnitelmat päivitetään vuosittain. Valmistelussa huomioidaan sisäministeriön ohjeistukset.

Kehittämistarve

Hyödynnetään sisäministeriön ohjeistukset sekä Pohjoisen 23 –valmiusharjoituksen kehittämisesitykset Lapin erityisolosuhteisiin sopivalla tavalla tiiviimmässä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin pelastuslaitos on tehnyt henkilövaraukset väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön (RT) osalta syksyllä 2022 oman henkilöstönsä osalta. Samoin tehtiin päivitetty varausesitykset muulle päätoimiselle ja sopimuspalokuntien henkilöstölle. Vuonna 2020 tehdyt varaukset ovat toistaiseksi pääosin voimassa.

Tarpeet ja tavoitteet

Suunnittelun yhteydessä kartoitetaan muun erityishenkilöstön tarvetta. Tavoitteena on kartoituksen perusteella varata myös esimerkiksi vapaaehtoissektorin erityishenkilöstö väestönsuojelun eri asiantuntija- ja tukitehtäviin.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaista pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varatun henkilöstön varautumisrekisteriä yhdessä Puolustusvoimien kanssa. Rekisteri päivitetään myös eri tuki- ja asiantuntijatehtäviin tarvittavan henkilöstön osalta vuosina 2024 - 2025.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen omassa varausesitysprosessissa ja Puolustusvoimien kanssa tehtävässä yhteistyössä on useita kehittämiskohteita.

Varautumisen rekisterin nopeaa käytettävyyttä ja tietoturva-asioita arvioidaan asiantuntijoiden avulla.

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Koulutusta on toteutettu väestönsuojelun perusteiden osalta vakinaiselle esimies- ja päällystöhenkilöstölle. Väestönsuojeluun soveltuvaa erityistä suorituskykyä on kehitetty erityisesti arktisen pelastusjoukkueen kanssa paikallispuolustusharjoitusten osana. Varsinaista VSS-koulutusohjelmaa ei ole toistaiseksi tehty, mutta tarpeita on kartoitettu mm. VSS-koulutuksen työpajassa 2023. Suuri osa operatiivisesta päällystöstä on osallistunut alueellisille maanpuolustuskursseille sekä valmiusharjoituksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Kehittämistarpeita on mm. CBRNE-suorituskykyjen, väestönsuojelun raivaus- ja puhdistustoiminnan sekä pelastuskoiraryhmien kouluttamisessa. Tavoitteena on, että arktisen pelastusjoukkueen ympärille rakennetaan myös VSS-tehtävien valmiuksia riskiperusteisesti. Tavoitteena on laatia vuoden 2024 alussa väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusohjelma.

Päätös palvelutasosta

Väestönsuojelukoulutusta järjestetään vuosittain vahvistetun koulutussuunnitelman mukaisesti vuosina 2024 - 2025 sekä alueellisesti että paikallisesti. Koulutussuunnitelmassa huomioidaan alueelliset sodanajan uhkakuvat sekä käytettävät resurssit. Koulutussuunnitelma laaditaan tarveselvityksen pohjalta ja sen toteutumista seurataan.

Väestönsuojelun peruskoulutusta sekä evakointeihin liittyvää koulutusta järjestetään myös vapaaehtoisectorille.

Palvelutasokaudella vuonna 2024 käynnistetään pelastusharjoitusalueen kehittämissuunnittelu yhteistyössä muiden viranomaomaisten kanssa huomioiden myös VSS-tehtävien suorituskykytarpeet.

Kehittämistarve

Arktisen pelastusjoukkueen ja pelastuskoirakoiden harjoitusmahdollisuuksia ja suorituskykyä kehitetään sekä normaaliajan erityistehtävät että väestönsuojelutehtävät huomioiden.

CBRNE-toiminnan kehittäminen on tarpeen mm. väestönsuojelun puhdistustoiminnan ja säteilyonnettomuuksiin liittyvän valmiuden kannalta.

Väestönsuojelukoulutukseen varataan erikseen rahoitus siltä osin, kun muu koulutus toiminta ei palvele väestönsuojelun erityistarpeita.

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Poikkeusolojen johtamistoiminta perustuu normaaliajan johtamisjärjestelmään, jota toteutetaan ja laajennetaan hyvinvointialueen palvelualueiden ja kuntayhteistyön pohjalta kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti. Alustavaa suunnitelmaa kehitetään Pohjonen 23 –harjoituksen kehittämisesitysten pohjalta. Johtamisessa tukeudutaan hyvinvointialueen ja kuntien johtoryhmiin, aluehallintoviraston tukeen sekä muiden viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Johtamisedellytyksiä on pyritty varmistamaan erityisesti varaviestijärjestelmiä kehittämällä.

Suoja- ja väistötilojen tilojen sekä toiminnan hajauttamisen suunnittelussa on vielä puutteita. Pelastustoiminnan kriittisten viesti- ja hälytystoimintojen jatkuvuutta on tarkasteltu ja ohjeistettu toimipaikkakohtaisesti erityisesti sähkö- ja tietoverkkojen häiriöiden osalta.

Tarpeet ja tavoitteet

Tavoitteena on laatia sodanajan uhkakuivien ja niiden vaikutusarvion perusteella poikkeusolojen johtamissuunnitelma, jossa huomioidaan myös laajamittaisen vaikuttamisen eri muodot ja niihin varautuminen.

Päätös palvelutasosta

Poikkeusolojen johtamissuunnitelma laaditaan vuosina 2024 - 2025.

Tavoite on, että poikkeusolojen johtamistilat löytyvät suojatiloista tarvittavin viesti- ja johtamisvälinein pelastusasemaryhmittäin. Laaditaan suunnitelma hyvinvointialueen poikkeusolojen johtamistilojen tarpeesta.

Kehittämistarve

Johtamissuunnitelman laadinnassa tulee huomioida aiempaa paremmin laajamittaisen vaikuttamisen eri muodot ja käyttää eri alojen asiantuntijoita tukena suunnitelman laatimisessa. Suunnitelman laatimisessa tarvitaan laajemmin koko pelastuslaitoksen operatiivisen johdon osallistumista.

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos ei ole tehnyt sopimusta ennen hyvinvointialueuudistusta kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta. Yhteistyötä on tehty kuitenkin monin tavoin asiakeskeisesti resurssien mukaan. Vastaavaa sopimusta ei ole tehnyt myöskään Lapin hyvinvointialue. Yhteisen kuntien valmiussuunnittelua tukevan henkilöstön palkkaamiseen ei kunnilla ole ollut kiinnostusta. Yhteistyötä kuntiin on tarkoitus jatkaa yhdessä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen valmiuspäällikön kanssa.

Väestönsuojeluun varautumisessa yhteistyötä on tehty aiemmin ennen hyvinvointialueuudistusta sekä hyvinvointialueella vuoden 2023 aikana:

- evakointeihin ja väestönsuojeluun varautumisessa ohjattu erityisesti valmiuskeskuskonseptin osalta, jossa tavoitteena luoda valmius ottaa vastaan ja huoltaa evakuoituja suojaväistöissä ja väestönsiirroissa sekä toimia vakavissa häiriötilanteissa kansalaisten palvelukeskuksina
- koulutettu valmiusharjoituksiin liittyvissä kuntien koulutuksissa sekä osallistuttu harjoitustehtävien laatimiseen ja käsittelyyn yhdessä Lapin aluehallintoviraston kanssa
- valmiusharjoituksissa pelastuslaitoksen yhteyshenkilö kuntien johtoryhmien tukena
- annettu tietoa voimassa olevasta alueellisesta riskiarviosta
- asiantuntijajäsenenä kuntien varautumisasioiden johtoryhmissä (häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmät ja vastaavat)
- vastattu erilaisiin kunnan valmiussuunnitteluun liittyviin tietopyyntöihin
- kartoitettu kuntien evakointeihin tarvittavat kuntakohtaiset tilat kesäkuussa 2023

Tarpeet ja tavoitteet

Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä normaaliolojen häiriötilanteisiin ja väestönsuojeluun varautumisessa sekä päivittää normaaliolojen suojaväistöihin ja väestönsiirtoihin liittyvät suunnitelmakokonaisuudet Pohjonen 23 –valmiusharjoituksen kehittämissesitysten pohjalta.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan yhteistyötä väestönsuojeluun varautumisessa resurssien puitteissa. Tarvittaessa laaditaan yhteistoimintasopimukset, joita päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Väestönsuojeluun liittyvässä pelastustoiminnassa tulee varmistaa kuntien kyky tukea pelastustoimintaa mm. raskaan konekaluston osalta sekä varmistaa muun vapaaehtoissektorin resurssien tuen saatavuus.

4.6 Muut palvelut

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueen pelastuslaitos voi huolehtia lakisääteisten tehtäviensä lisäksi myös muista erikseen sovituista palveluista. Lakisääteisten pelastustoimen tehtävien lisäksi hoidettavat tehtävät eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi.

Ensivastetoiminta on toimintaa, jossa terveysviranomaisen kanssa sovittu mm. kustannusten jaosta, koulutus-, vastuu- ja kalustokysymyksistä. Ensivastetoiminta on terveysviranomaisen vastuulla ja valvonnassa. Ensivastepalvelua tuotetaan pelastuslaitoksen toimesta koko maakunnan alueella.

Tarpeet ja tavoitteet

Turvataan ensivastetoiminnan jatkuvuus ja kehitetään toimintaa yhteistyössä hyvinvointialueen ensihoidon, pelastuslaitoksen henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos tuottaa hyvinvointialueen ensihoidolle ensivastepalveluja yhdessä henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa. Ensivastetoiminnan laajuus ja taso perustuvat toimivaltaisen terveysviranomaisten määrittämään palvelutasoon.

Kehittämistarve

Ensivastetoimintaa kehitetään yhdessä hyvinvointialueen ensihoidon, pelastuslaitoksen henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa siten, että saavutetaan mahdollisimman toimiva ensivastetoiminta Lapin pelastustoimen alueelle.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Pelastustoimen palvelutuotannon tulee toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteensopivana kokonaisuutena. Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Väestö on kyettävä suojaamaan onnettomuuksien ja vaaratilanteiden vaikutuksilta myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Palvelutasopäätöksessä esiin nousevia palvelutason puutteita pyritään korjaamaan kehittämistoimenpiteillä parantaen palvelujen yhdenmukaisuutta, laatua sekä kustannustehokkuutta ja -vaikutusta. Tavoitteena on saavuttaa pelastuslaitoksen keskeisille toiminnoille määritelty palvelutaso.

Palvelutasokauden aikana tehtävät kehittämistoimenpiteet vaativat sekä taloudellisia että henkilöstöresursseja.

Henkilöstö- ja kalustoresurssien sekä palvelutuotannon lisäksi kehittämistoimenpiteitä on tarve kohdentaa myös omavalvontaan, riskianalyysiin ja oman toiminnan riskien arviointiin. Osa kehittämistoimenpiteistä muodostuu laajoista kokonaisuuksista, joten niiden toteuttaminen vaatii jaksottamista palvelutasokauden yli.

Kehittämissuunnitelmaa täydennetään myöhemmin henkilöstösuunnitelmalla.

Henkilöstöresurssien lisärekrytointien (50 htv) kokonaiskustannusarvio on noin 3 M€ / vuosi.

5.1 Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet 2024 - 2025

Riittävästä yhdenvertaisesta palvelutasosta huolehtiminen koko hyvinvointialueella

Pelastustoimintaa ohjaavat avaintavoitteet ovat pelastustoiminnan palvelujen kehittäminen maakunnan alueella pelastusasemaryhmittäin sekä suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen (tilanne- ja johtokeskustoiminta).

Pelastuspalvelujen toimintavalmiutta kehitetään koko hyvinvointialueella arvioimalla toimintavalmiusaikoja ja palvelutuotannon tasoa sekä suorituskyyä. Toimintavalmiuden puutteisiin vastataan välitöntä valmiutta laajentamalla. Lisäämällä 24/7-valmiudessa olevan henkilöstön määrää varmistetaan pelastuspalvelujen kiireellisen tehtävien suorittaminen ja määriteltyjen toimintavalmiusaikojen tavoittaminen.

Turvallisuuspalvelujen tavoitteena on saman tasoinen ja yhdenmukainen palvelutuotanto koko hyvinvointialueella. Palvelutuotantoa rakennetaan tavoitteen mukaiseksi kehittämällä palveluprosesseja ja henkilöstön osaamista.

Investointivajeen korjaaminen

Palvelutuotannon tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen palveluita voidaan tuottaa nykyaikaisella, tehokkaalla, luotettavalla ja turvallisella kalustolla sekä johtamistoimintaa sen edellyttämällä järjestelmillä ja laitteilla.

Palvelutasokaudella tehdään kalustoinvestointeja, joilla mahdollistetaan ja parannetaan pelastustoimen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Investoinneissa huomioidaan myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen erityisvaatimukset sekä toimintaa varmistavat järjestelmät.

Henkilöstön ja sopimushenkilöstön saatavuudesta huolehtiminen

Pelastuspalvelujen palvelutuotanto kärsii työvoimapulasta erityisesti harva-alueilla. Työvoiman saatavuuden lisäämiseksi ja pysyvyyden varmistamiseksi kiinnitetään huomiota työnantajamaineeseen sekä veto- ja pitovoimaan.

Rajapintojen avaaminen muiden HVA-toimialojen kanssa

Hyvinvointialueen varautumisen kokonaisturvallisuuden koordinointi.

Jatketaan yhteistyön kehittämistä ensihoidon kanssa.

Viestinnän ja turvallisuusviestinnän vahvistaminen

Pelastuslaitoksen viestintää kehitetään osana hyvinvointialueen viestintää.

Väestön hälyttämisyjärjestelmien uudistaminen

Koko maakunnan väestön tavoitettavia väestön varoitusjärjestelmiä on tarve uudistaa. Vaihtoehtoisia ja toisia järjestelmiä täydentäviä sekä väestön tehokkaammin tavoitettavia varoitusjärjestelmiä selvitetään yhdessä eri turvallisuusviranomaisten kesken.

Viranomaisyhteistyön kehittäminen

Tarvittavien yhteistyösuunnitelmien laatiminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Siirtyminen viestinnässä turvallisuusverkon käyttäjäksi

Pelastustoimen osalta tavoitteena on siirtyä kokonaisuudessa turvallisuusverkon käyttöön vuoden 2024 aikana. Hallinnon osalta jatketaan edelleen hyvinvointialueen yhteisessä tietoverkossa toimialasta riippumattomien tietojärjestelmien osalta.

Omavalvonnan kehittäminen

Omavalvonnan kokonaisuutta kehitetään palvelutasokauden aikana. Omavalvontaohjelman tueksi laaditaan tarvittavat suunnitelmat ja ohjeistukset.

Tiedolla johtamisen kehittäminen

Kehitetään tiedolla johtamisen prosesseja päätöksenteon tueksi tuotetun tiedon hyödyntämiseksi strategisessa, taktisessa ja operatiivisessa päätöksenteossa.

Hyvinvointialueen operaatio- ja johtokeskuksen perustaminen

Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä johtamisjärjestelmää, jonka avulla selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen vaatimasta viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksen on kyettävä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus, jossa koordinoidaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen resurssien tehokasta käyttöä.

Pohjois-Suomen alueelliseen tilannekeskukseen liittyminen

Pohjois-Suomen yhteistyöalueella selvitetään yhteisen tilannekeskuksen tarjoamia mahdollisuuksia yhteisten palvelujen tuottamiseen. Yhteinen tilannekeskus aloittaa toiminnan Oulussa 1.7.2024.

Pelastusasemahankkeet

Pelastusasemaverkostoa ylläpidetään saneeraamalla ja uudisrakentamalla pelastusasemakiinteistöjä. Palvelutasokauden pelastusasemahankkeet kohdistuvat Ivaloon, Kemijärvelle ja Rovaniemelle. Ensihoidon kanssa pyritään yhteisiin tilaratkaisuihin.

Turvallisuuspalvelut

Turvallisuuspalvelujen palvelutuotannon kehittämisen painopiste on organisaation suorituskyvyn rakentamisessa. Suorituskykyä kasvatetaan kehittämällä henkilöstön osaamista sisäisillä ja ulkoisilla koulutuksilla sekä hyödyntämällä palvelutuotannon kannalta kriittistä hiljaista tietoa.

Työhyvinvointi

Työhyvinvoinnin säilyttäminen ja parantaminen muuttuvassa toimintaympäristössä.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu

Varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoitteena on varmistaa oman toiminnan jatkuvuus mahdollisimman hyvin kaikissa turvallisuustilanteissa. Oman toiminnan jatkuvuuden varmistamista kehitetään osallistamalla henkilöstöä valmiussuunnitteluun.

Väestönsuojeluun varautumisen tavoitteena on laatia pelastuslain ja valmiuslain edellyttämät suunnitelmat ja sovittaa ne yhteen muiden toimijoiden kanssa.